

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av polislagen och till vissa lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås talrika ändringar i polislagen samt mindre ändringar i lagen om offentlighet vid rättegång, vägtrafiklagen, inkomstskattelagen, lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet samt lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater och tillämpning av konventionen.

Det föreslås att till bestämmelsen om åtgärdsförgift i polislagen fogas en bestämmelse om åtgärdsfördröjning. En polisman skall vid inhämtande av information ha rätt att dröja med att ingripa när ett brott håller på att ske, om fördröjningen är nödvändig för att dölja att information inhämtas eller för att trygga syftet med att information inhämtas.

Det föreslås att till lagen fogas en ny bestämmelse om en polisman som studerar. Enligt förslaget skall en yngre konstapel som avlägger grundexamen för polis ha en polis­mans befogenheter när han eller hon under sin handledares ledning och uppsikt utför uppgifter som ankommer på polisen.

I propositionen föreslås att till polislagen även skall fogas de bestämmelser om en polis­mans rättigheter och skyldigheter som nu ingår i polisförordningen. De bestämmelser som föreslås bli fogas till lagen gäller en polis­mans skyldighet att handla, hur en polisman är skyldig att uppträda, en polis­mans rätt att ha bisysslor samt den fysiska kondition och yrkesskicklighet som förutsätts av en polisman.

Polislagen kompletteras med bestämmelser som ger polisen rätt att utföra säkerhetskontroller på polisstationer och i andra lokaler som polisen förfogar över.

Ändringar föreslås också i polislagens bestämmelser om inhämtande av information.

Definitionerna av vad som avses med inhämtande av information preciseras i fråga om teknisk övervakning, täckoperation, bevisprovokation genom köp samt teleövervakning. Lagen kompletteras också med definitioner av nya metoder för inhämtande av information, nämligen teleavlyssning och användning av informationskällor.

Exaktare regler föreslås om förutsättningarna för användning av teknisk observation, täckoperationer, bevisprovokation genom köp och teleövervakning. Nya bestämmelser föreslås också om hur förutsättningarna för inhämtande av information skall tryggas.

Tillämpningsområdet för teleavlyssning föreslås bli breddat så, att teleavlyssning med stöd av polislagen skall vara tillåten för hindrande eller avslöjande av terrorism. Teleavlyssning skall vara tillåten även när den är nödvändig för att avvärja en överhängande risk för liv eller hälsa. Bestämmelserna ger också polisen större rätt att utföra teknisk avlyssning.

Dessutom föreslås att bestämmelser om verksamhet som informationskälla tas in i lagen. För närvarande finns inga bestämmelser om den saken. Enligt förslaget skall polisen ha möjlighet att anlita en person som inte tillhör polisförvaltningen som informationskälla när polisen utför uppgifter som föreskrivs i polislagen. Samtidigt föreslås också att till inkomstskattelagen skall fogas en bestämmelse om skattefrihet för vissa arvoden.

I propositionen föreslås också att till bestämmelserna om komplettering av polispersonalen skall fogas bestämmelse om att kompletterande polispersonal skall få användas till att upprätthålla ordningen och reglera trafiken i tillställningar som har anknytning till dessa personers utbildning.

Det föreslås vidare att till polislagen likaså

fogas bestämmelser om anlitande av frivilliga för efterspanings- och räddningsuppgifter samt om ersättning för skador som frivilliga kan förorsakas. De föreslagna lagarna avses träda i kraft senast den 1 maj 2005.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING.....	3
ALLMÄN MOTIVERING	5
1. Inledning	5
2. Nuläge	6
2.1. Lagstiftning, praxis och bedömning av nuläget	6
2.2. Den internationella utvecklingen och lagstiftningen i utlandet	8
Sverige.....	8
Danmark	8
Storbritannien.....	8
Nederländerna	9
Spanien.....	9
Italien	9
Tyskland.....	10
3. Målsättning och de viktigaste förslagen.....	10
3.1. Allmän målsättning	10
3.2. De viktigaste förslagen.....	10
4. Propositionens konsekvenser	13
4.1. Ekonomiska konsekvenser	13
4.2. Konsekvenser i fråga om organisation och personal	14
4.3. Konsekvenser för miljön.....	14
4.4. Konsekvenser för olika grupper av medborgare.....	14
5. Beredningen av propositionen	14
5.1. Remissyttranden	14
6. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll.....	14
6.1. Samband med internationella fördrag	14
DETALJMOTIVERING	16
1. Lagförslag	16
1.1. Polislagen	16
1 kap. Allmänna stadganden.....	16
2 kap. Stadganden om befogenheter	19
3 kap. Stadganden om inhämtade av information	23
5 kap. Särskilda stadganden.....	39
1.2. Lagen om offentlighet vid rättegång	43
1.3. Vägtrafiklagen.....	43
1.4. Inkomstskattelagen.....	43
1.5. Lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet	44
2 kap. Polisens informationssystem.....	44
4 kap. Användning och utlämnande av uppgifter	46
5 kap. Utplåning och arkivering av uppgifter	46

7 kap. Den registrerades rättigheter	46
1.6. Lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater och tillämpning av konventionen.....	46
2. Närmare bestämmelser och föreskrifter	46
3. Ikraftträdande	47
4. Lagstiftningsordning.....	47
4.1. Åtgärdsfördröjning	47
4.2. En polismans rättigheter och skyldigheter	47
4.3. Skydd mot brott och störningar	48
4.4. Säkerhetsvisitation.....	49
4.5. Säkerhetskontroll.....	49
4.6. Förutsättningarna för teleavlyssning.....	50
4.7. Specificering av teleterminalutrustning och teleanslutningar	51
4.8. Frivilligverksamhet	51
4.9. Brottsanalysregistret.....	51
4.10. Sammandrag.....	51
LAGFÖRSLAGEN.....	53
om ändring av polislagen.....	53
om ändring av 5 a § i lagen om offentlighet vid rättegång	63
om ändring av 48 § i vägtrafiklagen	63
om ändring i inkomstskattelagen.....	64
om ändring av lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet..	65
om ändring av 3 § i lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater och tillämpning av konventionen....	67
BILAGA	68
PARALLELLTEXTER	68
om ändring av polislagen.....	68
om ändring av 5 a § i lagen om offentlighet vid rättegång	90
om ändring av 48 § i vägtrafiklagen	91
om ändring i inkomstskattelagen.....	92
om ändring av lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet..	93
om ändring av 3 § i lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater och tillämpning av konventionen....	96

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

De baltiska ländernas anslutning till Europeiska unionen samt deras senare integrering med Schengenområdet ändrar avsevärt situationen i fråga om kriminaliteten såväl i Finland som i hela Östersjöområdet.

För att det skall vara möjligt att effektivare avslöja och förebygga såväl gränsöverskridande internationell som nationell organiserad brottslighet, måste kriminalunderrättelseverksamheten, observationsverksamheten, den mera avancerade tekniska observationen, utnyttjandet av informationskällor samt i synnerhet bevisprovokationen genom köp och täckoperationerna effektiveras.

Vid inhämtande av information har televlyssning visat sig vara ett synnerligen effektivt, men även ett mycket sårbart instrument. Dess effektivitet har minskat avsevärt i synnerhet när det gäller yrkesbrottslingar och de brottsliga motorcykel- och fängelsegång som använder egna emblem. Yrkesbrottslingarna, medlemmarna i brottsliga gäng samt de grupperna kring dem är medvetna om risken att bli televlyssnade, varför de har sökt sig säkrare kommunikationsformer än telefonsamtal. Även i Estland har de största organisationerna av narkotikahandeln och deras underlydande i allt högre grad börjat undvika att diskutera narkotikaaffärer i telefonsamtal till Finland. Bland yrkesbrottslingar utväxlas information numera i allt högre grad t.ex. via kurirer eller vid avtalade sammanträffanden, under den senaste tiden även i allt högre grad via Internet.

Eftersom televlyssning har blivit ett sårbart verktyg, måste polisen ta i bruk allt effektivare verksamhetsformer för att inhämta information och bekämpa brottsligheten. Nya och effektivare metoder måste hittas i synnerhet för bekämpning av den allvarliga yrkeskriminalitet som kriminella motorcykel- och fängelsegång leder från fängelserna och utanför fängelsernas murar. Den stränga sociala sammanhållningen och interna disciplinen inom gängen har visat sig göra det mycket svårt, ibland t.o.m. omöjligt att skaffa

bevis. Det är svårt att skaffa bevis både om den organiserade kriminaliteten hos dessa gäng som om enskilda våldsbrott som utförs av medlemmarna i gängen. För att målsägande och offer skall vara jämlika på det sätt som grundlagen förutsätter, är det av primär betydelse att brottsliga gärningar kan utredas också när medlemmar av ett gäng misstänks ha begått brott.

Med nuvarande undersökningsmetoder har det i synnerhet visat sig svårt att skaffa bevis. Effektivare användning av täckoperationer är en metod med vars hjälp polisen effektivare kan svara på de nya utmaningar som uppstår vid bekämpningen av allvarlig yrkeskriminalitet.

Terrorismen är ett världsvitt problem. Det är inte omöjligt att den sprids till Finland. Finland har i sina offentliga uttalanden fördömt alla uttryck för terrorism. Terroristdåd är ett hot mot förverkligandet av mänskliga rättigheter, för demokrati, rättstater och internationell fred. Terroristbrott är så förödande att det är särskilt viktigt att terroristernas gärningar kommer till myndigheternas kännedom i ett så tidigt skede som möjligt.

Arbetet med att bekämpa terrorismen har avslöjat allt flera möjliga terroristmål. Under de senaste tiderna har det förekommit tips om att terroristerna skulle planera tillslag mot bostäder, kärnkraftverk, finansiella institutioner, nationella och kulturella symboler, fartyg och tåg. Även om det ofta är svårt att bedöma hur tillförlitliga dessa uppgifter är, står det klart att kraven på förebyggande säkerhetsarbete i framtiden kommer att bli allt större.

Tillslagen har också börjat ta sig varierande former. Angreppet mot Förenta Staterna i september 2001 visade terroristernas beredskap att göra självmordsattacker även i väst. I bekämpningen av terrorismen är självmordsattacker på flera sätt ett nytt, betydande problem; inga flyktplaner behövs, attackerna är billiga att genomföra och, om de är väl förberedda, nästan omöjliga att förhindra och väcker stor otrygghet bland befolkningen. Självmordsbombare kan obemärkt söka sig nära sitt mål och till sista ögonblicket anpas-

sa sina planer efter ändrade förhållanden.

Ett annat stort hot som är förknippat med terroristernas allt mera mångsidiga verksamhetsmetoder gäller deras försök att komma åt massförstörelsevapen eller kärnmaterial. De längst gående planerna torde ha gällt s.k. "smutsiga bomber", som inte är egentliga kärnvapen, utan konventionella bomber i vilka man har lagt in kärnavfall. Smutsiga bomber utgör ett avsevärt hot för det civila försvaret. Även om dessa vapen endast i mycket begränsad utsträckning förorsakar radioaktivt nedfall, är det troligt att användningen av sådana bomber skulle skapa utbredda panikreaktioner och kaos bland befolkningen.

Terrorism bedrivs allt oftare av internationella nätverk med verksamhet i många länder. Dessa utnyttjar de territoriella begränsningarna i utredningen av brott. Den internationella terrorismen har allt mer som mål att skapa allmän fruktan och förvirring. Många terroristgrupper som till en början arbetade för ett politiskt syfte verkar nu utan något synligt program. De politiska strävandena har i allt högre grad ersatts av en våldsam och trångsynt religiös fanatism. Vissa terroristorganisationer med ursprung i områden utanför Europa hyser hat mot hela det västerländska samhället och riktar sin verksamhet mot det. Dessutom har vissa terroristgrupper eftersträvat en bättre ekonomisk situation genom att utöva utpressning såväl mot företag, organisationer som stater.

För att kunna svara på denna utmaning, måste polisen tillägna sig nya arbetsmetoder samt skapa och upprätthålla fungerande samarbetsförbindelser till nationella och internationella myndigheter. För att göra ett internationellt polissamarbete möjligt är det därför viktigt att även den finska polisen har tillräckliga befogenheter att hindra terrorism.

Man vet att i Finland vistas personer med kopplingar till terroristorganisationer. Sannolikt ökar dessa element i antal när de inflytande riskgrupperna blir större. Det är dock troligt att Finland snarare kommer att användas som vil- och stödjepunkt för den internationella terrorismen än som mål för egentliga terrordåd. Denna utveckling gynnas av att gränserna mellan länderna i Västeuropa öppnar sig. Det finns tecken som tyder på att

finansiering av terroristorganisationer kan få stöd från Finland. Att täppa till kanaler genom vilka terrorismen finansieras och ta reda på vilka grupper som stöder denna verksamhet är en ny, stor utmaning för arbetet med att bekämpa terrorismen. Polisens primära mål är att förebygga terroristbrott. Detta mål kan polisen inte nå utan tillräckliga befogenheter.

2. Nuläge

2.1. Lagstiftning, praxis och bedömning av nuläget

Om användningen av okonventionella metoder bestäms i Finland i polislagen (493/1995). Dessutom har inrikesministeriet utfärdat en förordning om ordnande och övervakning av täckoperationer samt bevisprovokation genom köp (499/2001).

Det är meningen att okonventionella metoder skall användas i synnerhet vid bekämpningen av allvarlig och organiserad kriminalitet. I Finland har den organiserade kriminalitetens hela verksamhetsmiljö internationaliserats särskilt kraftigt under de senaste fem åren. De finländska kriminella grupperna har kontakter främst till estniska och ryskestniska kriminella auktoriteter. I Estland och Ryssland använder den organiserade kriminaliteten sig av mycket hårdare tag än vad som varit vanligt bland yrkesbrottslingar i Finland. Existerande kopplingar driver även de kriminella elementen i Finland till en effektivare och mera disciplinerad verksamhet, vilket kan medföra att en tradition med starkare och mera våldsbenägen yrkesmässig kriminalitet vinner insteg också i Finland. Redan nu är det mycket vanligt inom den organiserade brottsligheten att man noga försöker utreda de personers bakgrund och motiv som försöker närma sig brottslingarna. Den starka sociala samhörigheten, disciplinen och hierarkin bland brottslingarna har gjort att de myndigheter som utövar tillsyn över att lagen efterlevs har mött stora problem när de har försökt bekämpa brott från dessa gängs sida.

Dessa svårigheter har iakttagits i synnerhet beträffande täckoperationer och bevisprovokation genom köp. Det är meningen att ovan nämnda metoder skall användas uttryckligen

för bekämpning av allvarlig och organiserad kriminalitet, men som nedan kan observeras, motsvarar de gällande bestämmelserna om hur metoderna får användas inte helt de krav som den praktiska verksamheten och det internationella samarbetet ställer.

I gällande lag definieras bevisprovokation genom köp som ett köpeanbud som polisen gör under vissa förutsättningar, som närmare bestäms i lagen. Det är en tolkningsfråga om gällande lagstiftning tillåter t.ex. köp av förfalskade pengar eller av narkotikaprover. Internationellt används bevisprovokation genom köp för dessa ändamål. Enbart genom att ge köpeanbud kan man dock inte få uppgifter om hur en kriminell organisation är uppbyggd eller ta narkotika i beslag, vilket har nämnts som ett av de huvudsakliga målen för bevisprovokation genom köp. För att trovärdigt kunna ge ett köpeanbud om ett större parti narkotika, måste man enligt brottslingarnas "spelregler" först köpa ett provparti.

Enligt gällande lag kan vilseledande eller förtäckta uppgifter eller registeranteckningar användas eller falska dokument framställas eller användas endast i samband med täckoperationer. Denna omständighet begränsar användningen av bevisprovokation genom köp och gör det svårare att genomföra observation och teknisk observation. Vid bevisprovokation genom köp förutsätter operatörens säkerhet absolut att han eller hon vid behov har möjlighet att visa upp handlingar som styrker hans eller hennes påstådda identitet, eftersom i synnerhet personer som verkar inom den organiserade brottsligheten allt oftare försöker klargöra de personers bakgrund som de har att göra med. Dessutom är det t.ex. i samband med teknisk observation viktigt att observationen kan utföras med beaktande av verksamhetens karaktär i så stor hemlighet som möjligt för den som observeras. Följaktligen är det nödvändigt att polisen tillräckligt väl förmår skydda t.ex. den utrustning som den använder i dessa uppgifter.

I polislagen finns inga bestämmelser alls om teleavlyssning. Teleövervakning för att hindra eller avslöja förberedelse av terroristbrott är inte heller möjlig. När polislagens bestämmelser om inhämtande av information reviderades, fanns i den finska strafflagen (39/1889) eller någon annan lag inga särskil-

da bestämmelser om terrorism. Därför kunde viktiga frågor om inhämtande av information för bekämpning av terrorism inte beaktas.

Gällande lagstiftning har inga bestämmelser om användning av informationskällor. Detta kan betraktas som en brist, eftersom polisen i sin verksamhet dock av hävd har använt informationskällorna som en metod för att inhämta information. I samband med beredningen av denna proposition övervägde man att på motsvarande sätt som i vissa andra europeiska stater att införa bestämmelser om anlitande av s.k. deltagande informatorer. En sådan reform skulle innebära att polisen i högre grad än tidigare skulle styra och besluta om informationskällornas verksamhet. I detta skede har det dock inte ansetts ändamålsenligt att föreslå bestämmelser om deltagande informatorer, eftersom denna verksamhet avsevärt ansågs skilja sig från de verksamhetsformer som polisen nu använder sig av i fråga om informationskällor.

I propositionen föreslås att för en eller flera polisenheter skall få inrättas ett tillfälligt register för brottsanalys, i vilket skall få samköras, behandlas och lagras uppgifter ur de informationssystem som avses i 2—4 § lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet (761/2003), uppgifter som i samband med utförandet av ett enskilt polisuppdrag har inhämtats genom kriminalunderrättelseverksamhet, observation eller iakttagelser, samt uppgifter som nämns i 14 § 1 mom. 2 punkten lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet.

Förslaget gör det möjligt att tillfälligt samköra, behandla och lagra personuppgifter och andra uppgifter ur flera olika informationskällor. Enligt de gällande bestämmelserna har det varit tolkbart i vilken omfattning uppgifter som man har fått genom kriminalunderrättelseverksamhet och annan polisverksamhet kan samköras, behandlas och lagras vid brottsanalys. Enligt förarbetena till lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet (RP 92/2002 rd) skall olika undersöknings- och underrättelsepromemior som gäller förundersökningen av en enskild brottshelhet eller enskilda observationsprojekt eller observationsoperationer dock inte anses vara personregister, fastän automatisk databehandling kan användas för

upprättandet av en promemoria i synnerhet när det gäller omfattande ärenden.

När det t.ex. har varit frågan om behandling av personuppgifter i anslutning till utredningen av en brottshelhet som har samband med en viss brottsanmälan, har gällande lag tolkats så, att det inte finns hinder att samla alla de uppgifter som behövs för utredning av denna brottshelhet.

2.2. Den internationella utvecklingen och lagstiftningen i utlandet

Denna framställning av den internationella utvecklingen och lagstiftningen i utlandet tar främst sikte på bekämpning av terrorism.

Sverige

I Sverige har polisen rätt till teleavlyssning eller med beaktande av ändamålsenlighetsprincipen till teleövervakning i förebyggande syfte. Rätten till teleavlyssning regleras i lag (Lag 1991:572 om särskild utlänningskontroll). Teleavlyssning förutsätter tillstånd av domstol. För att tillstånd skall beviljas förutsätts att åtgärden är av betydelse för att utröna om utlänningen eller en organisation eller grupp som han eller hon tillhör eller verkar för planlägger eller förbereder terroristbrott.

Vilka brott som är terroristbrott anges i en särskild lag (Lag 2003:148 om straff för terroristbrott). Som terroristbrott betraktas de brott som uttömmande anges i lagens 3 § och som allvarligt kan skada en stat eller en mellanstatlig organisation och avsikten med gärningen är att 1) injaga allvarlig fruktan hos en befolkning eller en befolkningsgrupp, 2) otillbörligen tvinga offentliga organ eller en mellanstatlig organisation att vidta eller att avstå från att vidta en åtgärd, eller 3) allvarligt destabilisera eller förstöra grundläggande politiska, konstitutionella, ekonomiska eller sociala strukturer i en stat eller i en mellanstatlig organisation.

Danmark

I Danmark regleras polisens rättigheter till teleavlyssning i rättegångslagen (lov om ret-

tens pleje). Enligt lagens 71 kap. 780 § har polisen rätt att göra intrång i skyddet av konfidentiella meddelanden genom att använda teleavlyssning eller någon annan i lagen definierad metod för inhämtande av upplysningar, om det finns särskilda skäl att misstänka en kommunikationspart för något av de brott som nämns i samma paragraf och som har definierats i den danska strafflagen (straffelov). Enligt lagen skall åtgärden vara av avgörande betydelse för utredningen av ärendet. Teleavlyssning kan bl.a. användas i syfte att utreda terrorhandlingar som avses i 13 kap. 114 § i strafflagen.

Enligt nämnda lagrum definieras som terrorhandling en gärning genom vilken någon i allvarlig grad försöker skrämja eller med olagliga medel tvinga danska eller utländska myndigheter eller internationella organisationer att utföra eller försumma handlingar som är avsedda att rubba statens eller en internationell organisations grundläggande politiska, författningsmässiga, ekonomiska eller samfundsmässiga strukturer. Dessutom förutsätts att gärningen är avsedd att förorsaka staten eller den internationella organisationen allvarlig skada.

Straffbar är även direkt eller indirekt finansiering av dylika terrorhandlingar samt insamling och placering av medel för dylika ändamål. Att uppvigla till, ge råd samt i övrigt främja terrorhandlingar är också kriminaliserat enligt lag.

För teleavlyssning krävs alltid tillstånd av domstol. Av domstolens tillstånd skall framgå inom vilken tid teleavlyssningen skall utföras. Denna tidsperiod skall vara så kort som möjligt och får inte överstiga fyra veckor. Domstolen kan också tillåta en förlängning av tidsperioden, men för högst fyra veckor åt gången. I brådskande fall kan även polisen själv fatta beslut om teleavlyssning, men ärendet skall senast inom 24 timmar efter att beslutet har fattats föras till domstol för avgörande.

Storbritannien

I Storbritannien regleras teleavlyssning i en lag från år 2000 (Regulation of Investigative Powers Act 2000). Enligt lagen beviljar mi-

nistern befogenheter att bedriva teleavlyssning. Antalet personer som kan söka eller för vilkas räkning kan sökas tillstånd till teleavlyssning är begränsat. Till dessa hör chefen för säkerhetstjänsten. Innan ministern beviljar befogenheter att bedriva teleavlyssning, måste han eller hon vara säker på att det som man försöker uppnå är nödvändigt med hänsyn till den nationella säkerheten eller för att hindra eller avslöja ett allvarligt brott, trygga Storbritanniens ekonomiska välbefinnande eller för verkställande av något internationellt fördrag om ömsesidigt bistånd.

Genom att tillåta att teleavlyssningsbefogenheter beviljas för upprätthållande av nationell säkerhet eller förhindrande av allvarliga brott tillåter lagen teleavlyssning redan innan brottet har inträffat. Säkerhetstjänsten kan ansöka om befogenheter att bedriva teleavlyssning för att förebygga terrorgärningar. När säkerhetstjänsten ansöker om sådana befogenheter, måste den visa att den avlyssning för vilken fullmakt söks är både nödvändig och lämplig i det fall som saken gäller. Lagen innehåller bestämmelser som begränsar användningen av det material som har inhämtats genom teleavlyssning. Materialet får användas endast för att nå de mål för vilka materialet har inhämtats. Uppgifter från teleavlyssning får inte utnyttjas vid en rättegång eller vid åtalsprövning.

Nederländerna

I Nederländerna har säkerhetstjänsten rätt till teleavlyssning om det på basis av en fysisk eller juridisk persons verksamhet är skäl att allvarligt misstänka att verksamheten utgör ett hot mot en fortsatt demokratisk och laglig samhällsordning eller dess säkerhet eller för något annat viktigt statligt intresse. Som ett exempel på stora hot mot säkerheten nämns terrorismen. Om denna rätt till teleavlyssning bestäms i en lag om säkerhetstjänster som trädde i kraft den 29 maj 2002 (Act on the Intelligence and Security Services).

Med hänsyn till säkerhetstjänstens förebyggande uppgift har denna tjänst rätt att i ett tidigt skede använda sig av särskilda befogenheter, t.ex. när det finns skäl att misstänka att sådana åtgärder planeras som riktar sig mot det demokratiska systemet. Någon indi-

vidualiserad brottsmisstanke behövs inte. I lagen angivna specialbefogenheter är 1) all slags riktad uppsnappning, bandning och avlyssning av samtal, telekommunikation eller dataöverföring som sker med hjälp av automatiska databehandlingssystem, 2) icke-riktad mottagning och bandning av sådan telekommunikation som inte förmedlas med kabel samt riktad selektion av information som har inhämtats på detta sätt, 3) krav att få s.k. telefonsamtalsinformation samt 4) krav att få s.k. abonnentinformation.

Spanien

Den spanska säkerhetspolisen (Centre for National Intelligence) har rätt till teleavlyssning för att förebygga, observera eller neutralisera en gärning som hotar statens säkerhet. Om förebyggande teleavlyssning bestäms i lagen om den spanska säkerhetspolisen (11/2002, given den 6 maj 2002). Lagen befullmäktigar säkerhetspolisen att använda teleavlyssning, om avlyssningen har betydelse för utförandet av säkerhetspolisens lagstadgade uppgift. För teleavlyssning behövs domstols tillstånd. Ett sådant tillstånd kan beviljas säkerhetspolisens chef för högst tre månader åt gången.

Italien

I den italienska lagen av den 15 januari 2002 om bekämpning av terrorism (nr 438) bestäms om gärningar som klassificeras som en ny typ av brott, som komplotter för bedrivande av internationell terrorism samt medhjälp till personer som hör till någon terroristorganisation. Lagens 5 § gäller teleavlyssning i förebyggande syfte. I lagen bestäms att inrikesministern eller någon annan person som har befullmäktigats att sköta dessa uppgifter kan anhålla om tillstånd av en allmän åklagare att bedriva förebyggande teleavlyssning, i vilken e-posttrafiken inberäknas, om avlyssningen är nödvändig för inhämtande av uppgifter som visar att ovan nämnd verksamhet förekommer. I detta sammanhang kan tillstånd även beviljas för spårning av telefonsamtal och e-post samt all annan information som finns hos någon teleoperatör. Tillstånd kan vid behov begäras

även för utredning genom teleavlyssning av enskilda personer.

Tyskland

Den tyska säkerhetspolisen har rätt till teleavlyssning i förebyggande syfte.

Om befogenheter att bedriva teleavlyssning bestäms i lagen (Act on Restriction of the Secrecy of Mail). Dessutom innehåller lagen bestämmelser om avlyssning av e-posttrafik samt övervakning av tele- och e-posttrafik. Teleavlyssning är möjlig om det finns grundad anledning att förmoda att en person planerar, förbereder eller har gjort sig skyldig till ett brott som särskilt anges i lagen och som påverkar statens säkerhet. Sådana brott är bl.a. förberedelse av terroristdåd, grundande av terroristorganisationer, landsförräderi och statsförräderi. Ett ytterligare villkor är att de sedvanliga tillsynsmekanismerna har visat sig otillräckliga och att det är nödvändigt att få tillstånd till teleavlyssning för förebyggandet eller utredningen av ett brott. Ansökan, som skall motiveras, ställs till inrikesministern, som tillsammans med en expertgrupp har rätt att besluta om teleavlyssning.

3. Målsättning och de viktigaste förslagen

3.1. Allmän målsättning

Propositionens huvudsakliga målsättning är att organiserad brottslighet skall förhindras, avslöjas och utredas på ett effektivare sätt. Genom att justera polisens fullmakter på det sätt som föreslås i propositionen försöker man svara på den förändrade verksamhetsmiljön. Utgående från de nya analyser av hotbilder som har gjorts för beredningen av denna proposition, har man i propositionen stannat för att föreslå en ökning av polisens i polislagen bestämda befogenheter att inhämta information.

Praktiska erfarenheter har visat att de gällande bestämmelserna om användning av okonventionella metoder inte till alla delar möjliggör effektiv användning av täckoperationer och bevisprovokation genom köp, utan bestämmelserna kan begränsa användningen av dessa metoder på ett sätt som rentav kan

äventyra den persons säkerhet som agerar i en täckoperation eller uppträder som köpare vid bevisprovokation genom köp. Eftersom avsikten är att de okonventionella metoderna skall användas i synnerhet för bekämpning av allvarlig och organiserad brottslighet, måste lagstiftningen om dessa metoder bedömas mot denna bakgrund. Målet är också att effektivare använda de okonventionella metoderna, med beaktande av de krav som ovan nämnda verksamhetsmiljö och förändringarna i den medför.

Den internationella utvecklingen av terrorismen har medfört att polisen inte längre kan bekämpa terroristbrott enbart genom konventionella metoder som används i efterskott, för att klarlägga terroristattacker som redan har skett. Bekämpningen av de skador för samhället som terrorismen medför förutsätter att polisen har tillräckliga befogenheter att inhämta information om terroristisk verksamhet och de motiv som finns i bakgrunden, så att enskilda terroristdåd kan förhindras.

Målet är att effektivera polisens verksamhet för förhindrande och avslöjande av terrorism. Genom att se över nivån på polisens befogenheter på det sätt som föreslås i propositionen försöker man förhindra att terrorismen sprider sig till Finland och se till att Finland inte blir en vilo- eller stödjepunkt för internationell terrorism. Samtidigt effektivt Finlands sin insats i det internationella samarbetet för bekämpningen av terrorism.

Ett effektivt internationellt samarbete förutsätter att den nationella lagstiftningens bestämmelser om polisens verksamhetsmöjligheter i viss mån är kommensurabla i synnerhet med de övriga europeiska ländernas. Lagarna om sättande i kraft av konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater (148/2004) och om sättande i kraft av den s.k. Neapel II konventionen (427/2004) samt införandet av vissa andra internationella bestämmelser förutsätter precisering av vissa bestämmelser i polislagen.

3.2. De viktigaste förslagen

I syfte att förebygga, avslöja och utreda allvarliga och organiserade brott föreslås en reform av polislagens bestämmelser om

täckoperationer och bevisprovokation genom köp. I propositionen föreslås att rätten till täckoperationer skall utvidgas så, att täckoperationer i framtiden skall vara möjliga även för att hindra, avslöja och utreda spridning av sedlighetssårande bilder som avses i 17 kap. 18 § i strafflagen. Dessutom föreslås att 31 a § 2 mom. i polislagen, som gäller förutsättningarna för täckoperationer i form av internationell rättshjälp, skall upphävas till följd av att ovan nämnda konventioner träder i kraft.

I propositionen föreslås att definitionen av vad som avses med bevisprovokation genom köp skall kompletteras så, att den som uppträder som köpare förutom att framställa köpebud också skall kunna köpa sådana föremål och ämnen samt sådan egendom som nämns i bestämmelsen om förutsättningarna för bevisprovokation genom köp. Närmast blir det frågan om inköp av provpartier av narkotika och förfälskade sedlar eller mynt. Dessutom föreslås att besluten om användning av bevisprovokation genom köp skall fattas på en högre beslutande nivå än hittills och att en rapport om användningen av metoden skall lämnas till inrikesministeriet och vidare till riksdagens justitieombudsman. Enligt lagförslaget skall rätten till bevisprovokation genom köp utvidgas så, att metoden i fortsättningen kan användas även för att förhindra, avslöja eller utreda stölder. Dessutom föreslås att 31 b § 2 mom. i polislagen, som berör lämnande av internationell rättshjälp skall upphävas med anledning av de internationella konventioner som försätts i kraft i Finland.

I polislagen finns överhuvudtaget inga bestämmelser som ger rätt att utföra teleavlyssning. Det är inte heller möjligt att utföra teleövervakning för förebyggande eller avslöjande av förberedelse till terroristbrott. När polislagens bestämmelser om inhämtande av information reviderades 2001, innehöll vare sig den finska strafflagen eller någon annan finsk lag några särskilda bestämmelser om terrorism. Sådana frågor gällande inhämtande av information som skulle ha varit viktiga med tanke på bekämpning av terrorism kunde därför inte då beaktas. För att effektivare förhindra terrorism föreslås att till bestämmelserna i 3 kap. polislagen om inhämtade

av information skall fogas en möjlighet att bedriva teleavlyssning för att förhindra eller avslöja terroristbrott som avses i 34 a kap. 1 § 1 mom. 2—7 punkten eller 2 mom. strafflagen, dvs. brott som begås i terroristiskt syfte, förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte, ledande av terroristgrupp, främjande av terroristgrupps verksamhet eller finansiering av terrorism. Dessutom föreslås att teleövervakning och teknisk avlyssning skall vara möjlig också när det gäller att hindra eller avslöja förberedelse till brott i terroristiskt syfte.

I propositionen föreslås också lagbestämmelser om beslutsförfarandet när befogenheter till teleavlyssning beviljas samt om rättskyddsmedlen. I enlighet med det förfarande som omfattats i polislagen skall beslut om teleavlyssning i allmänhet fattas av den domstol som avses i 1 kap. 9 § tvångsmedelslagen (450/1987) eller av någon annan domstol där saken lämpligen kan behandlas. I bråckande fall skall en polisman som hör till befälet dock kunna besluta att teleavlyssning skall inledas, men tillståndsansökan till domstolen skall göras så snart som möjligt och senast inom 24 timmar.

I sin förmedling av data använder sig terroristerna i allt högre grad av den världsspännande datatrafiken. Det har också påståtts att terroristerna planerar att göra förödande attacker via datanäten, vilket kunde lamslå distributionen av bl.a. el eller vatten. Enligt en ändring av tvångsmedelslagen som trädde i kraft den 1 januari 2004 kan ett tillstånd till teleavlyssning och teleövervakning beviljas att gälla inte bara en teleanslutning utan också en e-postadress eller någon annan sådan teleadress. I lagförslaget i propositionen föreslås att bestämmelserna i polislagen skall ändras så, att de objekt mot vilka tillstånd till teleavlyssning och teleövervakning kan beviljas definieras på samma sätt som motsvarande objekt i tvångsmedelslagen. Genom att utvidga befogenheterna att bedriva teleavlyssning och teleövervakning till att gälla förhindrande av brott, försöker man förbättra polisens möjligheter att förhindra också sådana terrorattacker som kunde ske i nätet.

Polismyndigheternas samarbete kan avslöja att det finns en person eller organisation som

deltar i förberedandet av en terrorattack och som med anledning av en internationell begäran och med hänsyn till Finlands egen säkerhet borde övervakas i Finland. En ny bestämmelse i lagförslaget ger polisen möjlighet att inhämta information som är viktig för att förhindra gärningen. Detta är av primär betydelse för att det internationella terroristbekämpande myndighetssamarbetet skall bli effektivare. Att utvidga rättigheterna till teleavlyssning till att gälla förebyggande av terrorhandlingar är ägnat att åstadkomma en tillnärmning och harmonisering av de rättsliga medlen för bekämpning av internationell terrorism (artikel 29 i fördraget om Europeiska unionen).

Det gäller att observera att i flera andra Europeiska länder är teleavlyssning tillåtet för upprätthållande av statens säkerhet samt bekämpning och förebyggande av brott som äventyrar statens säkerhet samt annan allvarlig kriminalitet.

Dessutom är teleavlyssning nödvändig för att man skall kunna ta reda på vilka som deltar i ledningen av en terroristgrupp, främjandet av en sådan grupps verksamhet samt i finansieringen av terrorismen som avses i 34 a kap. 3—5 § i strafflagen. I dessa situationer är det såväl med tanke på effektivt förhindrande av brott som med tanke på parternas rättsskydd nödvändigt att man redan i ett tidigt skede kan skilja utomstående från dem som deltar i en terroristgrupps verksamhet. Polismyndigheterna bör ha tillräckliga medel för detta redan innan den egentliga förundersökningen inleds samt straffprocessuella tvångsmedel tas i bruk. I praktiken är den effektivaste metoden i detta skede uttryckligen teleavlyssning.

Enligt polislagen har en polisman rätt till teleövervakning i en situation som avses i 18 § 2 mom. i polislagen eller andra situationer, om detta är nödvändigt för att avvärja hotande fara för liv eller hälsa. I propositionen föreslås att en polisman även skall ha rätt till teleavlyssning i de fall som avses i 18 § 2 mom. eller andra situationer, om detta är nödvändigt för att avvärja överhängande fara för liv eller hälsa.

Dessutom föreslås en ny bestämmelse om användningen av informationskällor. För närvarande finns det inga bestämmelser om

den saken. Enligt den nya bestämmelsen skall polisen ha möjlighet att anlita en person som inte tillhör polisförvaltningen som informationskälla för ett uppdrag som avses i 1 mom. i polislagen. Samtidigt föreslås att inkomstskattelagen skall ändras så, att det arvode som betalas till informationskällan blir skattefri inkomst för mottagaren. På detta sätt hindrar man att identiteten hos den som har lämnat uppgifterna röjs i beskattningsförandet. Vidare föreslås att i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet skall tas in en bestämmelse om registrering av informationskälla och att till nämnda lag samtidigt skall fogas en bestämmelse om utförande av brottsanalys.

Till bestämmelsen om åtgärdseftergift skall enligt lagförslaget i propositionen fogas en bestämmelse om åtgärdsfördröjning. En polisman som inhämtar information så som avses i 3 kap. i polislagen skall ha rätt att dröja med att ingripa när ett brott håller på att ske, om detta är nödvändigt för att dölja att information inhämtas eller för att trygga syftet med att informationen inhämtas.

Det föreslås att till lagen fogas en ny bestämmelse om en polisman som studerar. Enligt förslaget skall en yngre konstapel som avlägger grundexamen för polis ha en polis­mans befogenheter när han eller hon under sin handledares ledning och uppsikt utför uppgifter som ankommer på polisen.

I propositionen föreslås att till polislagen även skall fogas bestämmelser om en polis­mans rättigheter och skyldigheter, motsvarande dem som nu ingår i polisförordningen (1112/1995). De bestämmelser som föreslås fogas till lagen gäller en polis­mans skyldighet att handla, hur en polisman är skyldig att uppträda, en polis­mans rätt att ha bisysslor samt den fysiska kondition och yrkesskicklighet som förutsätts av en polisman.

Enligt propositionen skall lagen även kompletteras med bestämmelser som ger polisen rätt att utföra säkerhetskontroller i polis­rättningar och andra lokaler som polisen förfogar över.

I propositionen föreslås också att till bestämmelserna om komplettering av polispersonalen skall fogas en bestämmelse om att kompletterande polispersonal skall få användas till att upprätthålla ordningen och reglera

trafiken i tillställningar som har anknytning till dessa personers utbildning.

Vidare fogas till polislagen enligt lagförslaget en bestämmelse om anlitande av frivilliga för efterspanings- och räddningsuppgifter samt om ersättning för skador som dessa kan förorsakas.

4. Propositionens konsekvenser

4.1. Ekonomiska konsekvenser

Att ordna säkerhetskontroller vid polisinsättningar förorsakar avsevärda kostnader. Kontrollapparatur behövs för att kontrollera de som besöker polisinsättningar, de saker som de har med sig samt postförsändelser och andra försändelser till polisenheterna. Avsikten är att kontrollapparatur skall installeras åtminstone vid de tio största polisinsättningar, polisens riksenheter samt polisläroanstalterna. Sammanlagt skall ca 20 enheter förses med apparater för säkerhetskontroll. Ett verksamhetsställe måste ha två kontrollapparater, en vid den vanliga ingången och den andra i de lokaliteter där anhållna förvaras.

En apparat för säkerhetskontroll kostar ca 36 000 euro. De sammanlagt 40 apparater som behövs kostar alltså 1 440 000 euro. Installationen av apparaterna kräver också ombyggnadsarbeten, som förmodas kosta 13 000 euro/enhet, dvs. sammanlagt 260 000 euro. Detta innebär att apparaterna och installationen med ombyggnadsarbeten kommer att kosta ca 1,7 miljoner euro. Utförandet av säkerhetskontrollerna tar enligt beräkningarna 40 årsverken i anspråk. Den genomsnittliga månatliga kostnaden för en väktare är ca 3 000 euro. De årliga personalkostnaderna för säkerhetskontrollerna blir därför sammanlagt 1 560 000 euro.

År 2005 blir kostnaden för säkerhetskontrollerna sammanlagt 3 260 000 euro och från år 2006 framåt årligen 1 560 000 euro.

I propositionen föreslås att tillämpningsområdet för televyssning skall vidgas så, att televyssning enligt polislagen skall vara tillåten för hindrande eller avslöjande av terrorism. Televyssning skall vara möjlig även i situationer där sådan avlyssning är nödvän-

dig för att avvärja en överhängande fara för liv eller hälsa. Utvidgningen av rätten att bedriva televyssning medför årliga kostnader om uppskattningsvis 200 000 euro. Utvidgningen av rätten till televyssning medför också behov att till skyddspolisen rekrytera tre tolkar, vilket medför årliga kostnader om sammanlagt 150 000 euro.

För att effektivera tillsynen över användningen av de metoder för inhämtande av information om vilka bestäms i 3 kap. i polislagen föreslås att vid inrikesministeriets polisavdelning skall avlönas en överinspektör, vilket medför en årlig kostnad om 65 000 euro. Även riksdagens justitieombudsman har gjort en framställning om ökning av polisavdelningens personal, i synnerhet för tillsynen i anslutning till användningen av tvångsmedel.

Ibrukttagandet av metoden med verksamhetskällor förutsätter att ett riksomfattande register skapas. Det kostar uppskattningsvis 35 000 euro att bygga upp ett sådant register. Årskostnaden för arvoden till dem som fungerar som informationskällor är 50 000 euro.

Att effektivera täckoperationerna så som det föreslås i denna proposition, bl.a. genom att man hindrar att det avslöjas att polisen inhämtar information, kommer att kosta 70 000 euro per år.

I propositionen föreslås att bestämmelserna om bevisprovokation genom köp skall ändras så, att verkliga köp blir möjliga. För att köpsituationen skall verka äkta, måste polisen ha medel till sitt förfogande för detta ändamål. För köpen behövs ett årligt anslag om 100 000 euro.

Kostnaderna för att inrätta ett register för brottsanalys uppskattas till 250 000 euro samt de årliga registerförings- och utvecklingskostnaderna till 50 000 euro. De årliga ersättningarna till frivilligorganisationer uppskattas till 250 000 euro.

Polisens ökade befogenheter och övriga reformer som föreslås i propositionen kommer att införas endast i den mån det är möjligt inom ramen för polisens anslag i statsbudgeten för 2005 och inom ramen för statsfinanserna.

4.2. Konsekvenser i fråga om organisation och personal

För att de säkerhetskontroller som föreslås bli möjliga skall kunna genomföras, måste 40 säkerhetskontrollörer anställas vid olika polisenheter. Dessutom föreslås att en ny person skall anställas för tillsynen över metoderna för inhämtande av information.

De vidgade möjligheterna att använda teleövervakning kommer att kräva större personalresurser av polisen för det tekniska utförandet av teleövervakningen samt analysen av de uppgifter som har inhämtats. Dessutom föreslås att tre nya tolkar anställs.

4.3. Konsekvenser för miljön

Propositionen har inga konsekvenser för miljön

4.4. Konsekvenser för olika grupper av medborgare

Den organiserade kriminalitetens och terrorismens negativa konsekvenser för samhället är uppenbara. Den beredskap som de föreslagna befogenheterna ger att bekämpa den internationella organiserade kriminaliteten och terrorismen bidrar till att göra det möjligt för myndigheterna att exaktare rikta in sina åtgärder på personer som de facto är delaktiga i svåravslöjade arrangemang kring den organiserade kriminaliteten med mellanhänder och medverkare.

5. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts av en arbetsgrupp som har tillsatts av inrikesministeriet. I arbetsgruppen har medverkat representanter för inrikesministeriet, centralkriminalpolisen, skyddspolisen och polisinspektionen vid Helsingfors härad. Arbetsgruppen har gjort en enkät inom polisförvaltningen om behoven att utveckla bestämmelserna i polislagen. I samband med beredningen har arbetsgruppen hört lagstiftningsdirektör Jan Törnqvist vid justitieministeriet, statsåklagare Ari-Pekka Koivisto vid riksåklagarämbetet, professorerna Ari-Matti Nuutila och Veli-Pekka Viljanen vid Åbo universitet samt professor Ka-

arlo Tuori vid Helsingfors universitet.

5.1. Remissyttranden

Inrikesministeriet har begärt yttranden över propositionsförslaget av justitieministeriet, finansministeriet, trafik- och kommunikationsministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, riksdagens justitieombudsmans kansli, Riksåklagarämbetet, Staben för gränstrevningsväsendet, tullverket, Skattestyrelsen, Fordonsförvaltningscentralen, dataombudsmannen, Befolkningsregistercentralen, polisens länsledningar, polisens riksenheter, polisläroanstalterna, Finlands Polisorganisationers förbund rf., PUSH rf., Finlands Advokatförbund rf. och Finlands Juristförbund rf.

Yttrandena har beaktats vid den fortsatta beredningen av propositionen.

6. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

6.1. Samband med internationella fördrag

Vid beredningen har beaktats konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater samt konventionen om ömsesidigt bistånd och samarbete mellan tullförvaltningar. När det gäller bekämpningen av terrorismen har hänsyn tagits till de skyldigheter som följer av EU:s rambeslut om bekämpning av terrorism. Dessutom har i propositionen beaktats de krav som ställs i Förenta Nationernas säkerhetsråds resolution 1373 samt artikel 29 i fördraget om Europeiska unionen.

Rådet (rättsliga och inrikes frågor) inom Europeiska unionen beslöt i november 2002 att låta utföra en inbördes utvärdering när det gäller arrangemang för terrorbekämpning i unionens medlemsländer. Gruppen för inbördes utvärdering utförde bedömningar av EU:s 15 s.k. gamla medlemsländer våren 2004. Den rapport som gäller Finlands arrangemang för terrorbekämpning och som baserar sig på inbördes utvärdering färdigställdes i början av november.

I rapporten riktas kritik mot de finländska polismyndigheternas otillräckliga utbud av olika medel när det gäller att förebygga ter-

rordåd. Enligt utvärderingsgruppen står orsaken till problemen att finna i polislagen, som innehåller bestämmelser om de befogenheter och medel som skall användas för att förhindra brott. Enligt den inbördes utvärdering som utfördes bör gällande polislag anses bristfällig särskilt med hänsyn till att varken teleavlyssning eller teknisk avlyssning är tillåten i syfte att förhindra eller avslöja förberedelser för terrorbrott. Nämnade tekniska polisbefogenheter är av stor betydelse i de övriga europeiska länderna då samhället försöker skydda sig mot terrorhotet från extrema islamister. Utvärderingsgruppen framför därför att Finland borde överväga att revidera lag-

stiftningen så att åtminstone skyddspolisen skulle beredas möjligheter att förhindra terrorbrott med hjälp av alla tänkbara tekniska medel för inhämtande av information.

Rådet (rättsliga och inrikes frågor) beslöt vid sitt möte den 2 december 2004 att av EU:s medlemsländer begära en rapport före utgången av juni 2005 om vilka åtgärder länderna har börjat vidta för att avhjälpa de brister som läggs fram i rapporten. I denna proposition har de krav som framförts i rapport om inbördes utvärdering beaktats.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslag

1.1. Polislagen

1 kap. Allmänna stadganden

5 §. Åtgärdsfördröjning och åtgärdseftergift. I lagförslaget föreslås att till paragrafen skall fogas ett nytt 1 mom. om åtgärdsfördröjning. Enligt förslaget skall en polisman som inhämtar information enligt 3 kap. i polislagen ha rätt att dröja med att ingripa med anledning av brottet, om detta är nödvändigt för att dölja att information inhämtas eller för att trygga syftet med att informationen inhämtas.

Bestämmelsen skall enligt förslaget tillämpas endast på åtgärder som polisen vidtar för att inhämta information enligt 3 kap. i polislagen såsom observation, teknisk observation, teleavlyssning, bevisprovokation genom köp och täckoperationer. I dessa fall skall en polisman ha möjlighet att vänta med att ingripa, för att på detta sätt hindra att polisverksamheten avslöjas eller för att trygga syftet med verksamheten. Om en polisman som utför en täckoperation t.ex. befinner sig i ett fordon som förs av en brottsling om vilket information n inhämtas och polismannen märker att ett trafikbrott håller på att begås, skall polismannen ha möjlighet att dröja med att vidta åtgärder för att avslöja trafikbrottet, för att på detta sätt hindra att täckoperationen avslöjas.

Inga ändringar föreslås av förundersökningslagens (449/1987) bestämmelser om inledande och görande av förundersökning.

Beslutet om att dröja med att vidta en åtgärd skall fattas av den polisman som vidtar åtgärden eller hans eller hennes förman.

Även paragrafens rubrik skall ändras för att motsvara den ändring som föreslås.

Paragrafens gällande 1 och 2 mom. förblir i kraft i oförändrad form och bli nya 2 och 3 mom.

7 §. Polisbefogenheter. Det föreslås att till paragrafen fogas ett nytt 3 mom. där det föreskrivs om en polisman som studerar. Enligt

förslaget skall en yngre konstapel som avlägger grundexamen för polis ha en polismans befogenheter när han eller hon under sin handledares ledning och uppsikt utför uppgifter som ankommer på polisen.

I grundexamen för polis ingår en arbetspraktikperiod och fältarbetsperiod. Både arbetspraktikperioden och fältarbetsperioden är en fast del av utbildningen för grundexamen för polis. I valet av utbildningsenhet läggs huvudvikten vid att de mål som uppställts för den studerandes utbildning uppnås. Under ovan nämnda perioder utnämns studerande till tjänsteförhållande för viss tid som yngre konstapel, praktikant och yngre konstapel, fältarbetsperiod. Inrikesministeriet har genom sitt beslut av den 27 juni 2002, dnr SM-2002-00895/Tu-43, fastställt ett program för genomförande av arbetspraktiken och fältarbetsperioden för polis. Enligt programmet planerar och samordnar Polisskolan placeringen av studerande under arbetspraktik- och fältarbetsperioden i samarbete med länsstyrelsernas polisavdelningar, rörliga polisens ledning och ledningen för polisinsrättningarna i häradena. I mån av möjlighet väljer man samtidigt den polisinsrättning där den studerande skall utföra sin arbetspraktik och den enhet där den studerande skall genomföra sin fältarbetsperiod.

En polisman som studerar står under ledning och uppsikt av den polisenhet som utnämner honom eller henne. På denna polisman tillämpas bestämmelser i statstjänstemannalagstiftningen, villkor för tjänsteförhållandet enligt statens tjänstekollektivavtal och de orienteringsprogram som tillämpas på nya arbetstagare vid enheten.

Innan arbetspraktikperioden börjar ger Polisskolan en polisman som börjar sin arbetspraktik ett tjänstemärke för yngre konstapel. I tjänstemärket antecknas Polisskolan som placeringsenhet. Tjänstemärket gäller tills polismannen efter avlagd tjänstexamen placeras vid en ordinarie tjänstgöringsplats. Om en polisman efter genomgången utbildning inte får en tjänst, skall tjänstemärket återlämnas till Polisskolan.

Arbetspraktikanter och de polismän som

studerar under fältarbetsperioden utför tjänsteuppgifter under sin enhets ledning. Arbetspraktikanter arbetar under anvisningar och uppsikt av en erfaren polisman som utnämns till handledare. Under fältarbetsperioden leder studerande sina distansstudier självständigt under Polisskolans handledning utan polisens handlednings- och uppsiktsskyldighet.

I arbetspraktiken är det fråga om studier för att avlägga grundexamen för polis. Därför kan den som utnämns till ett tjänsteförhållande för viss tid som yngre konstapel i syfte att utföra arbetspraktik ha en polismans befogenheter endast i de fall då han eller hon utför uppgifter under sin handledares ledning och uppsikt.

9 a–9 e §. I lagförslaget föreslås att till polislagen skall fogas nya 9 a–9 e §, i vilka lagförslaget sammanför de bestämmelser om en polismans rättigheter och skyldigheter som för närvarande främst finns i polisförordningen. Med hänsyn till den nya grundlagen är författningsnivån inte längre den rätta.

Bestämmelser om en tjänstemans rättigheter och skyldigheter finns i statstjänstemannalagen (750/1994). Med tanke på polisens uppgifter är bestämmelserna i statstjänstemannalagen inte alltid tillräckliga. Med beaktande av de krav som ställs på poliser och på att dessa krav även gäller fritiden, föreslås det därför att mer precisa och strängare bestämmelser om en polismans uppträdande (14 § i statstjänstemannalagen), en polismans bisysslor (18 § i statstjänstemannalagen) samt om en polismans kondition och yrkeskicklighet (19 § i statstjänstemannalagen) utfärdas i polislagen.

9 a §. *Inställelse i tjänst.* I paragrafen föreslås bestämmelser om en polismans skyldighet att inställa sig i tjänst. I paragrafen skall härefter ingå de bestämmelser om denna skyldighet som tidigare har funnits i polisförordningen. Bestämmelserna reglerar de gällande skyldigheter som följer av polisarbetets speciella karaktär. Avsikten är inte att öka de skyldigheter som föreskrivs i arbetstidslagen, utan de bestämmelser i nämnda lag som begränsar arbetstiden skall fortfarande tillämpas.

Bestämmelsen i 1 mom. motsvarar till sitt sakliga innehåll gällande 9 § 1 mom. i polis-

förordningen. För att förstärka larmberedskapen i exceptionella situationer föreslås att en polisman skall vara skyldig att ge sina kontaktuppgifter till sin polisenshet, så att denna säkert skall kunna nå honom eller henne.

Bestämmelsen i 2 mom. motsvarar till sitt sakliga innehåll bestämmelsen i gällande 9 § 2 mom. i polisförordningen. Med en allvarlig gärning eller händelse som hotar allmän ordning och säkerhet avses de speciella situationer som nämns i 1 mom. samt allvarliga störningar av ordningen samt därmed jämförbara situationer.

Förslaget till 3 mom. motsvarar till sitt sakliga innehåll gällande 10 § i polisförordningen. För att i alla situationer upprätthålla polisens handlingsberedskap skall en polisman vara skyldig att på befallning inställa sig i tjänst också under sin semester. Förslaget till 4 mom. motsvarar till sitt sakliga innehåll gällande 11 § i polisförordningen. Av särskilda skäl i anslutning till polisens verksamhet skall en polisman vara skyldig att på befallning tillfälligt vara i larmberedskap och inställa sig i tjänst. Som ett särskilt skäl kan t.ex. betraktas att en stor offentlig tillställning ordnas eller att polisens personalsituation blir exceptionellt ansträngd. Denna skyldighet skall en polisman dock inte ha under semester eller tjänstledighet.

9 b §. *Polismans rätt att vara biträde eller ombud.* Förslaget till 1 mom. motsvarar till sitt sakliga innehåll huvudsakligen gällande 12 § 1 mom. i polisförordningen. Enligt den gällande bestämmelsen får en polisman vara biträde och ombud för en nära anhörig som misstänks för brott. Enligt lagförslaget skall en polisman dock inte ha rätt att företräda en nära anhörig som misstänks för ett brott för vilket den åtalade har rätt att få en försvarare som avses i 2 kap. i lagen om rättegång i brottmål (689/1997).

Paragrafens 2 mom. begränsar en polismans rätt att vara biträde eller ombud för en målsägande om detta kan stå i strid med polismannens tjänsteåligganden. Denna formulering följer formuleringen av bestämmelsen i 11 § i förordningen om häradsåklagare (1015/1997).

Skötseln av polismannaämbetet förutsätter absolut opartiskhet. Den opartiskhet som för-

utsätts av en polisman kunde äventyras om en polisman vore ombud för någon annan än en nära anhörig. Ur en utomstående persons synvinkel kunde polisens opartiskhet äventyras också i det fallet att en polisman kunde biträda en nära anhörig som misstänks för att ha begått ett grovt brott. Därför föreslås i lagförslaget att en polisman överhuvudtaget inte skall ha rätt att vara ombud eller biträde när den misstänkte har rätt att få en försvarare. Rättsskyddet för en person som är nära anhörig till en polisman skall i dessa situationer tillgodoses så som föreskrivs i 2 kap. i lagen om rättegång i brottmål.

En polismans opartiskhet kunde äventyras också i det fallet att han eller hon skulle få vara målsägandens biträde eller ombud i situationer där detta kunde stå i strid med polismannens tjänsteåligganden. Avsikten med lagändringen är att polismännen i detta avseende skall ha samma ställning som åklagarna.

I 15 kap. 3 § i rättegångsbalken föreskrivs att en tjänsteman inte må vara ombud eller biträde vid rättegång, när det strider mot hans tjänsteplikt. Ur denna bestämmelse kan numera härledas den allmänna regeln att i synnerhet inte en polisman som har en högre tjänst inom polisen kan vara ombud, i synnerhet inte i brottmål.

9 c §. Polismans uppförande. Enligt 13 § 2 mom. i den gällande polisförordningen skall en polisman i tjänsten och i sitt privatliv uppföra sig så att polisens anseende inte skadas. Bestämmelsen reglerar inte bara en polismans uppträdande i tjänsten, utan också en polismans uppträdande i privatlivet. Bestämmelsen ålägger polismän en skyldighet som sträcker sig även till deras fritid, varför det är nödvändigt att saken regleras i lag. Samtidigt föreslås närmare bestämmelser om innehållet i denna skyldighet att uppträda korrekt.

Den litet ålderdomliga formuleringen ”polisens anseende”, som används i polisförordningen kan anses ha ett oklart innehåll. Innebörden av uttrycket definieras inte heller på något sätt i polislagen. Polisens uppgifter definieras däremot i 1 § polislagen. Därför har uttrycket ”polisens anseende” i lagförslaget ersatts med uttrycket ”polisens uppgifter”.

Enligt lagförslaget skall en polisman i

tjänsten och i sitt privatliv uppföra sig på ett sätt som inte är ägnat att äventyrar tilltron till att polisens uppgifter sköts på behörigt sätt. Som olämpligt uppträdande skall betraktas t.ex. att en polisman gör sig skyldig till en straffbar handling. Att en polisman gör sig skyldig till brott mot vägtrafiklagen (267/1981), kan t.ex. betraktas som sådant för en polisman olämpligt uppträdande som avses i paragrafen, åtminstone om brottet är allvarligt, eftersom polismannen samtidigt förlorar sin trovärdighet i övervakningen av trafikreglerna. Även annat olämpligt förfarande, som t.ex. upprepad förtäring av alkohol på offentlig plats, kan betraktas som olämpligt uppträdande för en polisman.

Vid bedömningen av om en polisman har uppträtt olämpligt gäller det även att ta hänsyn till hans eller hennes ställning i polisförvaltningen. Att t.ex. en polisman som hör till befälet och har hand om undersökning av ekonomiska brott gör sig skyldig till skattebedrägeri kan bedömas strängare än att en polisman som hör till manskapet och sköter trafikövervakningsuppgifter gör sig skyldig till en motsvarande gärning.

Följderna av en polismans olämpliga uppträdande regleras i statstjänstemannalagen.

9 d §. Bisysslor. I paragrafens 1 mom. föreslås begränsningar av en polismans rätt att ha bisysslor. Den föreslagna bestämmelsen innebär en ökning av de begränsningar som gäller polismäns bisysslor. Enligt lagförslaget skall huvudregeln vara att en polisman alltid skall behöva tillstånd för att få sköta en bisyssla, om det inte är frågan om verksamhet som han eller hon inte kan vägra delta i eller som en myndighet har ålagt polismannen att delta i. Vid beviljandet av tillstånd för bisyssla gäller det att förutom kravet på opartisk polisverksamhet även ta hänsyn till den allmänna utgångspunkten för reglerna om tillstånd för bisyssla, som förutsätter att bisysslan t.ex. inte får vara så ansträngande att den hindrar eller gör det svårare för personen att behörigen sköta sin tjänst.

I 2 mom. föreslås dessutom att en polismans rätt att mot vederlag eller utan vederlag sköta en syssla skall begränsas om skötseln av sysslan kunde komma i strid med rättigheter och skyldigheter som är förknippade med polisens uppgifter. En sådan syssla kunde

t.ex. vara att utom tjänsten fungera som säkerhetschef vid offentliga tillställningar som avses i lagen om sammankomster (530/1999) eller andra uppgifter som nära tangerar polisens uppgifter. Det är då inte alltid frågan om egentliga bisysslor. En polisman som sköter en sådan uppgift skulle samtidigt ha också en polismans befogenheter och skyldigheter. För medborgarna vore det svårt att veta i vilken roll polismannen uppträder när han sköter uppgiften. Det skall inte heller vara tillåtet för en polisman att under fritiden fortlöpande eller vid upprepade tillfällen idka konsultation eller undervisning på ett sätt som har karaktär av affärsverksamhet, om verksamheten berör polisens behörighetsområde. Enligt lagen om privata säkerhetstjänster (282/2002) får en person som hör till polisens personal inte verka som väktare. Avsikten är att en motsvarande bestämmelse skall tas in också i lagen om ordningsvakter (533/1999).

9 e §. En polismans kondition och yrkesskicklighet. Bestämmelsen motsvarar till sitt sakliga innehåll gällande 13 § 3 mom. i polisförordningen. I paragrafen bestäms om skyldighet att upprätthålla den kondition och yrkesskicklighet som arbetsuppgifterna kräver, vilket arbetsgivaren även skall stöda och övervaka enligt bestämmelserna i arbetsskyddslagen (738/2002). Det är uttryckligen frågan om den konditionsnivå och yrkesskicklighet som en bestämd arbetsuppgift kräver. Om en polisman anses ha försummat denna skyldighet, bör han eller hon överföras till uppgifter som hans eller hennes kondition och yrkesskicklighet förslår för.

Avsikten med bestämmelsen är att betona hur viktig polismannens yrkesskicklighet samt såväl psykiska som fysiska kondition är för att målen för polisverksamheten skall nås. Bestämmelsen har anknytningspunkter med bestämmelsen i 14 § 1 mom. statstjänstemannalagen, som föreskriver att en tjänsteman skall utföra sina uppgifter på behörigt sätt. Det är frågan om att man genom särskilda konditions- och yrkesskicklighetskrav vill förvissa sig om att uppgifter som särskilt påverkar medborgarnas säkerhet och rättigheter blir skötta på behörigt sätt. Kravet att en polisman skall ha den kondition som arbetsuppgifterna förutsätter är mera omfattande och strängare än kravet att en tjänstemans

hälsotillstånd skall vara sådant att han eller hon har förutsättningar att sköta sina uppgifter, vilket föreskrivs i 19 § statstjänstemannalagen.

Närmare bestämmelser om vilken konditionsnivå och yrkesskicklighet som skall förutsättas i olika arbetsuppgifter och om hur test skall ordnas för mätning av kondition utfärdas genom en förordning av statsrådet. Polismännens kondition skall mätas genom tjegebundna konditionstest.

2 kap. Stadganden om befogenheter

20 §. Skydd mot brott och störande beteende. I lagförslaget föreslås att tillämpningsområdet för paragrafens 2 mom. skall vidgas så, att en person skall få avlägsnas från en plats också när han eller hon genom sitt uppträdande förorsakar eller av personens hotelser eller övriga uppträdande och tidigare uppträdande i motsvarande situationer ger anledning att förmoda att han eller hon sannolikt kommer att förorsaka avsevärd störning eller överhängande fara för allmän ordning och säkerhet.

Bestämmelsen i 1 mom. ger möjlighet att avlägsna en person från en plats och 3 mom. möjlighet att gripa en person av vars uppträdande kan dras den slutsatsen att han eller hon sannolikt kommer att göra sig skyldig till olika brott som nämns i 1 mom. Vid t.ex. demonstrationer har det varit ett problem att även om man på sannolika skäl har kunnat sluta sig till att en person sannolikt kommer att göra sig skyldig till ett brott som förorsakar överhängande fara för allmän ordning och säkerhet, har det ändå inte varit möjligt att i förebyggande syfte avlägsna personen från platsen och eventuellt gripa honom eller henne.

För att en person i förebyggande syfte skall få avlägsnas från en plats, måste för det första hans eller hennes hotelser vara så konkreta att man med stöd av dem kan dra den slutsatsen att personen i fråga sannolikt kommer att göra sig skyldig till störande verksamhet eller vållande av fara. Bestämmelsen om avlägsnande av en person i förebyggande syfte skall tillämpas också när personen i fråga tidigare har förorsakat störning eller fara och man av hans eller hennes övriga uppträdande

kan sluta sig till att han eller hon sannolikt kommer att vålla överhängande fara för allmän ordning och säkerhet också den här gången. Vid bedömningen av hur farligt hotet är skall uppmärksamhet fästas åtminstone vid hur personen rör sig i den pågående situationen samt de föremål eller ämnen som han eller hon har i sin besittning och som vållar störning eller fara.

22 §. Säkerhetsvisitation. I lagförslaget föreslås att till paragrafens 3 mom. skall fogas en precisering om att säkerhetsvisitation skall vara möjlig också för att polisen skall hitta föremål eller ämnen som kan göra det svårare att upprätthålla ordningen och säkerheten under en tillställning. Detta är motiverat i synnerhet av den anledningen att dessa föremål och ämnen inte alltid är sådana farliga föremål som avses i 9 § ordningslagen eller sådana förbjudna föremål eller ämnen som avses i 23 § lagen om sammankomster. I praktiken har upprätthållandet av ordningen och säkerheten äventyrats bl.a. med olika slags käppar, nät, hemgjorda pansarskydd och bildäck. Även maskering används allmänt vid demonstrationer. Maskering försvårar identifieringen och kan i vissa fall rentav på psykologisk väg skapa rädsla och panik bland publiken och på detta sätt äventyra ordningen och säkerheten vid tillfället i fråga. I dessa fall ger den föreslagna bestämmelsen följaktligen polisen rätt att i nämnda situationer även ta bort maskeringsutrustningen.

Tillägget motsvarar formuleringen i 23 § lagen om sammankomster.

Paragrafens 5 mom. skall enligt förslaget ändras så, att en polisman vid behov skall ha rätt att från dem som visiteras ta föremål eller ämnen som kan användas för att förorsaka fara för dem som deltar i en offentlig tillställning eller allmän sammankomst eller göra det svårare att upprätthålla ordningen och säkerheten.

Gällande 22 § 3 mom. i polislagen ger polisen rätt att för att trygga säkerheten för deltagarna i en allmän sammankomst, en offentlig tillställning eller någon annan motsvarande tillställning som förutsätter särskilt skydd kroppsvisitera en person som anländer till eller vistas i omedelbar närhet av en sådan tillställning och granska de saker han eller hon

medför, i syfte att förvissa sig om att personen inte innehar sådana föremål eller ämnen med vilka deltagarnas säkerhet kan äventyras.

Enligt gällande 22 § 5 mom. i polislagen får den som visiteras dock vid visitationen inte fråntas annat än farliga föremål eller ämnen. Det gällande bestämmelserna ger inte polisen rätt att från en person ta de föremål som nämns i 3 mom., fastän det uttryckliga syftet med att dessa används vid en demonstration är att förorsaka fara eller hindra polisens verksamhet för att trygga publikens säkerhet, men dessa i sig själv är inte farliga.

För att föremål och ämnen skall få tas från en person så som föreslås i momentet krävs ett behov. Detta understryker vikten av den prövning som polismannen utför när deler hon bedömer om ett föremål eller ämne är farligt i situationen i fråga. Rätten att ta föremål från en person skall enligt lagförslaget begränsas till att gälla endast de situationer som avses i 22 § 1 och 3 mom. i polislagen.

I fråga om föremål och ämnen som polisen har tagit hand om skall förfaras så som föreskrivs i 24 § i polislagen.

I lagförslaget föreslås också att paragrafens 4 mom., som hänvisar säkerhetskontroller vid domstolar skall upphävas såsom överflödigt och att nuvarande 5 mom. skall bli paragrafens nya 4 mom.

22 a §. Befogenheter för en främmande stats tjänsteman. Enligt Schengenkonventionen har även andra tjänstemän än polismän rätt att förfölja en gärningsman ertappat på bar gärning eller flyende fot. I Finland har förutom polismännen även gränsbevaknings- och tullmän denna rätt. Därför föreslås i lagförslaget att ordalydelsen i paragrafen skall ändras så att den motsvarar innehållet i Schengenkonventionen. Ordet "polisman" ersätts i paragrafen med uttrycket "behörig tjänsteman".

Vidare föreslås att i paragrafen för tydlighetens skull skall hänvisas endast till artikel 40 i Schengenkonventionen, som gäller förföljande, och att hänvisningen till artikel 41, som gäller observation, skall strykas.

I lagförslaget föreslås också att paragrafens rubrik skall ändras till att motsvara ändringen av paragrafen.

22 b §. Säkerhetskontroll. Det finns ingen

uttrycklig bestämmelse om utförandet av säkerhetskontroll på personer som söker sig till polisens lokaler. Kontroller har dock utförts med stöd av den s.k. principen om principalmakt, dvs. lokalens innehavare har ansett sig ha rätt att besluta vem som får komma in i lokaliteterna och om inträdeskrav ställs på dem, t.ex. om det krävs att de skall underkasta sig säkerhetskontroll. En person som söker tillträde till polisens lokaler har i allmänhet alltid en motiverad orsak att få sköta ett ärende hos polisen. Därför kan det rådande läget inte anses juridiskt tillfredsställande, då lagen inte innehåller klara bestämmelser om utförandet av säkerhetskontroller.

Därför föreslås att till polislagen skall fogas en ny paragraf med bestämmelser om säkerhetskontroller i polisinrättningar och polisens övriga verksamhetslokaler. Orsaken till att säkerhetskontroller har tagits i bruk har varit de hot som har riktats mot polisens personal och verksamhetslokaler. Genom säkerhetskontroller tryggas man således även personalens personliga säkerhet som tryggas dem som en grundläggande rättighet och som är en del av skyddet för den personliga integriteten.

Som ett exempel kan nämnas att Helsingfors tingsrätt i samband med sina säkerhetskontroller av besökare årligen samlar upp hundratals eggvapen, tiotals gassprayflaskor, några skjutvapen och ett hundratal sprutor och nålar. Eftersom polisen och tingsrätterna i stor utsträckning har samma klientel, kan man förmoda att brottsutredarnas arbetsrum dagligen i samband med förhör besöks av personer som har med sig föremål och ämnen som är farliga för liv och hälsa.

Enligt 1 mom. skall säkerhetskontroller få ordnas vid olika enheter hos polisen. Genom säkerhetskontroller försöker man slå vakt om de personers säkerhet som arbetar eller besöker ämbetsverken i fråga. Säkerhetskontrollerna bidrar till att den allmänna ordningen upprätthålls. Genom säkerhetskontroller skyddar man också ämbetsverket och den egendom som finns där för skador som annars uppsåtligt kunde tillfogas dem.

Säkerhetskontroller utförs även vid domstolar, flygfält och kärnkraftverk, där säkerhetskontrollerna grundar sig på särskilda lagar om domstolar, flygfälts eller kärnkraft-

verks säkerhet.

Enligt 2 mom. skall chefen för varje enskilt polisenhet besluta om säkerhetskontroller skall ordnas. Beslutet skall fattas i samma ordning som besluten i allmänhet fattas vid polisenheten.

I 3 mom. bestäms om föremålen för denna säkerhetskontroll. Enligt bestämmelsen skall alla som kommer till polisens verksamhetslokaler få kontrolleras, likaså de saker som de har med sig. Chefen för polisenheten skall dock alltid ha möjlighet att avgöra i vilken utsträckning säkerhetskontroller skall genomföras vid polisenheten.

I 4 mom. föreslås bestämmelser om vilka personer som skall få utföra säkerhetskontroller. Enligt lagförslaget skall en polisman alltid kunna vara säkerhetskontrollör. Polisens polismannaresurser räcker dock inte till för alla säkerhetskontroller, åtminstone inte om de blir regel. I praktiken torde polismäns verksamhet som säkerhetskontroller begränsa sig till enskilda fall eller situationer där kontrollen verkställs t.ex. till följd av ett bombhot eller ett hot om någon annan allvarlig fara och där polismännens särskilda befogenheter är nödvändiga. Även en annan person som är anställd vid ämbetsverket skall kunna fungera som säkerhetskontrollör om han eller hon har fått utbildning för uppgiften. Avsikten med utbildningen är att se till att den person som fungerar som säkerhetskontrollör har behövliga tekniska färdigheter och vet vilka befogenheter han eller hon har i sitt uppdrag, samt dessutom de rättigheter som den person har som blir föremål för kontrollen. Enligt förslaget till ny 22 f § skall inrikesministeriet ha rätt att genom förordning meddela närmare föreskrifter om säkerhetskontrollörernas utbildning. I praktiken skall personer som sköter väktar- eller vaktmästaruppgifter eller motsvarande uppgifter kunna fungera som säkerhetskontrollörer.

Enligt lagförslaget skall även andra än anställda vid ämbetsverket kunna fungera som säkerhetskontrollörer, förutsatt att polisen har godkänt dem för detta uppdrag. Till denna del motsvarar bestämmelsen 9 § 2 mom. lagen om säkerhetskontroller inom flygtrafiken (305/1999) och 4 § 2 mom. i lagen om säkerhetskontroller vid domstolar (1121/1999). Polisens godkännande skall ges uttryckligen

för uppgiften som säkerhetskontrollör. Det skall vara polisens uppgift att bedöma om personen är pålitlig och lämplig för uppgiften. När ett ämbetsverk köper säkerhetskontrolltjänster, är säkerhetskontrollörerna i praktiken i allmänhet anställda hos en bevakningsrörelse.

I 5 mom. föreskrivs att säkerhetskontrollerna skall vålla så litet förfång som möjligt. Kontrollerna innebär oundvikligen att i synnerhet de personer som blir föremål för dem i viss mån vållas förfång. En säkerhetskontroll kan fördröja tillträdet till ett ämbetsverk och ibland också fördröja behandlingen av ärenden. Paragrafen ger uttryck för den allmänna principen att en säkerhetskontroll skall utföras så, att den inte vållar onödig olägenhet för den person som skall kontrolleras eller skadar egendom. En säkerhetskontroll skall alltså ordnas så, att den medför så litet olägenhet som möjligt.

Säkerhetskontrollåtgärderna skall utföras så smidigt som möjligt med hänsyn till den tekniska apparatur som står till förfogande, antalet säkerhetskontrollörer och övriga omständigheter. När man t.ex. i förväg känner till att ett exceptionellt stort antal personer väntas till säkerhetskontroll, bör kontrollörerna vara så många att rusning och avsevärda dröjsmål med handläggningen av ärendena kan undvikas. Principen att kontrollen skall vålla så litet förfång som möjligt kan även anses innebära att säkerhetskontrollen skall genomföras finkänsligt. Om det t.ex. finns orsak att i samband med säkerhetskontrollen kontrollera innehållet i en persons väska, skall kontrollen ske så, att innehållet i väskan inte exponeras för andra personers blickar.

22 c §. Utföring av säkerhetskontroll. I paragrafen föreslås bestämmelser om hur och i vilket syfte en säkerhetskontroll skall utföras. Syftet med en säkerhetskontroll är att kontrollera att personer som anländer till ett ämbetsverk inte har med sig föremål eller ämnen som kan äventyra säkerheten eller ordningen eller som kan användas till att skada egendom. Kontrollen skall i första hand utföras med metalldetektor eller någon annan sådan teknisk apparat. En person som anländer till ämbetsverket kan få order om att passera en port med en inbyggd metalldetektor. Personen kan också kontrolleras med hjälp av en

handstyrd metalldetektor. Om ämbetsverket har en genomlysningsapparat eller en annan motsvarande apparat, skall den få användas för kontroll av de saker som personen har med sig. Kontroll av saker som en person har med sig skall vid behov få utföras också på något annat sätt, t.ex. genom att personens väska öppnas och man går igenom innehållet i den.

Säkerhetskontrollören skall ha rätt att kontrollera en person för att finna föremål eller ämnen som är avsedda att vålla fara eller skada, om det finns grundad anledning att misstänka att personen har ett sådant föremål eller ämne med sig. En grundad misstanke kan uppstå t.ex. till följd av att personen uppträder hotfullt eller våldsamt, kontrollören ser något särskilt eller att metalldetektorn ger signal. Säkerhetskontrollören har då orsak att undersöka vad personen har i sina kläder eller annars bär på sig. Till sin innebörd är ågårdens likadan som en kroppsvisitation som avses i 5 kap. 9 § tvångsmedelslagen. Vid ämbetsverk som inte använder metalldetektor blir en kroppsvisitation aktuell alltid när en grundad anledning till en sådan yppar sig. I synnerhet när kroppsvisitationen är grundlig skall verksamheten styras av samma krav på saklighet som all annan polisverksamhet.

22 d §. Fråntagning av föremål som påträffats vid säkerhetskontroll. Enligt paragrafen skall en säkerhetskontrollör ha rätt att frånta en person ett föremål eller ämne som kan äventyra säkerheten eller ordningen eller skada egendom. Dessutom skall säkerhetskontrollören få ta från personer föremål som det är förbjudet att inneha. En person skall t.ex. få fråntas skjutvapen, explosiva ämnen och eggvapen samt andra motsvarande föremål och ämnen, såsom slagvapen. Även imitationer av vapen skall få tas från dem som bär med sig sådana, eftersom de genom att hota med dem kan äventyra säkerheten och ordningen.

Med ett föremål som har tagits från en person skall förfaras så som föreskrivs i 21 § ordningslagen och 24 § polislagen. Föremålet eller ämnet skall dock återlämnas när personen i fråga lämnar ämbetsverket, om det inte enligt lag finns hinder för att återlämna det. Verktyg som fråntagits någon skall t.ex. i allmänhet återlämnas. Person- eller sakskada

som eventuellt uppstår i samband med en säkerhetskontroll ersätts enligt bestämmelserna i skadeståndslagen (412/1974).

22 e §. Användning av maktmedel vid säkerhetskontroll. I lagförslaget föreslås bestämmelser för det fall att en person vägrar underkasta sig säkerhetskontroll. Enligt paragrafen skall säkerhetskontrollören ha rätt att avlägsna en sådan person från polisens verksamhetslokaler. Enligt paragrafen skall det således inte i egentlig mening vara obligatoriskt att underkasta sig säkerhetskontroll, utan en person skall alltid ha rätt att vägra underkasta sig en säkerhetskontroll som utförs med stöd av denna paragraf. Utgångspunkten skall dock vara att undergående av säkerhetskontroll är en förutsättning för tillträde till polisens verksamhetslokaler. Säkerhetskontrollören skall ha rätt att från polisens verksamhetslokaler avlägsna en person som vägrar undergå säkerhetskontroll. Alltid är det dock inte nödvändigt att avlägsna personen i fråga, utan säkerhetskontrollören skall få använda sin prövningsrätt. Om en person uttryckligen har kallats till ämbetsverket, är det dock alltid den som har kallat dit personen som beslutar om han eller hon skall avlägsnas.

I paragrafen föreslås också en bestämmelse om användning av maktmedel. För att avlägsna en person från polisens verksamhetslokaler skall säkerhetskontrollören ha rätt att använda maktmedel som kan anses försvarliga med beaktande av personens uppträdande och övriga omständigheter. Våld skall få användas i den mån som det behövs för att avlägsna personen. Att tillgripa maktmedel kan inte vara behövligt i annat fall än när personen i fråga inte frivilligt iakttar säkerhetskontrollörens uppmaning att lämna platsen.

En annan anställd hos polisen än en tjänsteman och en sådan av polisens godkänd säkerhetskontrollör som avses i 22 b § 4 mom. skall dock inte få använda maktmedel för att avlägsna en person från polisens lokaler, om inte annat följer av annan lagstiftning.

Om grunderna för frihet från straffansvar och om lindring av straffansvar vid excesshet samband med användning av maktmedel bestäms i 4 kap. 6 § 3 mom. och. 7 § i strafflagen.

22 f §. Närmare föreskrifter om säkerhets-

kontroll. Enligt lagförslaget skall inrikesministeriet genom förordning få meddela närmare föreskrifter om de tekniska tillvägagångssätten i anslutning till säkerhetskontrollåtgärder, hur säkerhetskontrollerna skall ordnas i praktiken samt om den utbildning som skall ordnas.

3 kap. **Stadganden om inhämtade av information**

28 §. Definitioner. I lagförslaget föreslås att definitionen av teknisk övervakning i 1 mom. 1 punkten skall preciseras så, att med teknisk övervakning skall avses fortlöpande eller upprepad verksamhet och att också ett fordon kan vara föremål för teknisk övervakning. Genom att precisera texten med att det särskilt nämns att övervakningen är fortlöpande eller upprepad blir definitionen av teknisk övervakning enhetlig med definitionerna i punkterna 2, 3 och 4 i samma paragraf. Genom att omnämna också ett fordon som föremål för teknisk övervakning blir praxis klarare såtillvida, att den nuvarande ordalydelsen i paragrafen ibland har tolkats så, att teknisk övervakning av ett fordon inte hör till polislagens tillämpningsområde om inte övervakningen egentligen gäller föraren.

I 28 § 1 mom. 4 punkten anges vad som avses med täckoperation. I bestämmelsen konstateras att täckoperation innebär sådant fortlöpande eller upprepat inhämtande av information om en viss person eller persongrupp eller om personens eller gruppens verksamhet och sådan infiltration i en persongrupps verksamhet, där det för att förhindra att inhämtandet av information och infiltrationen avslöjas används vilseledande eller förtäckta uppgifter eller registeranteckningar eller framställs eller används falska dokument.

I lagförslaget föreslås att 4 punkten skall ändras så, att den sista satsen i definitionen stryks, alltså den som nämner de metoder som kan användas för inhämtande av information eller för att infiltrationen inte skall avslöjas. I lagförslaget föreslås att denna del av definitionen skall flyttas till nya 33 a §, som innehåller allmängiltiga bestämmelser om åtgärder som får vidtas för att dölja att polisen inhämtar information. Vidare föreslås

att täckoperationer i fortsättningen skall definieras så, att med täckoperationer skall avses fortlöpande eller upprepat inhämtande av information om en person eller persongrupp eller om personens eller gruppens verksamhet genom infiltration. I definitionen skall inte längre nämnas att information inhämtas om en viss person eller grupp personer. Genom ändringen försöker man bara förtydliga bestämmelsens innehåll så, att av den entydigt framgår de förutsättningar som ställs på individualiseringen av objektet. Bestämmelsen förutsätter alltså inte att det går att ange eller individualisera den person eller grupp personer som täckoperationen riktar sig mot t.ex. genom att personens eller gruppens fysiska egenskaper anges, utan det räcker att personen eller gruppen kan individualiseras t.ex. utgående från sin verksamhet. Eftersom ett av målen för täckoperationer är att ta reda på hur en kriminell organisation är uppbyggd och vem som är med i den, finns det ingen orsak varför man t.ex. borde känna till personens namn innan utredningsarbetet kan utföras.

I 28 § 1 mom. 5 punkten definieras vad som avses med bevisprovokation genom köp. I bestämmelsen konstateras att bevisprovokation genom köp är ett av polisen avgivet köpeanbud för att förhindra eller avslöja innehav av eller handel med ett föremål, ett ämne eller egendom som innehas olagligen eller är föremål för handel, för att förhindra eller avslöja olaglig framställning av ett föremål, ett ämne eller egendom, för att finna ett sådant föremål, ett sådant ämne eller sådan egendom som avses ovan eller för att återfå vinningen av ett brott.

I lagförslaget föreslås att 5 punkten skall ändras så, att i den inte längre skall nämnas sådana omständigheter som på ett naturligt sätt hör till och redan ingår i 31 b §, som gäller förutsättningarna för bevisprovokation genom köp. I definitionen skall i fortsättningen endast nämnas att bevisprovokation genom köp är ett köpeanbud eller köp som polisen gör för att förhindra eller avslöja ett brott eller för att återfå vinningen av ett brott. Det finns inte behov att särskilt räkna upp möjligheterna att använda bevisprovokation genom köp genom att nämna att anbudet eller köpet kan rikta sig mot t.ex. ett föremål

som det är olagligt att inneha, eftersom olagligt innehav redan i sig i allmänhet motsvarar rekvisitet för ett brott och därför redan beaktas i villkoret att bevisprovokation skall användas för att förhindra, avslöja eller utreda ett brott. Däremot är det skäl att särskilt nämna att metoden kan användas för att återfå vinningen av ett brott.

Dessutom föreslås i propositionen att definitionen i 5 punkten skall preciseras så, att den effektiviserar användningen av bevisprovokation genom köp i enlighet med de målsättningar som ställs i regeringens proposition, som innehåll förslaget till den gällande lagstiftningen (RP 34/1999 rd). Som målsättning för bevisprovokationen ställdes att påverka narkotikautbudet genom att få så mycket olaglig narkotika som möjligt i beslag och bort från marknaden. Vidare ansåg man i propositionen att bevisprovokation genom köp kunde ge uppgifter om distributionskanalerna för narkotika, betalningsförbindelserna samt om den bakomliggande organisationen.

Beträffande definitionen konstaterades i ovan nämnda proposition att med bevisprovokation genom köp avses ett köpeanbud som avges i de situationer som närmare bestäms i lagen. Dessutom konstaterades att definitionen på bevisprovokation genom köp också omfattar andra affärsförhandlings- och beredningsskeden som normalt hör till köpsläende och som föregår den egentliga viljeförklaring som avser köpet.

Genom praktiska erfarenheter från den tid som bestämmelserna har varit i kraft har man observerat att bevisprovokation genom köp har en viktig betydelse för hindrande, avslöjande och utredning av brott. Samtidigt har de praktiska erfarenheterna också pekat på vissa brister i den gällande lagstiftningen. När det gäller bevisprovokation genom köp har särskilt den relativt snäva definitionen av begreppet upplevs som en brist.

När den gällande definitionen av bevisprovokation genom köp ställs i relation till de praktiska situationer i vilka det är mest sannolikt att metoden kommer att användas, såsom vid förhindrande, avslöjande eller utredning av narkotikabrott, kan man konstatera att definitionen inte helt motsvarar de praktiska kraven. Vid bevisprovokation genom

köp är det på samma sätt som vid täckoperationer viktigt att bygga upp ett förtroende mellan köparen och säljaren. Efter den första kontakten från köparen är säljaren inte beredd att till en okänd köpare sälja stora mängder ämnen som säljaren innehav olagligen, utan köparen måste kunna övertyga säljaren om sin köpvilja och köplust.

När det gäller narkotikabrottslighet förutsätter detta ofta att köparen köper ett s.k. provparti för att se om ämnet motsvarar köparens krav. Förestående köparen göra ett köpebud på ett större parti. Den gällande definitionen av bevisprovokation genom köp ger dock inte entydigt möjlighet till ett sådant förfarande.

Inte heller uppbyggnaden av en organisation som handlar med narkotika eller dess verksamhet kan utredas enbart med ett köpebud. Det är inte sannolikt att man kan få information om hur en organisation för handel med narkotika är uppbyggd om samma köpare framför flera anbud till olika personer utan att köpa ens provpartier. Än mindre är det sannolikt att man genom ett sådant förfarande kan få uppgifter om de drivande krafterna bakom organisationen. Köparen är inte trovärdig och presenteras följaktligen inte för sådana personer i organisationen som säljer större mängder av ämnet. Ett köpebud kan i en viss bemärkelse betraktas som en engångsmetod såtillvida, att man genom den får tag på t.ex. personer som säljer små mängder narkotika till en obegränsad grupp personer bara för att finansiera sitt eget bruk av narkotika.

Dessa situationer visar klart att den gällande definitionen av vad som avses med bevisprovokation genom köp begränsar bevisprovokationerna på ett sätt som de facto står i vägen för de mål som ställts för denna verksamhet. Det kan därför anses motiverat att definitionen av vad som avses med bevisprovokation genom köp preciseras och förtydligas så, att det vid bevisprovokation genom köp faktiskt är möjligt att köpa föremål, ämnen eller egendom som någon olagligt innehar eller saluför. Meningen är att köp skall förekomma huvudsakligen när det gäller att genom inköp av provpartier hindra, avslöja och reda ut förfalsknings- och narkotikabrott.

En bredare definition av begreppet gör det

möjligt för den falska köparen att vistas i brottslingarnas värld och ens i någon mån tillämpa samma "spelregler" som dessa. Detta har väsentlig betydelse även för den falska köparens säkerhet. Det gäller dock att särskilt betona att anstiftan till brottslig verksamhet är absolut förbjuden vid bevisprovokation genom köp. Avsikten är inte heller att lagändringen skall ändra det faktum att det är frågan om en polisåtgärd av exceptionell natur.

I fråga om bevisprovokation genom köp är det dessutom skäl att observera att det även nu är svårt att dra den juridiska gränsen mellan ett sådant köpebud som enligt lagen är tillåtet och ett verkligt köp. Det är tolkbart när ett verkligt köp skall anses ha skett t.ex. i situationer där flera olika anbud och motanbud lämnas. Vissa viljeyttringar och handlingar mellan säljaren och köparen kan de facto innebära att det som kallas köpebud med hänsyn till situationen som helhet redan kan tolkas som ett köp. Detta är fallet trots att regeringen i samband med att bestämmelserna om bevisprovokation genom köp infördes (RP 34/1999 rd) konstaterade att bevisprovokation genom köp inte direkt skall betraktas som slutande av avtal som avses i 1 kap. lagen om rättshandlingar på förmögenhetsrättsens område (228/1929), dvs. genom avgivande av verkliga viljeförklaringar gällande köpet, utan som en form av utövande av offentlig makt. För tydlighetens skull är det dock skäl att göra den bestämmelse i lagen klarare som definierar vad som avses med bevisprovokation, så som föreslås i lagförslaget.

Slutligen är det skäl att konstatera att en internationell jämförelse visar att uttryckligen köp av provpartier mycket allmänt är tillåtna vid bevisprovokation genom köp. Detta har så att säga ansetts höra till bevisprovokationens karaktär. Eftersom ett effektivare internationellt samarbete och i synnerhet samarbetet inom Europeiska unionen förutsätter en viss grad av tillnärmning av lagstiftning och praxis i olika länder, kan man anse att detta även förutsätter att definitionen av vad som avses med bevisprovokation genom köp breddas i vår nationella lagstiftning på det sätt som föreslås i lagförslaget i propositionen. Eftersom det är den nationella lagstift-

ningen som bestämmer den falska köparens befogenheter, är det i synnerhet vid internationell rättshjälp av betydelse vilka befogenheter myndigheterna har i den stat som begär rättshjälpen och den stat som lämnar den.

Till följd av att definitionen av vad som avses med bevisprovokation genom köp preciseras, men även med anledning av bestämmelsen i 33 a § i lagförslaget, som gäller hur man kan hindra att avslöja att polisen inhämtar information, har det ansetts behövt att höja beslutfattarnivån för beslut om bevisprovokation genom köp samt skärpa tillsynen i fråga om denna metod så som föreslås i 32 a § i lagförslaget. Den närmare motiveringarna framförs i samband med 32 a § och 33 a §.

I lagförslaget föreslås också att ordalydelsen i 6 punkten skall förenhetligas med ordalydelsen i 5 a kap. 1 § tvångsmedelslagen.

I bestämmelsen föreslås att ett tillstånd för teleövervakning såsom enligt bestämmelserna i tvångsmedelslagen skall kunna individualiseras inte som nu bara med hjälp av en teleanslutning, utan också med hjälp av en teleadress, med vilket avses bl.a. e-postadresser. En teleadress kan också vara t.ex. en IP-adress, personens användarsignum och lösenord eller vilken som helst uppgift som kan förmedlas i ett telenät och som kan användas för att individualisera parterna i teleförbindelsen. Dessutom föreslås att teleövervakning på samma sätt som hittills även skall kunna riktas mot en bestämd teleterminalutrustning.

Som en ny 7 punkt föreslås en definition av vad som avses med teleavlyssning. Definitionen motsvarar definitionen i 5 a kap. 1 § 1 mom. 1 punkten tvångsmedelslagen.

Med teleavlyssning skall följaktligen avses att ett meddelande som förmedlas till eller från en teleanslutning, teleadress eller teleterminalutrustning genom ett allmänt kommunikationsnät eller annat telenät på vilket kommunikationsmarknadslagen tillämpas i hemlighet avlyssnas eller upptas för utredning av innehållet i meddelandet.

Som en ny 8 punkt föreslås en definition av vad som avses med användning av informationskällor. Enligt definitionen skall med användning av informationskällor avses att information inhämtas genom att en person som

inte tillhör polisförvaltningen används som informationskälla. I gällande lagstiftning finns inga bestämmelser som skulle ange vad som avses med användning av informationskällor, även om polisen av tradition har anlitat personer som informationskällor. Å andra sidan gäller det att observera att informationskällor nämns flera gånger i vissa lagberedningshandlingar, bl.a. i regeringens proposition med förslag till lag om ändring av polislagen (RP 34/1999 rd). Av vissa bestämmelser framgår också indirekt att polisen har möjlighet att anlita en informationskälla. En sådan bestämmelse finns t.ex. i 44 § polislagen, som gäller rätt att förtiga uppgifter. Även om anlåtande av informationskällor nämns t.ex. i lagberedningshandlingar, kan det dock betraktas som en brist att verksamheten inte regleras tydligt i den lag som annars reglerar polisens verksamhet och verksamhetsmetoder, i synnerhet som man allmänt har ansett att all myndighetsverksamhet bör grunda sig på verksamhetsmöjligheter som tydligt framgår av lagen.

Med informationskällor avses allmänt alla personer som inte hör till polisförvaltningen. Utöver detta kan informationskällorna vara personer som själva har en kriminell bakgrund eller annars har en fast anknytning till kriminell verksamhet t.ex. genom att de hör till den närmaste kretsen kring en kriminell person.

Enligt definitionen anlitas informationskällor uttryckligen för inhämtande av information. En informationskälla kan inhämta uppgifter som polisen på förhand har begärt att få eller uppgifter som informationskällan har från tidigare. Personer som är informationskällor kan anlitas i mycket stor utsträckning. Genom dem är det möjligt att få uppgifter både om organiserad brottslighet och om s.k. brott av masskaraktär. Informationskällornas betydelse understryks också när det gäller att få uppgifter om brott som ännu bara befinner sig på förberedelsestadiet. Förutom för brottsbekämpning kan en informationskälla anlitas även för andra polisuppgifter, såsom t.ex. bekämpning av ordningsproblem.

30 a §. *Observation som bedrivs av en främmande stats tjänsteman.* Enligt paragrafen har en behörig polisman i en stat som tillämpar Schengenregelverket rätt att fortsätta

observation eller teknisk observation av en person på finskt territorium i syfte att utreda ett brott, om observationen eller den tekniska observationen har påbörjats på polismannens eget lands territorium och en finsk polisman inte omedelbart kan fortsätta observationen eller den tekniska observationen på finskt territorium.

I lagförslaget föreslås att bestämmelsen skall breddas så, att en observation som har inletts utomlands skall få fortsättas i Finland även av någon annan behörig tjänsteman än en polisman. Ändringen förverkligar Schengenregelverkets målsättningar bättre än den gällande bestämmelsen.

I lagförslaget föreslås att som myndigheter som eventuellt kan fortsätta en observation som har inletts utomlands förutom en finsk polisman även skall nämnas en finsk gränsbevakningsman eller tullman, eftersom även dessa inom ramen för sin behörighet har rätt att idka observation och teknisk observation på finskt territorium. Vid gränsöverskridande observation i enlighet med Schengenavtalet är den finska centralmyndigheten centralkriminalpolisen, som även svarar för att observationen fortsätts i Finland. Centralkriminalpolisen kan överföra uppgiften att utföra denna observation till någon annan polisenhet eller till tullen eller gränsbevakningsväsendet, inom ramen för samarbetet mellan polisen, tullen och gränsbevakningsväsendet.

Dessutom föreslås att hänvisningen i paragrafen skall ändras till att endast gälla den artikel i Schengenkonventionen som gäller observation, dvs. artikel 41, och att hänvisningen till artikel 40, som gäller förföljande, följaktligen skall strykas.

Vidare föreslås att paragrafens rubrik skall ändras till att motsvara ändringen av paragrafen.

31 §. Förutsättningar för teknisk observation. I lagförslaget föreslås att tillämpningsområdet för paragrafens 3 mom., som gäller teknisk avlyssning, skall utvidgas till att även omfatta förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte och som bestraffas enligt 34 a kap. 2 § i strafflagen. Ett terrordåd har i allmänhet synnerligen förödande verkningar. Därför är det särskilt viktigt att förberedelser till sådana dåd kommer till myndigheternas kännedom i ett så tidigt skede som möjligt.

Följaktligen är det motiverat att polisen skall ha rätt till teknisk avlyssning redan när polisen försöker hindra och avslöja förberedelser till terroristbrott.

I 4 mom. bestäms om teknisk observation i en situation där observationen följas av s.k. stormning. I lagförslaget föreslås att det inte längre skall krävas att observationen sker omedelbart innan en polisåtgärd vidtas och medan den pågår, men att det fortfarande skall förutsättas att det är frågan om en överhängande, synnerligen allvarlig situation.

Enligt lagförslaget skall sådan observation vara tillåten endast i mycket exceptionella situationer, i vilka det råder omedelbar fara för liv eller hälsa, såsom hittills har förutsatts, eller fara för att ett brott i terroristiskt syfte kan inträffa. Det gäller att observera att dessa bestämmelser endast sällan blir tillämpliga. Även då skall åtgärderna enligt lagförslaget vara tillåtna endast under förutsättning att de är nödvändiga för att polisen skall kunna tryggt vidta en polisåtgärd.

En gärning som utförs i terroristiskt syfte är ägnad att förorsaka allvarlig skada för en stat eller internationell organisation. Även de redskap och medel som används i samband med ett sådant dåd är typiskt ägnade att förorsaka allvarlig förstörelse vida omkring platsen för dådet. Under de förutsättningar som beskrivits ovan skall observation som utförs med tanke på en stormning av platsen nödvändigtvis vara mycket grundlig, vilket förutsätter en långvarigare observation än när det är frågan om ett brott i annat syfte. Följaktligen är det motiverat att myndigheterna på ett täckande sätt inhämtar information i förebyggande syfte, så att terroristdåd effektivt kan hindras och den allmänna säkerheten tryggas.

31 a §. Förutsättningar för täckoperation. I paragrafen bestäms om förutsättningarna för täckoperationer. I 1 mom. konstateras att en polisman har rätt att företa en täckoperation, om det är nödvändigt för att förhindra, avslöja eller utreda brottslig verksamhet som avses i 5 a kap. 2 § i tvångsmedelslagen och det på grund av den persons uppträdande som är föremål för inhämtandet av uppgifterna eller annars finns grundad anledning att misstänka att han eller hon gör sig skyldig till ett sådant brott. Befogenheterna att utföra

täckoperationer begränsas således uteslutande till brott för vilkas utredning teleavlyssning kan användas enligt 5 a kap. 2 § i tvångsmedelslagen. Denna begränsning kan fortfarande i huvudsak anses ändamålsenlig.

I propositionen föreslås att till bestämmelsen om förutsättningarna för täckoperationer skall fogas en bestämmelse om att en polisman skall ha rätt att utföra en täckoperation även när det är frågan om att hindra eller utreda ett brott som nämns i 17 kap. 18 § i strafflagen. Sistnämnda paragraf gäller spridning av pornografisk bild. Täckoperationer kan anses motiverade särskilt när det gäller spridning av bilder där barn visas på ett sätt som sårar sedligheten. När det är fråga om i 17 kap. 18 a § strafflagen stadgad grov spridning av barnpornografisk bild, är en täckoperation möjlig redan nuförtiden med stöd av 31 a § 1 mom. i polislagen och 5 a kap. 2 § 4 punkten i tvångsmedelslagen.

Bilder av ovan nämnt slag sprids i synnerhet på Internet. De personer som svarar för spridningen kan vara verksamma i olika stater, men har trots detta mycket tät fast. I vissa situationer är det mycket svårt att genom polisens traditionella undersökningsmetoder komma åt den kriminalitet som utnyttjar Internet, eftersom gärningsmannen i denna verksamhetsmiljö kan utnyttja ett slags anonymitet som Internet erbjuder samt möjligheten att t.o.m. mycket snabbt dölja de uppgifter som uppstår i samband med spridningen. Genom att göra det möjligt att använda täckoperationer för att inhämta information även om sådan kriminalitet, kan man t.ex. med hjälp av en samtalskontakt som i viss grad kan vara dold få sådana uppgifter om kriminell verksamhet som är nödvändiga för att hindra, avslöja eller utreda ett brott.

Finland har även på internationell nivå fått kritik uttryckligen av den anledningen att vår nationella lag inte tillräckligt effektivt gör det möjligt att bekämpa detta slag av brottslighet. Denna omständighet påverkar även effektiviteten i myndigheternas internationella samarbete. För att Finland bättre skall kunna besvara de utmaningar som denna ofta internationella kriminalitet ställer, är det nödvändigt att möjligheten att utföra täckoperationer utsträcks till att också gälla hindrande, avslöjande eller utredning av brott som är straffba-

ra enligt 17 kap. 18 § i strafflagen.

I lagförslaget föreslås att paragrafens 2 mom. skall upphävas. I bestämmelsen konstateras att täckoperationer får utföras också när en verksamhet som avses i 1 mom. helt eller delvis sker utanför Finland, om verkningarna av brottet också kan framträda i Finland och om straff för gärningen skulle kunna utdömas om den hade begåtts i Finland. Täckoperationer som utförs av en behörig myndighet i Finland är följaktligen tillåtna endast när den kriminella verksamheten har någon slags anknytning till Finland.

Eftersom brottsligheten internationaliseras, måste också myndigheternas samarbete i brottsbekämpningen vara så effektivt, fungerande och smidigt som möjligt. Myndigheterna måste kunna hindra, avslöja och utreda kriminell verksamhet oberoende av till vilken stat den har anknytningspunkter, vilka språkliga eller kulturella särdrag brottslingarna har eller vilka särskilda kunskaper och färdigheter som behövs för att brotten skall hindras, avslöjas eller utredas. Särskilt inom Europeiska unionen försöker man på ett klart sätt intensifiera samarbetet mellan de brottsbekämpande myndigheterna i olika länder.

För att göra det internationella samarbetet effektivare, har medlemsstaterna inom Europeiska unionen slutit en konvention om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater, den s.k. rättshjälpkonventionen, samt en konvention om ömsesidigt bistånd och samarbete mellan tullförvaltningar samt i anslutning till den ett protokoll om rättelse, den s.k. Neapel II konventionen. Dessa konventioner samt andra överenskommelser som reglerar det internationella samarbetet förutsätter att samarbetet även i fråga om täckoperationer samt bevisprovokation genom köp löper så obehindrat som möjligt mellan de behöriga myndigheterna i olika stater. Artikel 14 i rättshjälpkonventionen och artikel 23 i Neapel II konventionen möjliggör ett mycket långtgående samarbete mellan de behöriga myndigheterna i olika länder.

Det gäller att observera att även om enbart begreppet hemliga utredningar nämns t.ex. i rubriken till artikel 14 i rättshjälpkonventionen, har regeringen i sin proposition om att nämnda konvention skall träda i kraft i Fin-

land (RP 31/2003 rd) ansett att eftersom bevisprovokation genom köp i Finland alltid i viss mån omfattar en täckoperation, oftast i form av hemlighållande av en persons identitet, kan också den bevisprovokation genom köp som avses i polislagen anses höra till tillämpningsområdet för samarbetet enligt artikeln. Följaktligen gäller artikeln även bevisprovokation genom köp. Motsvarande omständighet konstateras även i fråga om Neapel II konventionen.

Konventionerna tillåter att de olika medlemsstaternas behöriga tjänstemän på ett mycket smidigt sätt bedriver täckoperationer i de olika medlemsstaterna, oberoende av om den kriminella verksamhetens verkningar visar sig just i den stat där tjänstemannen finns. Denna smidiga inställning gör det t.ex. möjligt för en polisman med finsk språk- och kulturbakgrund att verka i en medlemsstat där utredningen av ett brott och inhämtandet av information förutsätter uttryckligen dessa egenskaper. På motsvarande sätt kan finska myndigheter begära internationell rättshjälp av myndigheterna i en annan medlemsstat, om det visar sig att ett infiltrationsuppdrag kräver egenskaper som de behöriga tjänstemännen i den staten har.

Ovan nämnda konventioner gör brottsbekämpningen effektivare, men kan även anses ha verkningar som kan hänföras till arbetarskyddet. Att en tjänsteman som utför täckoperationer i vissa fall arbetar långt från den stat där han är bosatt gör det lättare att garantera tjänstemannens och hans eller hennes familjs säkerhet. Ett klart samband råder också mellan denna omständighet och polismannens möjligheter att även i fortsättningen utföra täckoperationer.

31 b §. Förutsättningar för bevisprovokation genom köp. I paragrafen bestäms om förutsättningarna för täckoperationer. I 1 mom. konstateras att en polisman har rätt att använda sig av bevisprovokation genom köp, om detta är nödvändigt för att förhindra, avslöja eller utreda ett häleribrott eller ett sådant brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år, eller för att finna ett föremål, ämne eller egendom som på grund av ett sådant brott olagligt innehåller eller utbjuds till försäljning eller för att återfå vinningen av ett sådant brott.

Bevisprovokation genom köp är möjlig i fråga om samtliga brott för vilka det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år samt dessutom för att förhindra, avslöja eller utreda ett häleribrott. Det strängaste straffet för ett häleribrott är fängelse i ett år och sex månader.

Att täckoperationer är möjliga i fråga om häleribrott är motiverat med hänsyn till karaktären hos bevisprovokation genom köp. Det vore dock ändamålsenligt att utvidga användningen av denna metod även till stöldbrott, där ett föremål, ämne eller egendom likaså lagstridigt har tagits från sin rätta ägare. Det är inkonsekvent att när en stöld har begåtts får bevisprovokation genom köp riktas mot den som gömmer stöldgodset, men inte mot den person som har begått det s.k. första brottet. Detta kan utan grund t.o.m. förlänga den tid som behövs för utredning av brottet. På ovan nämnda grunder föreslås att till paragrafens 1 mom. skall fogas ett omnämnande om att bevisprovokation skall vara möjlig också för att hindra, avslöja eller utreda ett stöldbrott.

Bevisprovokation genom köp förutsätter dock att värdet av den stulna egendomen är betydande.

I lagförslaget föreslås också att paragrafens 2 mom. skall upphävas. I momentet föreskrivs att rätt till bevisprovokation genom köp föreligger också när ett brott som avses i 1 mom. helt eller delvis begås utanför Finland. Dock förutsätts att brottet begånget i Finland skulle vara straffbart eller berättiga till beslag eller kvarstad. Bestämmelsen har till denna del samma innehåll som den gällande bestämmelsen i 31 a § 2 mom., som även under vissa förutsättningar tillåter täckoperationer när den kriminella verksamheten helt eller delvis sker utanför Finland.

I fråga om motiveringen till att detta moment skall upphävas hänvisas till vad som i 31 a § 2 mom. sägs om förutsättningarna för täckoperationer. För tydlighetens skull är det skäl att konstatera att konventionerna även gäller bevisprovokation genom köp, även om endast hemlig utredning nämns i rubrikerna till dessa artiklar. I många andra länder drar man inte någon sådan gräns mellan täckoperationer och bevisprovokation genom köp som i Finland, utan bevisprovokation anses

redan i sig ingå i definitionen av vad som avses med täckoperation. Av denna anledning konstateras i de lagberedningshandlingar i vilka det föreslås att bestämmelserna i konventionen skall träda i kraft i Finland att bevisprovokation genom köp omfattas av tillämpningsområdet för artikeln om hemliga utredningar, eftersom bevisprovokation genom köp alltid i viss mån innebär en täckoperation, oftast i form av hemlighållande av en persons identitet.

31 c §. Föresättningar för teleövervakning. I paragrafen föreslås att föresättningarna för teleövervakning skall ändras så att de blir desamma som föresättningarna för teleövervakning enligt 5 a kap 3 § tvångsmedslagen.

31 d §. Föresättningarna för teleavlyssning. I paragrafens 1 mom. föreslås bestämmelser om de föresättningar under vilka polisen skall ha rätt till teleavlyssning för att hindra eller avslöja brott. Rätten att använda teleavlyssning skall vara beroende av att det är frågan om att hindra eller avslöja ett brott i terroristiskt syfte som avses i 34 a kap. 1 § 1 mom. 2—7 punkten eller 2 mom. i strafflagen, förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte, ledande av terroristgrupp, främjande av en terroristgrupps verksamhet eller finansiering av terrorism. Vad som avses med teleavlyssning skall framgå av den definition som föreslås ingå i 28 § 7 punkten i polislagen.

Teleavlyssning skall vara tillåten endast om detta är nödvändigt för att hindra eller avslöja ett terroristbrott. Dessutom förutsätts att de uppgifter som inhämtas genom teleavlyssningen är av synnerlig vikt för förhindrande eller utredning av ett terroristbrott.

För att teleavlyssning skall få användas förutsätts enligt lagförslaget inte någon uttrycklig konkret misstanke om ett redan begånget brott eller att tröskeln för förundersökning har överskridits. Även om förberedelse till ett brott som begås i terroristiskt syfte redan i sig är en kriminell handling, när man vid utredningen av ett sådant brott inte nödvändigtvis så snabbt förundersöknings-skedet att brottet kan hindras tack vare att polisen under förundersökningen kan använda den rätt till teleavlyssning som tvångsmedslagen ger. För att förhindra ett brott mås-

te man i allmänhet få vetskap om förberedelserna till brottet redan i ett så tidigt skede att det inte ännu finns någon helt konkret misstanke om brott. Terroristorganisationer har som sitt huvudsakliga mål att planera och genomföra terroristhandlingar som i regel allvarligt äventyrar den allmänna säkerheten och vållar omfattande skador. Det är av primär vikt att myndigheterna har tillräckliga lagstadgade rättigheter att ingripa i denna verksamhet redan innan den egentliga handlingen blir aktuell.

Dessutom gäller det att märka att t.ex. förberedelser till ett brott som begås i terroristiskt syfte samt annat främjande av en terroristgrupps verksamhet, bl.a. förmedling av information, är straffbara handlingar enligt bestämmelserna i 34 a kap. i strafflagen. I allmänhet är det dock i praktiken omöjligt för säkerhetsmyndigheterna att få kännedom om sådan verksamhet om de inte har tillräckliga rättigheter att i förväg bedriva teleavlyssning. Det är sannolikt att en brottsmisstanke inte närmare kan individualiseras innan polisen har fått kännedom om saken t.ex. genom teleavlyssning. Om myndigheterna blir tvungna att vänta med att ansöka om tillstånd att bedriva teleavlyssning tills de har en konkret juridisk misstanke om ett brott, kan det redan vara för sent att förhindra brottet.

Därför skall det anses tillräckligt att man på grund av en persons uttalanden, hotelser eller uppträdande eller annars har grundad anledning att anta att han eller hon gör sig skyldig till ett terroristbrott som avses i 34 a kap. strafflagen. I detta skede har undersökningsmyndigheterna i allmänhet redan någon slags förhandsuppgifter om avlyssningsobjekten, varvid man i praktiken oftast kan anta att den som avlyssningen riktar sig mot kommer att göra sig skyldig till en straffbar gärning. Teleavlyssning är en nödvändig och effektiv metod när polisen vill ta reda på vilka personer som deltar i ledningen av en terroristgrupp eller som främjar eller finansierar en sådan grupps verksamhet.

Med hjälp av den information som inhämtas med stöd av de befogenheter som föreslås i lagförslaget kan de personer som är engagerade i terrorism individualiseras så effektivt som möjligt. På detta sätt ser man till att myndigheternas undersökningsresurser inrik-

tas på ett effektivt sätt och att utomstående personers grundläggande rättigheter inte inskränks mera än vad som i enskilda fall är nödvändigt för att garantera statens säkerhet.

Även i dessa fall skall tillstånd till teleavlyssning sökas hos domstol, såsom enligt 5 a kap. tvångsmedelslagen, och då skall yrkandet också individualiseras. Förutsättningarna för att bevilja och senare förlänga ett tillstånd kan alltså kontrolleras av domstolen. Följaktligen kan ingens grundläggande fri- eller rättigheter anses bli äventyrade i ett enskilt fall.

Teleavlyssning skall enligt lagförslaget få användas t.ex. när man vill ha information om personer som vistas i Finland eller besöker Finland och som enligt uppgifter som polisen har fått ur internationella källor har kopplingar till terroristorganisationer och som på goda grunder kan förmodas planera eller förbereda ett terroristdåd eller delta i sådan verksamhet.

Det är möjligt att polismyndigheternas internationella samarbete avslöjar att det finns en person eller organisation som deltar i förberedelserna för ett terroristdåd och som enligt en internationell begäran och med tanke på Finlands egen säkerhet bör övervakas också i Finland. Med stöd av den nya bestämmelse som föreslås skall polisen ha möjlighet att inhämta sådan information som är väsentlig för att hindra denna handling. Detta är av primärt stor betydelse för att det internationella myndighetssamarbetet för bekämpning av terrorismen skall bli effektivare. Utvidgade teleavlyssningsbefogenheter i syfte att förhindra terrordåd främjar en tillnärmning och harmonisering av de juridiska instrument som används i den internationella bekämpningen av terrorismen (artikel 29 i fördraget om Europeiska unionen).

Det gäller att observera att flera europeiska länders nationella lagstiftning tillåter teleavlyssning för att bevara statens säkerhet samt bekämpa och förhindra kriminalitet som äventyrar statens säkerhet eller annars är allvarlig.

När det t.ex. gäller utredning av brott i anslutning till penningtvätt kan man komma i en situation där polisen genom teleavlyssning kunde få inledande tips om hur terroristisk verksamhet finansieras eller om förberedelser till terrordåd. I en sådan situation kan polisen

enligt de gällande bestämmelserna inte på denna grund fortsätta sin teleavlyssning, eftersom tvångsmedelslagen inte ger rätt att använda teleavlyssning för gärningar som innebär preliminära förberedelser. För att förhindra terrordåd är det dock motiverat att polisen får rätt till teleavlyssning redan i syfte att hindra eller avslöja preliminära förberedelser.

Vidare är teleavlyssning nödvändig för att man skall kunna utreda vem som deltar i ledningen av en terroristgrupp, som främjar en sådan grupps verksamhet eller som finansierar terrorism som definieras närmare i 34 a kap. 3—5 § i strafflagen. I dessa situationer är det såväl med tanke på att effektivt hindra brott som med hänsyn till parternas rättskydd nödvändigt att utomstående redan i ett tidigt skede kan skiljas från dem som deltar i en terroristgrupps verksamhet. Polismyndigheterna bör ha tillräckliga medel till sitt förfogande redan innan den egentliga förundersökningen inleds och straffprocessuella tvångsmedel tas i bruk. I praktiken är det viktigaste medlet i detta skede uttryckligen teleavlyssning.

Att observera Internet utgör ett särskilt problem vid bekämpning av terrorism. Man har påstått att terroristerna skulle planera att genom elektroniska nät företa sådana sabotage (terroristattacker) som bl.a. kunde lamslå distributionen av el och vatten. Att spåra och observera denna kommunikation förutsätter att polisen har möjlighet till teleavlyssning för att effektivt hindra och avslöja gärningar som i terroristiskt syfte eventuellt riktas mot dessa informationsnät. Att avslöja förberedelser till sådana brott lyckas bäst endast om man kan bedriva teleavlyssning av datoranslutningen.

I lagförslaget föreslås också att till paragrafen skall fogas ett 2 mom. om förutsättningarna för att polisen skall få bedriva teleavlyssning i situationer som avses i 18 § 2 mom. eller andra situationer, om detta är nödvändigt för att avvärja överhängande fara för liv eller hälsa. Enligt förslaget skall teleavlyssning vara tillåten endast i exceptionella situationer där någons liv eller hälsa omedelbart hotas. Även i dessa fall skall teleavlyssning vara tillåten endast om den är nödvändig för att avvärja fara.

31 e §. Avlyssningsförbud. I lagförslaget föreslås att bestämmelserna i gällande 31 d § härefter skall ingå i en ny 31 e §, som fogas till lagen. Vad som i 5 a kap. 10 § bestäms om förbud mot att rikta avlyssning mot den misstänkte gäller numera även annan teknisk avlyssning med stöd av polislagen än sådan som riktas mot den misstänkte. I lagförslaget föreslås att till paragrafen skall fogas motsvarande bestämmelse i fråga om teleavlyssning, eftersom i lagförslaget föreslås att teleavlyssning skall tas i bruk.

31 f §. Inhämtande av uppgifter om mobilteleapparaters läge. Bestämmelsen motsvarar den nya bestämmelsen i 5 a kap. 3 a § tvångsmedelslagen. Skillnaden är dock att uppgifterna enligt förslaget kommer att användas för att förebygga brott. En sådan situation uppstår t.ex. när man i förväg vet att en bestämd plats hotas av allvarlig fara. För att avvärja detta hot är det nödvändigt att få uppgifter om mobilteleapparater som närmar sig platsen eller befinner sig i närheten av den.

32 a §. Beslut om täckoperation och bevisprovokation genom köp samt övervakning av täckoperation och bevisprovokation genom köp. I den gällande bestämmelsens 1 mom. bestäms vilken myndighet som skall besluta om täckoperationer samt om en registeranteckning eller framställning av falska dokument som avses i 28 § 1 mom. 4 punkten. I momentet konstateras att inrikesministeriet beslutar närmare vilken myndighet som skall fatta beslutet.

Enligt förslaget skall i 1 mom. härefter endast ingå en bestämmelse om vilken myndighet som fattar beslut om täckoperationer. Momentet preciseras så, att det föreskrivs att om denna myndighet skall bestämmas uttryckligen i en förordning av inrikesministeriet. Bestämmelserna om registeranteckning samt framställning av falska dokument skall överföras till en ny 33 a §, i vilken skall ingå allmänna bestämmelser om hur man kan hindra att det avslöjas att polisen inhämtar uppgifter.

Även om inga ändringar till denna del föreslås i paragrafen om beslut om täckoperationer, är det skäl att konstatera att beslut om täckoperationer kräver separata beslut om att täckoperation inleds och om att den avslutas.

På detta sätt kan det ske när information inhämtas avgränsas till en exakt angiven tidpunkt. Detta är motiverat i synnerhet som man i förslaget har ansett det nödvändigt att göra det möjligt att t.ex. skapa en historia för den som skall utföra täckoperationen redan innan det egentliga beslutet om täckoperation fattas och att underhålla denna historia ännu efter att den egentliga operativa verksamheten har avslutats.

I lagförslaget föreslås att 2 mom. skall ändras så, att ett beslutet om bevisprovokation genom köp skall fattas av chefen för polisinspektionen i ett härad, chefen för centralkriminalpolisen eller skyddspolisen, eller av en polisman som dessa förordnar och som hör till befälet. Att besluten på detta sätt kommer att tas på en högre nivå än tidigare är motiverat med hänsyn till de reformer som föreslås i bestämmelserna om bevisprovokation genom köp. Den vidgade definitionen av vad som avses med bevisprovokation genom köp samt den möjlighet som bevisprovokation genom köp ger att använda vilseledande eller förtäckta uppgifter, göra eller använda vilseledande eller förtäckta registeranteckningar eller framställa eller använda falska dokument kräver ett så centraliserat beslutsfattande som möjligt. Detta gör också en effektiv övervakning av verksamheten möjlig.

I vissa fall, t.ex. när det gäller polisens riksenheter och polisinspektionerna i stora härad, är det motiverat att beslutanderätten i viss mån kan delegeras. Inte heller i dessa fall är det motiverat att utsträcka beslutanderätten till samtliga polismän som hör till befälet, utan att noga ange åt vilka av dessa polismän vid ämbetsverket som det är ändamålsenligt att delegera denna beslutanderätt. Som ett exempel kan nämnas att med beaktande av att bevisprovokation genom köp används huvudsakligen för att hindra, avslöja och utreda narkotikabrottslighet, skall beslutanderätten i fråga få delegeras till chefen för den enhet som svarar för denna verksamhet. Vid behov skall närmare administrativa föreskrifter utfärdas om saken.

Det är skäl att betona att ett beslut om bevisprovokation genom köp innebär ett beslut om bevisprovokationen genom köp i allmänhet, men inte att särskilda beslut måste fattas om varje enskild åtgärd som hör till bevis-

provokationen genom köp. Det praktiska utförandet och bedömningen av vilka åtgärder som blir nödvändiga kommer därför att avgöras av dem som även annars svarar för planeringen och utförandet av bevisprovokationen genom köp. I samband med att beslut fattas om bevisprovokation genom köp skall dock i beslutet uttryckligen nämnas huruvida dokument eller registeranteckningar som avses i 33 a § 1 mom. skall få användas i just detta fall. Beslutet om den operativa användningen av dokumentet eller registeranteckningen skall dock fattas av en sådan polisman inom befälet som avses i 33 a § 4 mom.

Dessutom föreslås att om bevisprovokation genom köp skall ges en motsvarande rapport till inrikesministeriet som om täckoperationer. Detta kan motiveras med motsvarande argument som de som har framförts i motiveringen till bestämmelsen om att beslut om bevisprovokation genom köp herefter skall fattas på en högre beslutsnivå. Den vidgade definitionen av bevisprovokation genom köp samt möjligheten att framställa och använda falska dokument samt att göra och använda vilseledande och förtäckta registeranteckningar förutsätter därför ökad tillsyn även i fråga om bevisprovokation genom köp. Även om ett beslut om bevisprovokation genom köp kan fattas också av någon annan än chefen för en polisenhet, är det ändamålsenligt att den sammantagna rapporten ges av denna chef. På basis av dessa rapporter skall inrikesministeriet årligen ge sin berättelse till riksdagens justitieombudsman. Vidare föreslås att även paragrafens rubrik skall ändras så att den motsvarar den ändrade paragrafen.

32 b §. *Teleavlyssning, teleövervakning, inhämtande av uppgifter om mobilteleapparaters läge och beslut om teknisk observation i domstol samt övrig behandling av ärendet.* Enligt gällande 1 mom. fattar en domstol beslut om teleövervakning samt om teknisk observation i sådana i 31 § 2 mom. avsedda fall där den optiska övervakningen eller tekniska avlyssningen förutsätter att en anordning som används för observationen placeras i ett rum eller utrymme i vilket den skall observeras eller övervakas vistas eller i ett fordon som den skall observeras eller övervakas använder, eller där den tekniska avlyssningen eller den optiska övervakningen riktar sig

mot en person som är omhändertagen av fängsväsendet. I paragrafen finns också bestämmelser om hur tillståndsärendet i övrigt skall behandlas.

I lagförslaget föreslås att paragrafens tillämpningsområde skall utvidgas till att också gälla beslut om teleavlyssning och uppgifter om mobilteleapparaters läge. Beslut om teleavlyssning skall därför i huvudsak fattas av en i 1 kap. 9 § tvångsmedelslagen avsedd domstol eller en annan domstol där behandlingen av ärendet lämpligen kan ske.

Enligt gällande 5 a kap. 15 § tvångsmedelslagen skall inrikesministeriet utöva tillsyn över teleavlyssning. Ministeriet skall årligen avge en berättelse till riksdagens justitieombudsman om användningen av teleavlyssning och teleövervakning samt teknisk avlyssning. I fråga om teleavlyssning enligt polislagen föreslås att i inrikesministeriets berättelse även skall ingå en rapport om hur avlyssning med stöd av polislagen har använts.

32 c §. *Polismans rätt att besluta om teleavlyssning, teleövervakning, inhämtande av uppgifter om mobilteleapparaters läge och teknisk observation i brådskande fall.* I paragrafen föreslås att 1 mom. skall ändras så, att momentet även skall gälla teleavlyssning och inhämtande av uppgifter om mobilteleapparaters läge. En polisman som hör till befälet skall få besluta om teleavlyssning, teleövervakning, inhämtande av uppgifter om mobilteleapparaters läge eller teknisk observation som avses i 32 b § 1 mom. om åtgärden inte tål dröjsmål. En polisman som hör till befälet skall få besluta om åtgärden tills domstolen har avgjort ett yrkande om att tillstånd skall beviljas för åtgärden. Yrkandet skall få framställas även per telefon, varvid yrkandets innehåll i efterhand skall bekräftas skriftligen. Yrkandet skall framställas omedelbart när det är möjligt, dock senast inom 24 timmar efter att åtgärden har inletts. Om åtgärden avslutas innan yrkandet framställs till domstolen, behöver protokollet i ärendet inte sändas till domstolen.

Till den del som en polisman som hör till befälet enligt lagförslaget i brådskande fall skall få besluta om inledande av teleavlyssning, skall det endast vara frågan om ett temporärt tillstånd som får användas i ett bråds-

kande fall och som alltid så snart som möjligt skall underställas domstolens prövning. Behovet att använda teleavlyssning vid bekämpning av terrorism kan ibland uppstå så snabbt att polisen i praktiken skulle förlora det material som den kan få genom avlyssning om polisen vore tvungen att ansöka om tillstånd av domstol. En sådan situation kan oväntat uppstå t.ex. när myndigheterna får tips om att någon förbereder ett sabotage. Eftersom terroristorganisationer använder yrkesmässiga metoder, kan det vara svårt eller rentav omöjligt att inhämta information med andra metoder. Det är således också frågan om effektiv inriktning av polisens resurser.

32 d §. *Fortsatt teleavlyssning, teleövervakning, inhämtande av uppgifter om mobiltelefonapparaters läge och teknisk observation när en polisman fattat beslut om åtgärden.* I lagförslaget föreslås att bestämmelsens tillämpningsområde i överensstämmelse med 32 b § skall utvidgas så, att det även omfattar teleavlyssning och inhämtande av uppgifter om mobiltelefonapparaters läge.

33 §. *Meddelande om observation, teknisk observation, teleövervakning och teleavlyssning.* I lagförslaget föreslås att paragrafen skall ändras så, att den även gäller teleavlyssning. Förslaget motsvarar den informationsplikt som föreskrivs i 5 a kap. tvångsmedelslagen när det är fråga om de åtgärder som skulle meddelas.

33 a §. *Åtgärder för att förhindra att inhämtande av information avslöjas.* I lagförslaget föreslås att till polislagen skall fogas en ny paragraf om hur man skall hindra att de i paragrafen särskilt nämnda metoderna för inhämtande av information avslöjas. Förslaget ger inte polisen några nya befogenheter, utan försöker endast trygga en effektiv användning av redan existerande metoder, med beaktande av dessa metoders särskilda karaktär. Bestämmelsen skall tillämpas också till den del som information inhämtas i enlighet med tvångsmedelslagen. I 1 mom. föreslås att polisen, när detta är nödvändigt för att hindra att observation, teknisk observation, bevisprovokation genom köp, täckoperationer eller användning av informationskällor avslöjas, skall få använda vilseledande eller förtäckta uppgifter, göra eller använda vilseledande eller förtäcka registeranteckningar

samt framställa eller använda falska dokument. Bestämmelsen gäller alltså endast vissa metoder att inhämta information som polisen har till sitt förfogande, metoder som präglas av sin hemliga karaktär. Just denna omständighet medför att man måste försöka skydda användningen av dem så, att verksamhetens koppling till polisen inte avslöjas i ett alltför tidigt skede. Redan den gällande bestämmelsen i 28 § 1 mom. 4 punkten i polislagen ger polisen möjlighet att för att hindra att en täckoperation avslöjas använda vilseledande eller förtäckta uppgifter eller registeranteckningar eller att framställa eller använda falska dokument. Motsvarande bestämmelser föreslås i nya 33 a § 1 mom. Även om bestämmelsen i sig har samma innehåll som den gällande bestämmelsen, behöver det dock betonas att täckoperationsverksamheten måste uppfattas som en helhet så, att den förutom den verksamhet som polismanen faktiskt utför i ett enskilt fall även omfattar åtgärder som upprätthåller denna verksamhet. Den allmänna administrationen av täckoperationer förutsätter egen personal, egna lokaler och egna fordon, vilkas direkta kontakter med polisförvaltningen innebär en risk för att en enskild täckoperation kan misslyckas eller hota operatörens säkerhet. Denna administration är nödvändig oberoende av om någon egentlig täckoperation just då pågår eller inte. Enligt den gällande lagstiftningen är det dock möjligt att skydda verksamheten endast medan den operativa täckoperationsverksamheten pågår.

Även den skyddshistoria, dvs. bakgrund som har skapats för operatören i en täckoperation utgör en del av strävandena att skydda täckoperationen och hindra att den avslöjas. Denna historia har inte samband med den enskilda operationen och kan leva vidare också efter att denna är avslutad. Dessa data gör det möjligt för en polisman som utför en täckoperation att inte bara på ett naturligt sätt infiltrera sig bland brottslingar, utan också att tryggt lösgöra sig från fallet.

Ett övergripande skydd för en täckoperation förutsätter att åtgärder kan vidtas redan i god tid före en enskild täckoperation inleds. Skyddet bör vid behov upprätthållas även efter att förundersökningen har avslutats eller en laga kraft vunnen dom har givits. Detta

innebär naturligtvis inte att en operatör i detta skede längre kunde inhämta uppgifter på det sätt som avses i 28 § 1 mom. 4 punkten, utan det egentliga informationsinhämtningsskedet avslutas så som föreskrivs i beslutet om avslutandet av täckoperationen. Följaktligen får de uppgifter, registeranteckningar eller dokument som avses i 1 mom. inte i nämnda skede användas för inhämtande av information eller infiltration, utan de villkor som föreskrivs i 31 a § måste fortfarande vara uppfyllda om man vill hämta information eller infiltrera sig. Bestämmelserna i 1 mom. gör det möjligt att utnyttja de uppgifter, registeranteckningar och dokument som avses i momentet även vid bevisprovokation genom köp. Enligt gällande lag är detta inte möjligt. I lagberedningshandlingarna konstateras att trots att bevisprovokation genom köp i praktiken alltid förutsätter någon grad av täckoperation, oftast hemlig identitet, har det vid beredningen av förslaget ansetts stå klart att en täckoperation av denna art definitionsmässigt redan hör till bevisprovokation genom köp och därmed förutsätts inte att den täckoperationsbefogenhet som avses i 31 a § tillämpas separat. Det har dock inte ansetts tillåtet att använda dokument för att stöda en falsk identitet.

I praktiken har man dock märkt att operatörens säkerhet inte tillräckligt väl kan skyddas enbart genom att hans eller hennes identitet hemlighålls. Eftersom bevisprovokation genom köp i vissa fall kan förutsätta flera överläggningar och kontakter med brottslingarna, är det möjligt att den falska köparen blir tvungen att bevisa sin identitet antingen för säljaren eller för förhandlaren. I synnerhet på den organiserade narkotikahandelns högre nivåer försöker man nästan alltid förvissa sig om köparens identitet och bakgrund. Även olika praktiska situationer kan förutsätta att personen i fråga bevisar sin identitet. Dessa situationer kan vålla allvarlig fara för den falska köparens säkerhet samt genomförandet av bevisprovokationen genom köp, om den falska köparen inte förmår bevisa sin identitet med något dokument. Följaktligen är det ändamålsenligt att även vid bevisprovokation genom köp göra det möjligt att använda de uppgifter, registeranteckningar och dokument som avses i 1 mom. Det är dock skäl att be-

tona att registeranteckningar eller dokument som nämns i 1 mom. inte vid bevisprovokation genom köp används på motsvarande sätt som vid täckoperationer. Vid bevisprovokation genom köp skulle de användas enbart i sådana enskilda situationer där dokumenten måste användas för att garantera den falska köparens säkerhet och hindra att bevisprovokationen avslöjas. Följaktligen skulle de inte användas vid varje bevisprovokation, utan enbart när det anses nödvändigt. Man kan anta att användningen av dokumenten blir anspråkslös redan av den anledningen att det inte finns många polismän som har fått specialutbildning att utföra bevisprovokation genom köp.

Den bestämmelse som föreslås i 1 mom. gör det möjligt att skapa och använda ovan nämnda uppgifter, registeranteckningar och dokument även för att hindra att observation och teknisk observation avslöjas. Dessa metoder kan polisen använda endast om den person som observeras inte vet om det, vilket ställer vissa krav även på hur åtgärderna genomförs.

Den utrustning som används vid observation och teknisk observation måste skyddas så, att t.ex. uppgifterna om vem som äger utrustningen inte i ett alltför tidigt skede avslöjar polisen verksamhet. Även om polisen med hjälp av de åtgärder som nämns i 1 mom. genom att skydda utrustningen i första hand slår vakt om att verksamheten kan genomföras, kan det i vissa fall även finnas behov att genom att med hjälp av dem skydda de polismän som utför bevisprovokationen genom köp.

Här är det dock skäl att betona att de vilseledande eller förtäckta uppgifterna eller registeranteckningarna eller de falska dokumenten kan framställas, göras eller användas endast då detta är nödvändigt för att hindra ett avslöjande. Nödvändighetskriteriet begränsar därför delvis användningen av de skyddsåtgärder som nämns i 1 mom. Dock gäller det att märka att nödvändighetskravet inte innebär att man för att garantera en falsk köparens säkerhet skulle bli tvungen att i varje enskilt fall framställa nya falska dokument, utan för den falska köparen kan framställas ett dokument om det anses att han eller hon överhuvudtaget i sitt uppdrag nödvändigt be-

höver ett sådant dokument. Dessutom gäller det att i varje enskilt fall särskilt kontrollera om nödvändighetskriteriet uppfylls när en operatör utrustas med dokument för en enskild bevisprovokation genom köp.

I 2 mom. föreslås en bestämmelse om att beslut om en registeranteckning eller framställning av dokument som avses i 1 mom. skall fattas av en chef för en polisenhet som inrikesministeriet har bestämt genom förordning. Enligt 1 § i den gällande förordningen skall ett beslut om en ovan nämnd registeranteckning samt framställning av ett falskt dokument fattas av chefen för centralkriminalpolisen och i ett ärende som skall behandlas av skyddspolisen av chefen för skyddspolisen.

Eftersom den gällande lagen tillåter att en vilseledande eller förtäckt registeranteckning förs och ett falskt dokument framställs endast för en täckoperation, är det ändamålsenligt att en ny förordning utfärdas och att i den beaktas att användningsområdet för dessa metoder nu utvidgas. Dock gäller det att se till att den beslutanderätt som föreslås i 2 mom. inte anförtros alltför många, detta även med hänsyn till hur ett koncentrerat beslutsfattande påverkar tillsynen över verksamheten.

I 3 mom. föreslås en bestämmelse om att de som avses i 2 mom. skall föra en förteckning över anteckningarna och dokumenten, utöva tillsyn över användningen av dem samt se till att anteckningarna rättas. Bestämmelsen motsvarar mycket långt vad som konstateras i 5 § i inrikesministeriets gällande förordning, men den föreslagna bestämmelsen gäller också registeranteckningar och dokument som har gjorts eller framställts för utförande av bevisprovokation genom köp, observation och teknisk observation. Det är ändamålsenligt att den myndighet som beslutar om framställning av dokumenten samt om att registeranteckningarna skall göras även svarar för att skyldigheten att föra förteckningar samt utöva tillsyn och rätta anteckningarna fullgörs.

I 4 mom. bestäms vilken myndighet som skall få bestämma att sådana registeranteckningar och dokument som nämns i 1 mom. skall få användas. Det är ändamålsenligt att beslutet fattas av någon som kan bedöma om det i det enskilda fallet är nödvändigt att an-

vända ovan nämnda uppgifter, registeranteckningar och dokument. Därför är det motiverat att användningsbeslutet fattas av en polisman som tillhör befälet och som även annars beslutar om det praktiska genomförandet.

I fråga om observation och teknisk observation kan det anses motiverat att beslutet om de metoder som används i denna verksamhet fattas av den polisman tillhörande befälet som även annars svarar för verksamheten. Såsom tidigare har konstaterats, skall den som beslutar om användning av bevisprovokation genom köp i samband med beslutet uttala sig om huruvida ovan nämnda dokument får utnyttjas i samband med bevisprovokationen genom köp. Nödvändighetsbedömningen görs dock i sista hand av den i momentet nämnda polisman tillhörande befälet som svarar för det praktiska genomförandet av åtgärden.

I 5 mom. bestäms att om registeranteckningar, framställning av dokument och användning av dem som avses i 1 mom. skall göras en anmälan till inrikesministeriet, som årligen skall ge en berättelse om saken till riksdagens justitieombudsman. Enligt momentet skall den polisenhet som avses i 2 mom. eller den som avses i 4 mom. svara för att rapporten lämnas, beroende på om det är frågan om framställning eller användning av dokument.

33 b §. Rättelse av registeranteckning. Paragrafen motsvarar huvudsakligen gällande 33 a §. I paragrafen bestäms att en registeranteckning som avses i 33 a § skall rättas utan dröjsmål, när rättelsen inte längre äventyrar syftet med inhämtande av information eller förundersökning av brott eller inte längre är nödvändig för att hindra att det avslöjas att information inhämtas. Målet är att riktigheten av de uppgifter som ingår i registren garanteras så långt som möjligt genom att registren inte innehåller anteckningar som inte är nödvändiga för täckoperationer, bevisprovokation genom köp, observation eller teknisk observation.

I lagförslaget föreslås att till den gällande paragrafen skall fogas ett omnämnande om att en rättelse av registeranteckning kan dröjas till den tidpunkt när den inte länge är nödvändig för att hindra att det avslöjas att

information inhämtas. Enligt den gällande lagen måste registeranteckningen rättas utan dröjsmål när rättelsen inte längre äventyrar syftet med inhämtande av information eller förundersökning av brott.

Den föreslagna bestämmelsen beaktar synpunkter som gäller tryggandet av verksamheten på det sätt som förutsätts i lagförslaget 33 a § 1 mom. I motiveringen till nämnda paragraf beskrivs hur viktigt det t.ex. med tanke på genomförandet av en täckoperation samt operatörens säkerhet är att den polisman som utför operationen har en historia, samt även möjlighet att vid rätt tidpunkt frigöra sig från fallet. Även den allmänna organiseringen av verksamheten förutsätter skydd. Av denna anledning är det ändamålsenligt att registeranteckningar som är behövliga för verksamheten redan innan en enskild operation inleds eller ännu efter att den har avslutats kan rättas först när de inte äventyrar verksamheten eller operatörens säkerhet.

Även när det gäller bevisprovokation genom köp, observation och teknisk observation måste det vara möjligt att korrigera anteckningarna vid rätt tidpunkt. I enskilda fall som gäller användning av befogenheter har polisen olika behov att använda sig av anteckningarna, beroende på om det är frågan om en enskild, klart avgränsbar situation eller en verksamhet av mera permanent karaktär. I synnerhet vid täckoperationer visar det sig finnas behov av sistnämnda karaktär. Även vid bevisprovokation genom köp är det ändamålsenligt att registeranteckningarna om polismän som utför sådana uppdrag inte rättas genast efter varje enskilt fall av bevisprovokation genom köp, utan att rättelsen kan göras t.ex. först när polismannen inte längre är verksam i sådana uppgifter.

36 §. Rätt att få uppgifter av en privat sammanslutning eller en privatperson. Om polisens rätt att för brottsbekämpning få sådana uppgifter som omfattas av rätt att tåga eller av tystnadsplikt i televerksamhet bestäms för närvarande i tvångsmedelslagen, polislagen samt lagen om dataskydd vid elektronisk kommunikation (516/2004). I tvångsmedelslagen bestäms om teleavlyssning, teleövervakning samt inhämtande av uppgifter om mobilteleapparaters läge för utredning av brott. Vid teleavlyssning är det

frågan om att klarlägga innehållet i ett telemeddelande. Vid teleövervakning är det frågan om att hemliga identifieringsuppgifter inhämtas om telemeddelanden, samt att uppgifter om en mobilteleapparats läge inhämtas och att en sådan teleanslutning eller teleterminalutrustning tillfälligt stängs. Vid inhämtande av uppgifter om mobilteleapparaters läge är det frågan om att uppgifter inhämtas om de mobilteleapparater om vilka uppgifter under en viss tidpunkt har registrerats i telesystemet via en basstation som finns i närheten av en viss plats. I polislagen bestäms om teleövervakning för hindrande av brott och om rätt att få kontaktuppgifter om en sådan teleanslutning som inte är upptagen i en offentlig katalog, eller andra uppgifter som specificerar en teleterminalutrustning eller en anslutning, om uppgifterna i ett enskilt fall behövs för utförandet av en uppgift som ankommer på polisen. I lagen om dataskydd vid elektronisk kommunikation bestäms om polisens rätt att med abonnentens samtycke få identifieringsuppgifter om telemeddelanden, om detta är nödvändigt för att utreda brott. I 97 och 98 § i kommunikationsmarknadslagen (393/2003) föreskrivs om avgiftsfrihet för skyldighet att lämna ut uppgifter i anslutning till myndighetsverksamhet och om kostnader för biträdande av myndigheter.

För att förbättra systematiken i lagen bör man framdeles överväga en modell där tvångsmedelslagen skulle innehålla bestämmelser om teleavlyssning, alla fall som gäller rätt att få identifieringsuppgifter om telemeddelanden samt rätt att inhämta uppgifter om mobilteleapparaters läge, när åtgärden vidtas för utredning av brott. I polislagen skulle i sin tur ingå bestämmelser om teleavlyssning, teleövervakning och inhämtande av uppgifter om mobilteleapparaters läge för att hindra brott samt om rätten att få andra telesekretessbelagda uppgifter för att hindra eller utreda brott eller utföra andra uppgifter som ankommer på polisen.

Enligt bestämmelserna i 36 § 2 mom. i polislagen skall polisen för utförandet av alla sina uppgifter fortfarande ha möjlighet att få kontaktuppgifter som inte är upptagen i en offentlig katalog samt andra uppgifter som specificerar en teleanslutning eller en teleterminalutrustning. I lagförslaget föreslås att

momentets tillämpningsområde skall utvidgas så, att polisen skall ha rätt att även med en teknisk apparat som Kommunikationsverket har godkänt få uppgifter som specificerar en teleanslutning eller teleterminalutrustning. Den tekniska utvecklingen har möjliggjort att man t.ex. i fråga om en person eller plats som observeras med stöd av andra bestämmelser kan inhämta uppgifter som specificerar en teleanslutning eller teleterminalutrustning med hjälp av den tekniska anordning, ett slags konstruerad basstation, som myndigheten själv använder, utan att privata teleföretag måste kopplas in på myndigheternas informationssökning. I tekniskt hänseende rör det sig om ett slags kaparprogram (eng. Catcher) med hjälp av vilket man förutom specificerande uppgifter kan kapa kommunikation i anslutning till dessa, dekryptera och avlyssna meddelandena och dessutom inhämta uppgifter som identifierar anslutningen.

De specificerande uppgifter som avses i paragrafen skiljer sig från t.ex. de uppgifter om en mobilteleapparats läge som avses i tvångsmedelslagen såtillvida, att det inte kommer att vara frågan om att inhämta uppgifter om en mobilteleapparats läge, utan om uppgifter som behövs för specificering av en teleterminalutrustning. I ett sådant fall vill man inte ha uppgifter om var en person vid varje enskild tidpunkt befinner sig, utan om de uppgifter som behövs för specificering av den teleterminalutrustning eller teleanslutning som han eller hon innehar eller sannolikt använder. De uppgifter som behövs för specificeringen inhämtas uttryckligen för att man med stöd av dem skall kunna inhämta tillstånd av domstolen till teleövervakning eller teleavlyssning. För att undvika polisens teleövervakning och teleavlyssning använder brottslingar sig av teleanslutningar med nummer eller specificeringsuppgifter som myndigheterna inte annars har tillgång till. I Finland registreras t.ex. inte s.k. prepaidanslutningar, som fritt kan köpas. I praktiken vore det möjligt att också på teknisk väg få de uppgifter som behövs för specificeringen.

Den tekniska utvecklingen har också möjliggjort att man med en sådan teknisk anordning som avses ovan, utan teleföretagets medverkan direkt kan inhämta identifieringsuppgifter från teledeländan eller uppgif-

ter ur meddelandenas innehåll, eller stänga en teleanslutning eller teleterminalutrustning. Den föreslagna bestämmelsen ger inte polisen rätt att använda en sådan teknisk anordning för något annat ändamål än inhämtande av specificerande uppgifter om en enskild terminal eller anslutning. Inhämtandet av andra identifieringsuppgifter från teledeländan, exempelvis uppgifter om den andra parten eller om hur länge telefonförbindelsen varat, och stängningen av en teleanslutning eller teleterminalutrustning förutsätter fortfarande teleövervakningstillstånd beviljat av domstol liksom inhämtandet av uppgifter från teledeländan förutsätter teleavlyssningstillstånd beviljat av domstol. Genom tekniska åtgärder och tillsynsmetoder skall säkerställas att anordningen i enlighet med den föreslagna bestämmelsen endast används för inhämtande av specificerande uppgifter.

I 4 mom. konstateras i informationssyfte att om teleavlyssning, teleövervakning och inhämtande av uppgifter om mobilteleapparaters läge bestäms särskilt. Förutom i polislagen kommer bestämmelser att ingå åtminstone i tvångsmedelslagen och lagen om dataskydd vid elektronisk kommunikation.

36 a §. Användning av informationskällor. I propositionen föreslås att till polislagen skall fogas en ny 36 a § om användning av informationskällor. Enligt 1 mom. skall polisen få använda en person som inte hör till polisförvaltningen som informationskälla när en uppgift som nämns i 1 § skall skötas. Av momentet framgår alltså tydligt att informationskällor i relativt stor utsträckning kan användas i polisens verksamhet. Användningen av informationskällor är alltså inte begränsad t.ex. så, att den vore beroende av hur strängt straff som kan utdömas för brottet. Därför får metoden betydelse både i fråga om allvarlig och organiserad brottslighet och brottslighet av s.k. masskaraktär.

Användningen av informationskällor baserar sig dock alltid på frivilligt lämnande av uppgifter, vilket skiljer denna verksamhet från de situationer som avses i 36 §. Följaktligen betraktas inte heller de personer som har givit polisen information med stöd av 36 § i polislagen som informationskällor enligt 36 a §.

I 2 mom. bestäms att uppgifter om en in-

formationskälla kan registreras i ett personregister. Om behandlingen av sådana uppgifter skall tillämpas vad som bestäms i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet. Genom att registrera informationskällan försöker man öka polisens faktiska möjligheter att utnyttja en informationskälla överallt i landet. Målet för registreringen är att de personer som polisen oftast använder som informationskällor, s.k. tjallare, skall finnas i registret. Då effektiveras tillsynen över verksamheten och de arvoden som betalas i anslutning till den.

I 3 mom. föreslås att det skall vara möjligt att betala ett arvode till en informationskälla. Närmare bestämmelser om grunderna för utbetalningen av arvodet behöver utfärdas t.ex. genom administrativa föreskrifter om saken. Det är klart att arvoden bör basera sig på ett slags kongruens, så att arvodena för likartade uppgifter är lika stora i hela landet. En annan praxis kunde t.o.m. leda till ett slags köpsläende med information.

I 3 mom. föreslås också att det skall konstateras att om arvodets skatteplikt bestäms särskilt. Detta är hänvisning till ett tillägg som föreslås till 92 a § inkomstskattelagen. Enligt tillägget skall som skattepliktig inkomst inte betraktas ett arvode som en myndighet betalar eller förmedlar med anledning av att någon har lämnat information som har bidragit till att ett brott har hindrats eller utretts, en gärningsman har gripits eller den nytta som ett brott har medfört har återfåtts. Lagstadgade arbetsgivar- och pensionsavgifter skall inte heller betalas för arvodet. Det är inte frågan om en sådan inkomst för mottagaren att den skulle kunna betraktas som en regelbunden inkomst som egentligen kan jämföras med lön, utan inkomsten kommer att vara mycket sporadisk och anspråkslös. För det andra gäller det att märka, att om arvodet vore skattepliktigt, kunde informationskällan riskeras att bli avslöjad till följd av omständigheter som beror på beskattningsförfarandet. Den omständigheten att beskattningsuppgifter till en viss grad är offentliga skulle allmänt avslöja informationskällan, alltså även för brottslingar, vilket kan betraktas som en klar riskfaktor för informationskällans säkerhet. På ovan nämnda grunder föreslås att arvodet till informationskällan skall

vara skattefri samt fri från övriga lagstadgade arbetsgivar- och pensionsavgifter.

Dessutom föreslås i 3 mom. att huvudregeln skall vara att arvode kan betalas endast åt en registrerad informationskälla. Detta kan anses motiverat med hänsyn till tillsynen över verksamheten. Det är klart att registrering av en informationskälla ökar möjligheten att kontrollera användningen av informationskällor, vilket på motsvarande sätt innebär att den omständigheten att arvode kan betalas endast till en registrerad informationskälla ökar möjligheterna att utöva tillsyn över utbetalningen av arvoden och arvodesbeloppen.

Att koppla möjligheten att betala arvode till registreringen av informationskällan gör det möjligt att undvika att ett arvode utan att någon märker det flera gånger betalas för samma information. I momentet konstateras dock att arvode av grundad anledning skall få betalas även till en oregistrerad informationskälla. Eftersom målet med registreringen särskilt är att effektivera tillsynen över hur s.k. tjallare anlitas och de arvoden som betalas till dem samt att skapa större enhetlighet i detta avseende, kan man anse att betalning av arvoden till andra än dessa informationskällor inte nödvändigtvis förutsätter registrering av sistnämnda informationskällor hos polisen.

5 kap. Särskilda stadganden

42 §. Komplettering av polispersonalen. I lagförslaget föreslås att till paragrafen skall fogas ett nytt 4 mom. om att de som hör till den kompletterande polispersonalen kan placeras som sådana ordningsvakter som avses i 18 § lagen om sammankomster vid tillfällen som har samband med utbildningen av kompletterande polispersonal och att de kan förordnas att vid ett sådant tillfälle reglera trafiken enligt 49 § vägtrafiklagen (267/1981). Om godkännande av ordningsvakt, om behörighetskraven för en ordningsvakt samt om ordningsvaktens befogenheter och skyldigheter bestäms i lagen om ordningsvakter (533/1999) samt om förordnande av en person att reglera trafiken och en sådan persons befogenheter i vägtrafikförordningen

(182/1982). Gällande 4 mom. skall bli nya 5 mom.

43 §. Tystnadsplikt. Enligt paragrafens gällande 4 mom. utgör tystnadsplikten inget hinder att röja uppgifter som i enskilda fall behövs för att förhindra en händelse som utgör fara för liv eller hälsa, ett brott som riktar sig mot friheten eller för att avvärja en betydande skada på miljön eller egendom. Uppgifterna får röjas inte bara för den som hotet riktar sig mot, utan också för andra som kan vara till hjälp vid bekämpningen av faran.

I lagförslaget föreslås att bestämmelsens tillämpningsområde skall utvidgas för det första så, att det förutom egendomsskada även skall omfatta skada på förmögenhet. Bestämmelsen skall tillämpas bl.a. när man t.ex. i förväg vill varna den som är föremål för ett försök till bedrägeri för det brott som väntas inträffa. Skada som har vållats genom bedrägeribrott har betraktas som förmögenhetsskada.

Tillämpningsområdet för 4 mom. skall utvidgas så, att bestämmelsen i enskilda fall gör det möjligt att lämna ut också sådana uppgifter som behövs för att trygga statens säkerhet. I praktiken kan särskilt skyddspoliserna komma att lämna ut sådan information för att sköta sina lagstadgade uppgifter. Uppgifter om statens säkerhet kan gälla terrorism, internationell organiserad brottslighet eller olaglig verksamhet som äventyrar Finlands förhållanden till en främmande stat. Säkerhetsutredningar lämnas ut med iakttagande av ett formbundet förfarande som regleras i en speciallag. Utredningen får lämnas ut endast på sökandens begäran och under de förutsättningar som noga regleras i lag. Möjligheten är begränsad främst till vissa rekryteringssituationer. För att en säkerhetsutredning skall få lämnas förutsätts i regel att uppgiften till sin karaktär är sådan att den har betydelse för att det syfte skall nås som anges i 2 § lagen om säkerhetsutredningar (177/2002), t.ex. att statens säkerhet eller andra viktiga allmänna eller enskilda intressen skall skyddas. Eftersom lagen har ett synnerligen snävt tillämpningsområde, är det nödvändigt att den allmänna lagen på området dessutom innehåller en exakt bestämmelse om befogenhet att i enskilda fall lämna ut uppgifter som gäller statens säkerhet.

I 6 mom. föreslås preciseringar som följer av bestämmelserna i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet samt i lagen om säkerhetsutredningar.

44 §. Rätt att förtiga uppgifter. I gällande 1 mom. bestäms att den som tillhör polisens personal inte såsom vittne eller när han eller hon annars hörs är skyldig att röja identiteten av en person av vilken han eller hon i sitt anställningsförhållande har fått uppgifter som denne har lämnat konfidentiellt, och inte heller taktiska eller tekniska metoder som skall hemlighållas. I lagförslaget föreslås att momentet skall ändras så, att den rätt att tiga som momentet ger personer som hör till polisens personal skall utvidgas till att gälla även utanför det egentliga förhållningsförfarandet. Enligt förslaget skall en person som hör till polisens personal även i andra sammanhang än när han eller hon hörs vid domstol eller annars ha rätt att tiga om ovan nämnda identitetsuppgifter eller taktiska eller tekniska uppgifter som skall hemlighållas. I situationer där en person som hör till polisens personal av en annan myndighet eller privat aktör tillfrågas som ovan nämnda omständigheter, skall han eller hon således i fortsättningen ha motsvarande rätt att tiga som vid ett tillfälle där han eller hon hörs i saken.

I lagförslaget föreslås också att 2 mom. skall ändras så, att den som tillhör polisens personal skall ha rätt att tiga om identiteten hos en person som deltagit i en täckoperation eller bevisprovokation genom köp också i andra sammanhang än när han eller hon hörs i saken. Även den som har deltagit i en täckoperation eller bevisprovokation genom köp skall själv ha rätt att tiga om sin identitet. Syftet med bestämmelsen är att öka operatörens säkerhet genom att skydda polismän som är verksamma i sådana uppgifter även utanför den egentliga operativa verksamheten. Dessutom ger bestämmelsen andra som hör till polisens personal rätt att tiga om vissa omständigheter som närmare nämns i bestämmelsen.

Bestämmelsen i 2 mom. ger operatören i en täckoperation eller bevisprovokation genom köp möjlighet att hindra att hans eller hennes riktiga identitet röjs i situationer där ett röjande av personens identitet kunde äventyra denna persons eller hans eller hennes när-

stående säkerhet eller hans eller hennes framtida möjligheter att sköta motsvarande uppdrag eller kunde medföra att försöket att inhämta informationen misslyckas.

45 a §. Frivilligverksamhet. I lagförslaget föreslås att till polislagen skall fogas en ny bestämmelse om anlåtande av frivilliga vid efterspanings- och räddningsuppgifter samt andra biståndsuppgifter. Enligt paragrafen skall polisen i sina biståndsuppgifter kunna anlita frivilliga föreningar och andra sammanslutningar. Avsikten med bestämmelsen är att ge polisen rätt att fördela och anvisa biståndsuppgifter även åt andra än myndigheter när detta är ändamålsenligt.

När polisen får ett meddelande om att person har försvunnit, inleder polisen i allmänhet omedelbart efterspanings- och spaningsverksamhet. Att leta efter en person som har försvunnit ute i terrängen eller på ett tätt bebyggt område binder upp stora resurser, i synnerhet när det är frågan om ett barn, en åldring eller en person som vårdas på institution. Polisens egna resurser förslår i allmänhet inte för omfattande spaningar. Letningen begränsas även av polisens skyldighet att upprätthålla beredskap för skötseln av sina grundläggande uppgifter. Därför har polisen av hävd använt personer ur den frivilliga räddningstjänsten samt jakt- och idrottsföreningar för att leta efter försvunna personer. I denna uppgift har polisen även samarbetat med gränsbevakningsväsendet samt begärt handräckning av gränsbevakningsväsendet och försvarsmakten. När en person har försvunnit på insjöarna, har även sjöräddningssällskap, segelsällskap och båtklubbar deltagit i spaningarna. På insjöarna har polisen också begärt hjälp av räddningsmyndigheterna.

I 45 § i polislagen bestäms om polisens rätt att befalla personer att delta i biståndsuppgifter. Även om befallningen inte behöver stå i strid med personens egen vilja, beskriver uttrycket inte verksamhetens faktiska karaktär. Befogenheten att ge en sådan befallning är avsedd att användas när inga andra metoder står till buds och den person som eftersöks till följd av sin ålder, sitt hälsotillstånd eller väderförhållandena svävar i omedelbar livsfara eller fara för sin hälsa och inga andra spanare står att få. Frivilligorganisationerna

deltar i verksamheten på polisens begäran och har utbildat sin personal såväl för efterspanings- och räddningsuppgifter som för kvalitativt högtstående förstahjälp. Av denna anledning vore det ändamålsenligt att även på författningsnivå visa att den frivilliga medborgarverksamheten baserar sig på en verklig vilja att hjälpa. Motsvarande bestämmelser om frivilligorganisationernas verksamhet ingår i sjöräddningslagen (1145/2001) och räddningslagen (468/2003).

Alltid kan hjälp inte fås av myndigheterna, t.ex. för att försvarsmakten inte har några enheter i närheten, det område där efterspaningarna sker ligger långt från gränsbevakningsväsendets verksamhetsområde eller för att det lokala räddningsverket har så små resurser att ett deltagande i efterspaningarna skulle äventyra dess laroberedskap och möjligheter att sköta sin grundläggande uppgift. Den frivilliga räddningstjänsten är en del av organisationen Finlands Röda Kors. Verksamheten är välordnad och personalen är utbildad. Dessutom har organisationen utrustat sin personal med den senaste tekniska utrustningen för lokalisering av eftersökta objekt. Dessutom har Finlands Röda Kors inom sin organisation sjöräddningssällskap, vilka bland sina underorganisationer har räddningssällskap som verkar på insjöarna. Sistnämnda sällskap anlitar polisen alltid när de får meddelande om att en person har försvunnit på insjöarna.

I 1 mom. föreslås att uttrycket frivilligorganisation skall anlitas. Uttrycket är avsett att lyfta fram möjligheten att även anlita idrotts- och jaktföreningar samt andra föreningar som är verksamma i nejden samt församlingarnas frivilligkrafter. När en försvunnen person hittas, kan han eller hon vara i omedelbart behov av första hjälp, varför på platsen nödvändigt måste finnas en person som har tillräcklig sakkunskap för att göra en preliminär bedömning av personens kondition. Det är nödvändigt att en försvunnen person som påträffas snabbt kan föras till vård om han eller hon är i behov av kontinuerlig medicinerings och inte har kunnat ta sina mediciner medan han eller hon har varit vilse.

Under den senaste tiden har det blivit vanligare att personer som är försedda med skjutvapen eller explosiva ämnen forskansar

sig i en bostad eller annan byggnad. I dessa fall är det nödvändigt att personerna på det område som befinner sig i farozonen kan evakueras. Nödfallsinkvartering och omsorg om dessa personer måste ordnas omedelbart oavsett vilken tidpunkt på dygnet som det är frågan om. I denna uppgift är utbildade frivilligorganisationer synnerligen viktiga samarbetspartners. När upprepade övningar har hållits och lokala avtal finns, kan de frivilliga starta nödvändig livsmedelsförsörjning.

Enligt 46 § polislagen har en person som på begäran av en polisman bistår denne i ett tjänsteuppdrag rätt att enligt polismannens anvisningar utöva sådana polisbefogenheter som polismannen inom ramen för sin behörighet anvisar personen i fråga. Om rätten att använda maktmedel gäller dock vad som bestäms i 27 § 3 mom. i polislagen. Situationer i vilka det kan bli aktuellt med sådana befogenheter kan inträffa t.ex. när stora områden måste avspärras för att hindra att utomstående drabbas av en överhängande fara. Polisen kan då bl.a. spärra av tillträdet till området med avspärrningsband och be frivilliga personer se till att ingen längs den vägen tar sig in på området. När en sådan frivillig person övervakar tillträdet till ett område som polisen har avspärrat, utövar han eller hon offentlig makt som en tjänsteman inom ramen för sina befogenheter har anförtrott honom eller henne. För att detta skall vara fallet måste en polisman ge en bestämd person en sådan uppgift samt redogörelse om uppgiftens karaktär och gränserna för personens befogenheter. Den frivilliga personen har då ett i 16 kap. 1 och 3 § i strafflagen föreskrivet straffrättsligt skydd mot alla som med våld försöker ta sig in på området.

I 2 mom. bestäms vilka polismän som har rätt att besluta att frivilligorganisationer skall anlitas. Eftersom spaningarna efter en försvunnen person måste inledas omedelbart, är det nödvändigt att den polisman som leder operationen på fältet kan fatta beslutet. Ansvar för att efterspaningsoperationen utförs på behörigt sätt skall alltid vara polisens, men för att spaningarna skall vara effektiva skall en tillräckligt stor grupp frivilliga spanare anförtros praktiska efterspaningsuppgifter. Vid avspärrning av stora områden och utförandet av andra uppgifter än omedelbara

efterspaningsuppgifter skall beslutet alltid fattas av en polisman som hör till befälet. Denne är ofta samtidigt den polisman som har det övergripande ansvaret för en krävande polisaktion eller fältverksamheten under en sådan aktion.

47 §. *Betalning av ersättningar.* Enligt gällande 1 mom. skall den som har befallts att delta i ett hjälparbete få ersättning för förlopad arbetsförtjänst. En sådan ersättning betalas alltid i de situationer som avses i 45 § 1 mom. Myndigheten skall bestämma ersättningen enligt den tid som har använts för verksamheten, oberoende av inkomstskillnader mellan olika personer.

I lagförslaget föreslås att 1 mom. skall ändras så, att även de som frivilligt har deltagit i hjälparbetet skall få ersättning. I praktiken har frivilliga utfört sådana uppgifter och avstått från arvodet till förmån för sin förening. Med dessa medel har föreningarna sedan ordnat utbildning och övningar samt skaffat sig utrustning för efterspaningsuppdrag, t.ex. gps-navigatörer. Vid efterspaningsuppdrag skall dessutom ersättas driftskostnaderna för den materiel som har använts för spaningen. Dessa kan bli relativt höga, t.ex. när det är frågan om vattenfarkoster.

I 3 mom. bestäms om ersättning för olycksfall. I lagförslaget föreslås att även tillämpningsområdet för denna bestämmelse skall vidgas så att det även omfattar dem som frivilligt har deltagit i hjälparbete.

I lagförslaget föreslås vidare att till paragrafen skall fogas ett nytt 5 mom., i vilket föreskrivs att skada som i samband med hjälparbetet har uppstått på ett föremål eller fordon ersätts av statens medel så som bestäms i lagen om ersättande av vissa skador som har uppkommit i tjänsteutövning eller arbetsuppgift i statens tjänst (794/1980).

54 §. *Närmare bestämmelser.* Genom förordning av statsrådet skall såsom hittills föreskrivas om polisens funktionella ledningsförhållanden, särskilda uppgifter i samband med polisundersökning i vissa fall, förfarandet vid ansökan om och utbetalning av ersättningar enligt 47 §, polisens emblem, tjänstemärke och beväpning.

Lagen avses träda i kraft senast den 1 januari 2005.

En polisman som vid ikraftträdandet av denna lag sköter en sådan bisyssla som avses i 9 d § skall söka nödvändig tillstånd eller sluta sköta den inom ett år efter lagens ikraftträdande. Med beaktande av 18 § i grundlagen som för var och en i enlighet med lag tryggar rätten att skaffa sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt är det nödvändigt att genom noggranna bestämmelser ange inom vilken tidsperiod var och en skall sörja för att arrangemangen i fråga om hans eller hennes arbete, yrke eller näring kan anses stämma överens med den föreslagna lagen. Övergångstiden kan inte vara oskäligt kort och därför föreslås att övergångstiden är ett år.

1.2. Lagen om offentlighet vid rättegång

5 a §. *Om offentlighet vid förhandling i vissa straffrättsliga ärenden.* I 5 a § 2 mom. i lagen om offentlighet vid rättegång (945/1984) föreskrivs att ett mål som gäller tvångsmedel som avses i 5 a kap. i tvångsmedelslagen handläggs samt beslut avkunnas också vad som gäller de tillämpade lagrummen och domslutet utan att allmänheten är närvarande. Beslutet och rättegångsmaterialet blir offentliga när den för brott misstänkte senast skall underrättas om användning av tvångsmedel, om inte domstolen beslutar något annat.

I lagförslaget föreslås att bestämmelsen skall ändras så, att den även omfattar polisåtgärder som avses i 32 b § i polislagen och tullåtgärder som avses i 20 f § i tullagen. Polisåtgärderna i 32 b § i polislagen gäller teleavlyssning, teleövervakning och teknisk observation. De ovan nämnda åtgärderna i polislagen är typiskt sådana som polisen använder i sin förebyggande verksamhet för att hindra brott eller avslöja brott som redan har begåtts. I ett sådant skede är det för att åtgärderna skall utnyttjas effektivt av yttersta vikt att polisens verksamhetsmetoder hålls hemliga. De befogenheter gällande teleövervakning och teleavlyssning som föreslås i polislagen är delvis nya till den del som de gäller terroristbrott. Även förberedelse och främjande av ett sådant brott är kriminaliserat enligt bestämmelserna i 34 a kap. i strafflagen. Särskilt för att bekämpa terroristbrott,

men även andra brott som omfattas av ovan nämnda bestämmelser, är det nödvändigt att polisens metoder för inhämtande av information hålls hemliga i det skede som tvångsmedels ärendet handläggs i domstolen, vilket är ett undantag från huvudregeln att en rättegång är offentlig.

1.3. Vägtrafiklagen

48 §. *Undantagsstadganden.* I lagförslaget föreslås att till 48 § vägtrafiklagen skall fogas ett nytt 5 mom., enligt vilket en polisman, en tullman och en gränsbevakningsman i observationsuppgifter, en polisman och en tullman i tekniska observationsuppgifter och en polisman i täckoperationsuppgifter och uppgifter som är förknippade med bevisprovokation genom köp skall ha samma rätt som en förare av en polisbil som avger föreskrivna ljus- och ljudsignaler att med iakttagande av särskild försiktighet avvika från bestämmelserna vägtrafiklagen. Användningen av dessa metoder för inhämtande av information förutsätter i vissa fall att den som utför uppdraget bryter mot någon av trafikreglerna i vägtrafiklagen. När polismän, tullmän eller gränsbevakningsmän i ett fordon följer efter den som observeras, måste de ofta för att lyckas med uppdraget bryta mot något påbud eller förbud som signaleras av en apparat som styr trafiken. När en polisman i en täckoperation har infiltrerat sig i en grupp brottslingar, skall han eller hon för att undvika att bli avslöjad t.ex. när han eller hon för ett fordon uppträda på samma sätt som medlemmarna i gruppen skulle uppträda. I en sådan situation kunde iakttagande av trafikregler väcka gruppmedlemmarnas uppmärksamhet och följaktligen äventyra operatörens säkerhet och utförandet av uppdraget. Ett brott mot trafikreglerna förutsätter i alla lägen särskild försiktighet. Ett rött trafikljus får inte passeras utan att föraren stannar fordonet, utom när det är nödvändigt med tanke på det uppdrag som utförs.

1.4. Inkomstskattelagen

92 b §. *Vittnesarvode och belöning för tips.* I lagförslaget föreslås att till inkomstskattelagen fogas en ny 92 b § om skattefrihet för

ersättning eller arvode som en myndighet betalar eller förmedlar med anledning av information som har bidragit till att ett brott har förebyggts eller utretts, en gärningsman har gripits eller den nytta som ett brott har medfört har återfåtts. En uppgift som har bidragit till att ett brott har utretts kan också vara en uppgift som bevisar att den misstänkte är oskyldig. För ersättningen eller arvodet skall inte heller betalas andra lagstadgade arbetsgivar- eller pensionsavgifter.

Det är viktigt att polisen kan komma överens om att en uppgift som en informationskälla har lämnat kommer att förbli hemlig. Annars skulle möjligheterna att få uppgifter äventyras avsevärt och i praktiken minska i synnerhet när det gäller bekämpningen av de farligaste och allvarligaste brotten. De som lämnar uppgifter kan skyddas med stöd av 44 § i polislagen, som reglerar polisens rätt att tåga. För att man skall kunna förvissa sig om ett täckande skydd för personer som lämnar uppgifter till polisen, är det viktigt att dessa personers identitet inte avslöjas genom de anmälningar som skall göras till myndigheterna, t.ex. i samband med beskattningen. Polisen känner till fall där brottslingar på många olika vis har försökt ta reda på om någon eventuellt har lämnat uppgifter till polisen och vem denna person är.

Ersättningen eller arvodet skall i allmänhet betalas av statens medel. Bestämmelsen är dock formulerad så, att även ett arvode som betalas t.ex. av en målsägande eller ett försäkringsbolag kan vara skattefritt. I dessa fall är det ändamålsenligt att polisen förmedlar arvodet till mottagaren, eftersom förundersökningsmyndigheterna har de bästa förutsättningarna att bedöma vilken betydelse ett tips har haft för utredningen av brottet samt de övriga förutsättningarna för utbetalningen av arvodet. Polisen skulle acceptera i detta sammanhang endast förmedling av sådan belöning för tips som kan anses vara skälig med tanke på arten och omfattningen hos det brott som utreds.

För ersättningens eller arvodets skattefrihet talar också den omständigheten att de arvoden som betalas till informationskällor är mycket sporadiskt förekommande och anspråkslösa. Det är alltså inte frågan om en sådan regelbunden inkomst för mottagaren

som egentligen kan jämföras med en lön. Det föreslås att omnämmandet om skattefrihet för vittnesarvoden i 92 § 1 mom. 20 punkten i den nuvarande inkomstskattelagen överförs till den nya paragrafen och denna punkt samtidigt upphävs.

1.5. Lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet

2 kap. Polisens informationssystem

2 §. Informationssystemet för polisärenden. I lagförslaget föreslås att till paragrafens 3 mom. skall fogas en ny 12 punkt om att i informationssystemet för polisärenden för hindrande, avslöjande eller utredning av brott skall få registreras uppgifter om en informationskälla utanför polisförvaltningen samt om användningen av och tillsynen över denna informationskälla. Informationskällans personuppgifter samt adress och telefonnummer skall registreras i ett särskilt registeravsnitt med mycket inskränkt användningsrätt. I ett allmänare tillgängligt registeravsnitt skall registreras uppgifter om informationskällans profil, dvs. vilken typ av kriminalitet som informationskällan kan lämna uppgifter om. I registret skall också införas uppgifter om de polismän som svarar för behandlingen av informationskällan. Vidare skall registret innehålla uppgifter om hur informationskällan har använts och de arvoden som har betalas till honom eller henne. De uppgifter som informationskällan har lämnat om ett enskilt brott och följaktligen om eventuella misstänkta skall registreras i informationssystemet för misstänkta. Registret för informationskällor skall fungera som ett register för administration av informationskällor. Polisen har inte något riksomfattande register för informationskällor, utan för närvarande registreras uppgifterna i lokala register. Genom detta tillvägagångssätt får man inte uppgifter om huruvida samma person är informationskälla för flera polismän. Dessutom gör avsaknaden av ett riksregister att man inte i tillräcklig utsträckning kan informera om opålitliga informationskällor. Det är av primär betydelse att man exakt kan bedöma om en informationskälla är tillförlitlig, eftersom polisen ofta utgår från uppgifter som den har

fått av en informationskälla riktar andra utredningsåtgärder mot de inblandade personerna, vilket kan inverka på dessa personers rättsskydd. I lagförslaget föreslås också att arvode skall få betalas huvudsakligen endast till registrerade informationskällor.

Skyddspolisens verksamhet, dvs. att trygga statens säkerhet, är av sådan förebyggande karaktär att skyddspoliserna skall få registrera uppgifter som sina informationskällor i skyddspolisens funktionella informationssystem, om vilket bestäms i 5 § 2 mom. i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet.

4 §. Informationssystemet för misstänkta. Såsom i regeringens proposition med förslag till lag om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet (RP 93/2002 rd) konstateras, ansluter sig brottsanalys till kriminalunderrättelseverksamheten. Brottsanalysens ökade betydelse och delvis dess allt självständigare ställning har motiverat att i lagförslaget föreslås att i paragrafens 4 mom. för tydlighetens skull vid sidan av kriminalunderrättelseanalys uttryckligen också skall nämnas brottsanalys.

6 §. Polisens övriga personregister. I lagförslaget föreslås att till 2 mom. skall fogas en ny bestämmelse om inrättandet av ett register för brottsanalys. Samtidigt föreslås en precisering av ordalydelsen i det gällande momentet.

I lagförslaget föreslås att för en polisenhet eller flera polisenheter kan inrättas ett tillfälligt register för brottsanalys som behövs för att förhindra, avslöja eller utreda ett brott på vilket kan följa fängelse, i vilket får samköras, lagras och annars behandlas uppgifter ur informationssystem som avses i 2—4 § i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet, uppgifter som polisen i samband med utförandet av ett enskilt uppdrag har inhämtat genom kriminalunderrättelseverksamhet, observation eller iakttagelser, samt uppgifter som nämns i 14 § 1 mom. 2 punkten i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet.

Med brottsanalys avses här planerad och organiserad hantering av information som inhämtats genom kriminalunderrättelseverksamhet eller ur andra informationskällor för att de mål skall nås som man har ställt i fråga

om att hindra, avslöja och utreda brott. Effektiv brottsanalys är en nödvändig förutsättning för att man på ett planerat och organiserat sätt skall kunna hindra, avslöja och reda ut brott.

Genom förslaget gör man det möjligt att för brottsanalys temporärt samköra, lagra och på annat sätt behandla personuppgifter och andra uppgifter ur flera olika källor. Rätten att samla in och registrera uppgifter i brottsanalysregistret skall enligt lagförslaget inträda när det finns en på pålitliga tips baserad konkret misstanke om planering eller förberedelse av ett brott eller om ett brott som ännu inte har anmälts. Uppgifterna skall endast få lagras temporärt i registret. I de flesta fall skall uppgifterna i registret läggas till förundersökningsmaterialet om den helhet av kriminella handlingar som avslöjats genom brottsanalysen. Det övriga material som har lagrats i registret skall, om förutsättningarna är uppfyllda, överföras till polisens övriga register eller utplånas.

Uppgifter till registret skall få samlas för det första ur de informationssystem som avses i 2-4 § i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet, förutsatt att villkoren i lagens 4 kap. uppfylls. Informationssystemet för polisärenden, informationssystemet för förvaltningsärenden och informationssystemet för misstänkta skall följaktligen utgöra källor för brottsanalysregistret. I 4 kap. i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet bestäms bl.a. om användning av uppgifter för andra ändamål än de som uppgifterna har samlats in och registrerats för. I registret skall få samlas och registreras sådana uppgifter från brottsunderrättelseverksamhet, observation och iakttagelser som polisen har inhämtat vid utförandet av ett enskilt uppdrag och som har samband med den aktuella brottsanalysen. Sådana uppgifter kan vara t.ex. uppgifter som med hjälp av teknisk avlyssning eller teleavlyssning har inhämtats om ett brott för vars hindrande, avslöjande eller avbrytande avlyssning kunde ske. I registret skall även få samlas och registreras sådana uppgifter som gäller förhindrande, avslöjande och utredning av brott och som finns hos gränsbevakningsväsendet, tullverket och militära myndigheter.

I fråga om inrättandet och användningen av brottsanalysregistret, utlämnande och utplånande av uppgifter ur registret samt förverkligandet av rätten till insyn skall de allmänna bestämmelserna i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet iaktas. Enligt 26 § 4 mom. i nämnda lag skall ett tillfälligt personregister som inrättats för polisens bruk och som inte längre behövs förstöras om det inte arkiveras. Enligt 45 § 1 mom. 5 punkten i samma lag har en registrerad inte rätt till insyn i observationsuppgifter i polisens personregister

Liksom nuförtiden olika undersöknings- och underrättelsepromemorior som gäller förundersökningen av en enskild brottshelhet eller enskilda observationsprojekt eller observationsoperationer skall dock inte anses vara personregister, fastän automatisk databehandling kan användas för upprättandet av en promemoria, i synnerhet när det gäller omfattande ärenden (RP 93/2002 rd).

4 kap. **Användning och utlämnande av uppgifter**

19 §. Utlämnande av uppgifter till andra myndigheter. I lagförslaget föreslås att till 2 mom. skall fogas en bestämmelse om att polisen skall få ge en teknisk användaranslutning även till ett brottsanalysregister som avses i 6 § 2 mom. 2 punkten i lagen. Detta är nödvändigt av den anledningen att även de myndigheter som nämns i paragrafen behöver registeruppgifterna för att hindra, avslöja och reda ut brott.

5 kap. **Utplåning och arkivering av uppgifter**

22 §. Utplåning av uppgifter ur informationssystemet för polisärenden. I lagförslaget föreslås att till 1 mom. skall fogas en ny 9 a punkt om att uppgifterna om en informationskälla skall utplånas ur informationssystemet för polisärenden när tio år har gått efter den senaste anteckningen om informationskällan. Bestämmelsen om utplånandet av uppgifterna motsvarar bestämmelsen om utplånande av uppgifter ur informationssystemet för misstänkta.

stemet för misstänkta.

7 kap. **Den registrerades rättigheter**

45 §. Inskränkningar i rätten till insyn. I lagförslaget föreslås att till 1 mom. 5 punkten skall fogas en bestämmelse om att rätt till insyn inte skall gälla uppgifter om en informationskälla som har registrerats i polisens personregister.

1.6. **Lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater och tillämpning av konventionen**

3 §. Rätt för en tjänsteman i en annan medlemsstat att genomföra täckoperationer och bevisprovokationer genom köp i Finland. Eftersom i lagförslaget föreslås att 31 a § 2 mom. och 31 b § 2 mom. skall upphävas, skall motsvarande preciserande ändringar göras i 3 § lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i konventionen om ömsesidig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater och tillämpning av konventionen. Dessutom föreslås att till 3 § skall fogas den nya bestämmelsen som föreslås i förslaget till lag om ändring av polislagen och som definierar användningen av en täckoperation och bevisprovokation genom köp. Sådan bestämmelse är lagförslagets 33 a § om åtgärder för att förhindra att inhämtande av information avslöjas.

2. **Närmare bestämmelser och föreskrifter**

I propositionen föreslås att genom en förordning av statsrådet skall utfärdas bestämmelser om vilken konditionsnivå och yrkesskicklighet som polismännens olika arbetsuppgifter förutsätter samt om ordnandet av konditionstest (9 e § polislagen).

Vidare föreslås att genom en förordning av inrikesministeriet skall utfärdas bestämmelser om det tekniska förfarandet vid säkerhetskontroller samt om hur säkerhetskontroll-

lerna i praktiken skall utföras och vilken utbildning som skall ordnas (22 f § polislagen).

3. Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft senast den 1 maj 2005.

4. Lagstiftningsordning

I propositionen föreslås flera ändringar i polislagen samt vissa andra lagar. Ändringsförslagen är sådana att de måste granskas också med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna. Med tanke på lagstiftningsordningen är sådana ändringar i synnerhet förslaget om en polismans rätt att dröja med att ingripa med anledning av ett brott samt de förslag som berör en polismans rättigheter och skyldigheter och inhämtande av information.

4.1. Åtgärdsfördröjning

Om polisen dröjer med att ingripa när ett brott håller på att begås, kan detta tänkas begränsa den rätt som 21 § grundlagen ger en person att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad. Av denna anledning föreslås att tillämpningsområdet för den föreslagna bestämmelsen skall begränsas till att gälla de polisåtgärder för inhämtande av information som avses i 3 kap. polislagen, såsom observation, teknisk observation, teleavlyssning, bevisprovokation genom köp och täckoperationer. För att hindra att verksamheten avslöjas eller trygga målet för verksamheten skall en polisman ha rätt att dröja med att ingripa när ett brott håller på att ske, men endast i nämnda fall och endast om detta är nödvändigt. I propositionen har man försökt sätta så exakta gränser som möjligt för det ingrepp i de grundläggande fri- och rättigheterna som förslaget eventuellt innebär. Från samhällets synpunkt är det också mera godtagbart att en polisman dröjer med att ingripa om det brott som håller på att begås är ringa och fördröjningen är nödvändig för att hindra att det avslöjas att polisen inhämtar information om allvarigare brott samt för att

trygga syftet med att informationen inhämtas.

4.2. En polismans rättigheter och skyldigheter

I lagförslaget föreslås att till polislagen skall fogas bestämmelser som sammanför de bestämmelser om en polismans rättigheter och skyldigheter som nu ingår i polisförordningen. Enligt den nya grundlagen befinner sig bestämmelserna nämligen inte längre på rätt författningsnivå. Enligt 80 § grundlagen skall bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter utfärdas genom lag.

De grundläggande fri- och rättigheterna är allmänna, dvs. de tillhör på samma sätt alla. I samband med reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna avstod man bl.a. från inskränkningarna i krigsmäns grundläggande fri- och rättigheter. Efter grundlagsreformen skall frågan när de grundläggande fri- och rättigheterna får inskränkas såväl i fråga om krigsmän som polismän bedömas i ljuset av de allmänna kriterier som anger när dessa fri- och rättigheter får inskränkas. Därför måste dessa inskränkningar på samma sätt som andra tillåtna inskränkningar av de grundläggande fri- och rättigheterna uppfylla kraven att om sådana inskränkningar skall bestämmas i lag och att de skall vara exakta och klart avgränsade samt dessutom uppfylla godtagbarhets- och proportionalitetskraven. Enligt 10 § grundlagen är vars och ens privatliv, heder och hemfrid tryggade. Skyddet för privatlivet utgår från tanken att individen har rätt att leva sitt eget liv utan att myndigheterna eller andra utomstående på ett godtyckligt eller grundlöst sätt blandar sig i hans eller hennes privatliv. Det är svårt att exakt ange var gränserna går för den privata sfären. Till den hör bl.a. individens rätt att fritt knyta och upprätthålla kontakter till andra människor och sin miljö samt rätten att bestämma över sig själv och sin kropp. För att garantera skyddet för privatlivet förutsätts av staten att den själv avhåller sig från att kränka en individs privatliv. Enligt 9 § polislagen har polismän polisbefogenheter och skyldighet att handla också utanför sitt eget verksamhetsområde och även under sin fritid, om detta är nödvändigt för avvärjande av ett allvarligt

brott, inledande av undersökning av ett sådant brott, avvärjande av allvarlig fara för allmän ordning och säkerhet eller av andra med dessa jämförbara särskilda skäl. Därför kan en polisman inte ens under sin fritid helt lösgöra sig från den ställning som polisman som tjänsten ger honom. De skyldigheter som är förknippade med tjänsten sträcker sig också till polismannens fritid. Därför måste det vara möjligt att ålägga en polisman strängare skyldigheter även under fritiden än andra tjänstemän.

Polisens uppgifter anges i 1 § polislagen. Polisuppgifternas faktiska karaktär och syfte är de omständigheter som i sista hand anger de krav som förutsätter att polismän har särskilda tjänsteplikter även under sin fritid och som innebär ingrepp i den privata sfär som skyddas enligt 10 § grundlagen. Detta inskränkta skydd för privatlivet under fritiden påkallas följaktligen av ett vägande samhällsligt behov. Vid bedömningen av om inskränkningarna i tjänstemännens grundläggande fri- och rättigheter är godtagbara är det av betydelse hur nära och nödvändigt inskränkningen ansluter sig till tjänsten eller tjänsteplikterna. Betydelsen av denna tjänstemannaställning minskar allteftersom man lämnar området för de specificerade tjänsteplikternas. Enligt 14 § statstjänstemannalagen skall en tjänsteman visserligen uppträda så som hans eller hennes ställning och uppgifter förutsätter. Dock bör man vara återhållsam i att åberopa en sådan allmän norm för en tjänstemans uppträdande för att legitima inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna.

För att polisuppgifter skall skötas på behörigt sätt är det synnerligen viktigt att människorna upplever polisen som en hederlig, förtroendeingivande, opartisk och absolut rättvis organisation som behandlar människor likvärdigt. Därför är det nödvändigt att polismän uppträder så, att tilltron till dessa grundläggande värderingar inte äventyras.

Förslaget till bestämmelser om en polis-mans rätt att ta emot bisysslor innebär att de hittills gällande inskränkningarna i fråga om polismäns bisysslor ökar. Följaktligen innebär förslaget ett ingrepp i den rätt till arbete och näringsfrihet om vilken föreskrivs i 18 § grundlagen.

Så som ovan har beskrivits, är utgångspunkten den att en polisman har samma grundläggande fri- och rättigheter som andra människor när det gäller sättet att tillbringa fritiden. Å andra sidan är det lika klart att polisens ställning medför begränsningar även i privatlivet och fritidssysselsättningarna. Genom den bestämmelse som föreslås om polismäns rätt till bisysslor försöker man garantera att polisen är opartisk och att medborgarna har tilltro till polisens opartiskhet. Redan den möjligheten att en polis-mans bisys-sla kan göra honom eller henne jävig eller äventyra en behörig skötsel av tjänsteuppgiften är ägnad att försvaga medborgarnas tilltro till polis-verksamheten. Med hänvisning till dessa omständigheter kan den föreslagna bestämmelsen, som inskränker polis-mäns bisysslor anses godtagbar med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna.

Den särskilda karaktären av polisens arbete medför att skötseln av tjänsteplikterna förutsätter att polismannen sköter sin fysiska kondition och slår vakt om sin yrkesskicklighet. Denna skyldighet att upprätthålla konditionen och yrkesskickligheten som delvis gäller också polismannens fritid, hör till en polis-mans tjänsteplikter. I bestämmelsen eftersträvas klara gränser och exakthet genom att det anges att det uttryckligen är frågan om den kondition och yrkesskicklighet som en viss arbetsuppgift kräver. Om en polisman anses ha försummat denna plikt, skall han eller hon flyttas till uppgifter som polis-mannens kondition och yrkesskicklighet förslår för. Vid testning av konditionen kan den rätt till personlig integritet kränkas om vilken bestäms i 7 § grundlagen. Den inskränkning av de grundläggande fri- och rättigheterna som testningen innebär är dock mycket lindrig och kan inte anses beröra den innersta kärnan av denna grundläggande rättighet. Med anledning av det som har anförts ovan kan en polis-mans skyldighet att upprätthålla sin kondition och yrkesskicklighet anses godtagbar med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna.

4.3. Skydd mot brott och störningar

För att skydda andra mot brott och störningar kan en person avlägsnas från en plats.

Om avlägsnandet har varit en otillräcklig åtgärd och störningen eller faran inte annars har kunnat avhjälpas, har det varit möjligt att gripa personen. I lagförslaget föreslås att tillämpningsområdet för denna paragraf skall utvidgas så, att en person skall få avlägsnas från en plats också när av personens hotelser eller övriga uppträdande och tidigare uppträdande i motsvarande situationer ger anledning att förmoda att han eller hon sannolikt kommer att förorsaka avsevärd störning eller omedelbar fara för allmän ordning och säkerhet.

Bestämmelsen begränsar utövningen av den mötesfrihet om vilken bestäms i 13 § grundlagen samt den personliga frihet om vilken bestäms i 7 § grundlagen.

I bestämmelsen har man eftersträvat exakthet i synnerhet så, att bestämmelsen föreslås bli tillämplig endast när hotelserna har varit så konkreta att man med stöd av dem kan dra slutsatser om den avsevärda störning eller omedelbara fara för allmän ordning och säkerhet som personen sannolikt kommer att förorsaka. Om personen tidigare har orsakat störning eller fara och av hans eller hennes övriga uppträdande, t.ex. föremål som personen har med sig, kan dras den slutsatsen att han eller hon igen kommer att förorsaka avsevärd störning eller omedelbar fara för allmän ordning och säkerhet, skall det vara tillåtet att avlägsna honom eller henne från platsen. Eftersom avsikten med bestämmelsen är att trygga uttryckligen andra personers i grundlagen skyddade rättigheter, kan de föreslagna bestämmelserna även anses dikterade av ett vägande samhällsligt behov. Genom att på förhand ingripa när allvarlig störning eller fara hotar, förbättrar man även vederbörandes framtida rättsliga ställning.

4.4. Säkerhetsvisitation

I det första lagförslaget i propositionen föreslås att polislagens bestämmelse om säkerhetsvisitation skall ändras så, att en polisman vid en offentlig tillställning eller allmän sammankomst skall ha rätt att vid behov från en person som visiteras ta föremål eller ännu med vilka deltagarnas säkerhet kan äventyras eller som kan göra det svårare att upp-

rätthålla ordningen och säkerheten under tillställningen eller sammankomsten.

Enligt 15 § i grundlagen är vars och ens egendom skyddad. Eftersom man innehar dessa föremål och ämnen vid en offentlig tillställning endast för att hindra myndigheternas verksamhet och de tas från personen för att garantera säkerheten vid allmänna sammankomster eller offentliga tillställningar, kan det med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna anses godtagbart att polisen tar hand om föremålen och ämnena. Genom att ta farliga föremål och ämnen från personen försöker man garantera människornas säkerhet som en grundläggande rättighet vid offentliga tillställningar. Samtidigt tryggas också mötesfriheten genom att man skyddar fredliga demonstrationer och andra som kommer samman.

4.5. Säkerhetskontroll

En säkerhetskontroll påminner sådan kroppsvisitation som avses i 5 kap. 10 § tvångsmedelslagen. Enligt 7 § i grundlagen har alla rätt till personlig integritet och trygghet. Enligt 3 mom. i samma paragraf får den personliga integriteten inte kränkas godtyckligt eller utan laglig grund. Lagförslaget skapar en rättslig grund för de säkerhetskontroller som verkställs i polisens lokaler. En sådan har hittills saknats. Säkerhetskontroller skall enligt lagförslaget få ordnas för att slå vakt om säkerheten, trygga ordningen och skydda egendom.

Enligt 21 § i grundlagen har var och en rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en myndighet. En person som vägrar att underkasta sig säkerhetskontroll kan vägras tillträde till polisens lokaler. En sådan inskränkning av en grundläggande rättighet, som beror på personens eget handlande, kan anses ringa och godtagbar.

I lagförslaget begränsas säkerhetskontrollens rätt att använda maktmedel i syfte att avlägsna en person som försöker ta sig in hos polisen så, att endast polismän och tjänstemän som är anställda hos polisen föreslås ha denna rätt. Andra säkerhetskontrollörer föreslås inte få rätt att använda maktmedel, om

inte annat följer av någon annan lagstiftning.

4.6. Förutsättningarna för teleavlyssning

I 10 § 2 mom. i grundlagen bestäms om telefonhemlighet och hemlighet i fråga om andra förtroliga meddelanden. I samma paragrafs 3 mom. konstateras att genom lag kan också bestämmas om sådana begränsningar i meddelandehemligheten som är nödvändiga vid utredning av brott som äventyrar individens eller samhällets säkerhet eller hemfriden, vid rättegång och säkerhetskontroll samt under frihetsberövande.

Enligt 1 § 1 mom. i polislagen är polisens uppgift att trygga rätts- och samhällsordningen, upprätthålla allmän ordning och säkerhet samt att förebygga brott, reda ut brott och sörja för att brott blir föremål för åtalsprövning. I 10 § lagen om polisens förvaltning (110/1992) bestäms om skyddspolisens uppgifter i syfte att bl.a. trygga stats- och samhällsskicket.

När det gäller de medel som säkerhetsmyndigheterna har till sitt förfogande för att bekämpa terrorismen, vilar tyngdpunkten även internationellt sett på effektiv förhindrande verksamhet och inhämtande av tillförlitlig information. Om lagstadgade metoder skulle ge polisen möjlighet att ingripa först när ett terroristbrott redan har begåtts, kunde följderna bli ödesdigra. När man i detta sammanhang överväger om det är godtagbart att göra inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna, gäller det att särskilt väga intressena mot varandra.

Statens och samhällets samt medborgarnas personliga säkerhet kan anses vara så viktiga rättsliga intressen att skydda, att det i detta fall kan anses finnas godtagbara grunder för en inskränkning av de grundläggande rättigheterna, om även de övriga förutsättningar finns som är villkor för detta (GrUB 25/1994 rd).

Ingrepp i de grundläggande fri- och rättigheterna kan anses nödvändigt med hänsyn till terroristbrottens och terroristorganisationernas exceptionella karaktär. Om en terroristorganisation t.ex. fungerar i celler, kan den bevara sin verksamhetsförmåga även efter polisåtgärder som allvarligt skulle äventyra en traditionell kriminell organisations verk-

samhet. Syftet med terroristverksamhet är att förorsaka synnerligen allvarlig skada på en stats verksamhets- och beslutsförmåga. Genom en intressejämförelse kan man konstatera att ett acceptabelt förhållande råder mellan de rättsliga intressen som de grundläggande fri- och rättigheterna skyddar och de intressen som utgör grund för inskränkningarna av dessa grundläggande fri- och rättigheter.

I lagförslaget har inskränkningen avgränsats tydligt och den har exakt preciserats att enbart gälla förhindrande av terroristbrott som avses i 34 a kap. i strafflagen. Kriteriet är att en person av grundad anledning kan förmodas göra sig skyldig till ett sådant brott.

Riksdagens förvaltningsutskott har i ett betänkande (FvUB 17/2000 rd) konstaterat att åtgärder som avses i 10 § 3 mom. grundlagen är tillåtna med hänsyn till att de är nödvändiga för utredningen av brott samt att de inskränkningar som de medför även de är nödvändiga.

Grundlagsutskottet har å sin sida i ett utlåtande (GrUL 2/1996 rd) konstaterat följande: ”På rent språkliga grunder kan uttrycket förstås så att det endast avser redan begångna brott. I praktiken är det dock inte möjligt att dra en exakt gräns enligt gärningsögonblicket. Många brott är av sådan typ att det inte är möjligt att utreda dem, om det över huvud taget inte uppdragas att ett brott har begåtts, vilket i sin tur kan kräva att man på förhand bereder sig för att ett brott kommer att begås.”

Detta kan tolkas så, att man vid stiftandet av bestämmelser om inskränkningar som avses i 10 § 3 mom. grundlagen inte är snävt bunden vid lagens ordalydelse, enligt vilken genom lag kan bestämmas endast om sådana begränsningar i meddelandehemligheten som är nödvändiga vid förundersökningen av sådana brott som äventyrar individens eller samhällets säkerhet. En sådan tolkning tillåter också att bestämmelser stiftas om inskränkningar som ansluter sig till åtgärder som polisen vidtar innan en förundersökning inleds, om detta beror på brottens karaktär.

Terroristbrott är av sådan karaktär och så allvarliga att myndigheterna måste kunna gardera sig mot dem genom tillräckligt tidiga förebyggande åtgärder. I dessa fall är det inte ändamålsenligt att låta tidpunkten när förun-

dersökningen inleds strikt avgöra vilka åtgärder myndigheterna får vidta. Grundlagsutskottets ovan nämnda tolkning stöder denna åsikt.

De uppgifter som inhämtas genom teleavlyssning har en väsentlig betydelse för att de som ansvarar för statens säkerhet skall nå de preventiva målen för sin verksamhet.

Bestämmelserna i lagförslaget innebär inte större ingrepp i någons rättigheter än vad som är nödvändigt. Genom teleavlyssning försöker polisen snarare begränsa sina åtgärder så att de mera exakt skall rikta sig mot de potentiella brottslingarna och effektivare utsluta utomstående.

Domstolarna, som är de judiciella myndigheter som beviljar teleavlyssningstillstånd, och inrikesministeriet, som ger anvisningar om de praktiska tillvägagångssätten och övervakar dem, har en viktig roll eftersom det faller på deras lott att genomföra de arrangemang som tryggar rättsskyddet.

Bestämmelserna i 31 d § förslaget till ändring av polislagen kan inte heller anses stå i strid med de Finlands internationella förpliktelser i fråga om mänskliga rättigheter.

4.7. Specificering av teleterminalutrustning och teleanslutningar

Uppgifter som behövs för specificering av teleterminalutrustning och teleanslutningar åtnjuter inte det skydd som grundlagen ger förtrylliga meddelanden, utan de kan bedömas främst med hänsyn till det skydd för privatliv som avses i 10 § 1 mom. i grundlagen. Dessa uppgifter kan inte anses känsliga ens med hänsyn till skyddet för privatliv, eftersom de alltså inte innehåller uppgifter om meddelandets innehåll eller t.ex. om huruvida någon med en mobilteleapparat har tagit kontakt med en annan mobilteleapparat. Uppgifterna inhämtas bara för att man med hjälp av dem skall kunna ansöka om tillstånd av domstolen att utföra teleövervakning eller teleavlyssning. Tillägget kan därför inte anses problematiskt med hänsyn till nämnda bestämmelse i 10 § 1 mom. i grundlagen.

4.8. Frivilligverksamhet

Enligt 124 § grundlagen kan offentlig för-

valtningsuppgifter anförtros andra än myndigheter endast genom lag eller med stöd av lag, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rätts-säkerheten eller andra krav på god förvaltning. Uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt får dock ges endast myndigheter. Det är osannolikt att uppdrag som gäller efterspaning eller räddning av en försvunnen person till någon del skulle kunna innebära självständig utövning av offentlig makt.

4.9. Brottanalysregistret

Brottanalys av personuppgifter innebär ett ingrepp i det skydd för privatliv som tryggas av grundlagen. Enligt 22 § i grundlagen skall det allmänna se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses, vilket i fråga om brottanalys innebär att det allmänna också skall trygga den rätt till personlig trygghet som garanteras i 7 § 1 mom. i grundlagen. Bestämmelserna i 22 § och 7 § 1 mom. i grundlagen understryker det allmänns positiva handlingsplikt i syfte att skydda samhällets medlemmar för brott och andra rättsstridiga handlingar, vilket eftersträvas genom förslaget om brottanalysfunktionen.

Följaktligen skall skyddet för privatliv och rätten till trygghet vägas mot varandra så att en jämvikt mellan dem uppnås i brottanalysen. Den föreslagna bestämmelsen, som är avsedd att effektivera brottsbekämpningen, skall vägas mot den omständigheten att de uppgifter som genom automatisk databehandling samlas in och registreras i brottanalysregistret är tillfälliga, att brottanalyser utförs av en begränsad grupp användare, att brottanalysresultaten får användas för begränsade ändamål, att uppgifterna skall utplånas och den tid som de skall sparas.

4.10. Sammandrag

På ovan nämnda grunder skall det anses att de föreslagna lagarna kan stiftas i vanlig lagstiftningsordning. Regeringen anser det dock vara önskvärt att grundlagsutskottets utlåtande om propositionen inhämtas när proposi-

tionen behandlas av riksdagen.

läggs Riksdagen följande lagförslag:

Med stöd av vad som anförts ovan före-

*Lagförslagen***1.****Lag****om ändring av polislagen**

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i polislagen av den 7 april 1995 (493/1995) 5 §, 20 § 2 mom., 22, 22 a, 28 och 30 a §, 31 § 3 och 4 mom., 31 a—31 d, 32 a-32 d, 33 och 33 a §, 36 § 2 mom., 43 § 4 och 6 mom., 44 § 1 och 2 mom., 47 § 1 och 3 mom. samt 54 § 2 mom. 1 punkten, av dem 22 §, 31 § 3 och 4 mom., 31 a-31 d, 32 a-32 d, 33 och 33 a § samt 44 § 2 mom. sådana de lyder i lag 21/2001, 22 a och 30 a § samt 54 § 2 mom. 1 punkten i lag 315/2001, 28 § sådan den lyder delvis ändrad i nämnda lag 21/2001 samt 36 § 2 mom. i lag 522/2004 samt *fogas* till 7 § ett nytt 3 mom., till lagen nya 9 a—9e, 22 b-22 f, 31 e, 31 f och 33 b §, till 36 §, sådan den lyder delvis ändrad i nämnda lag 21/2001, ett nytt 4 mom., till lagen en ny 36 a §, till 42 § ett nytt 4 mom., varvid det nuvarande 4 mom. blir 5 mom., till lagen en ny 45 a § och till 47 § ett nytt 5 mom. som följer:

1 kap.

Allmänna stadganden

5 §

Åtgärdsfördröjning och åtgärdseftergift

En polisman som vidtar sådana åtgärder för att inhämta information som avses i 3 kap. får dröja med att ingripa när ett brott håller på att ske, om detta är nödvändigt för att dölja att information inhämtas eller för att trygga syftet med att informationen inhämtas.

Polisen har rätt att avstå från en åtgärd, om slutförandet av den kunde medföra följder som är oskäligen med hänsyn till det resultat som eftersträvas.

Den som begärt en åtgärd av polisen, och vars omedelbara rättigheter berörs, har rätt att få veta grunden till att polisen avstår från åtgärden.

7 §

Polisbefogenheter

En yngre konstapel som genomgår en arbetspraktikperiod eller fältarbetsperiod som ingår i grundexamen för polis har en polis- mans befogenheter när han eller hon under sin handledares ledning och uppsikt utför uppgifter som ankommer på polisen.

9 a §

Inställelse i tjänst

Med tanke på särskilda situationer som kan uppstå i polisens verksamhet skall varje polisman se till att polisenheten har hans eller hennes kontaktuppgifter.

En polisman skall utan dröjsmål inställa sig i tjänst när en allvarlig gärning eller händelse som hotar allmän ordning och säkerhet nödvändigt kräver det.

En polisman är skyldig att på förordnande inställa sig i tjänst också under sin semester,

när detta är nödvändigt för att allmän ordning och säkerhet skall upprätthållas. Ett sådant förordnande kan ges av polisens högsta ledning i fråga om alla polismän, av polisens länsledning i fråga om de polismän som är underställda polisens länsledning samt av chefen för den polisens riksomfattande enheten och chefen för polisinrättningen i ett härad i fråga om polismännen i sin egen enhet.

En polisman som inte är tjänstledig eller har semester är skyldig att på förordnande tillfälligt vara i larmberedskap och inställa sig i tjänst när det är nödvändigt av särskilda skäl i anslutning till polisens verksamhet. Ett sådant förordnande kan ges av polisens högsta ledning i fråga om alla polismän, av polisens länsledning i fråga om de polismän som är underställda polisens länsledning samt av chefen för den polisens riksomfattande enheten och chefen för polisinrättningen i ett härad i fråga om polismännen i sin egen enhet.

9 b §

Polismans rätt att vara biträde eller ombud

En polisman får vara biträde eller ombud för den som misstänks för ett brott endast om den misstänkte är nära anhörig till polisman enligt 15 kap. 2 § 3 mom. i rättegångsbalken och den anhöriga inte har rätt att få en försvarare enligt 2 kap. 1 § i lagen om rättegång i brottmål (689/1997).

En polisman får inte vara biträde eller ombud för en målsägande om detta kan stå i strid med skötseln av polismannens tjänsteåligganden.

9 c §

Polismans uppförande

En polisman skall i tjänsten och i sitt privatliv uppföra sig så att han eller hon inte äventyrar tilltron till att polisens uppgifter sköts på behörigt sätt. Vid bedömningen av en polisens uppträdande tas hänsyn också till polismannens ställning och uppgifter inom polisförvaltningen.

9 d §

Bisysslor

En polisman får inte ta emot eller sköta en bisyssla som avses i 18 § 4 mom. i statstjänstemannalagen (750/1994), om inte tillstånd därtill beviljas på ansökan.

En polisman får inte sköta en syssla som medför rättigheter eller skyldigheter som kan stå i strid med en polisens uppgifter enligt denna lag.

9 e §

En polisens kondition och yrkesskicklighet

En polisman skall upprätthålla den kondition och yrkesskicklighet som arbetsuppgifterna förutsätter. Bestämmelser om den konditionsnivå som olika arbetsuppgifter förutsätter samt om anordnande av konditionstest kan ges genom förordning av statsrådet.

20 §

Skydd mot brott och störande beteende

En person kan likaså avlägsnas från en plats om han eller hon genom sitt uppförande orsakar eller av hans eller hennes hotelser eller övriga uppförande och tidigare uppförande i en motsvarande situation kan dras den slutsatsen att han eller hon sannolikt kommer att orsaka betydande störning eller överhängande fara för allmän ordningen och säkerheten.

22 §

Säkerhetsvisitation

En polisman har rätt att i samband med gripande, anhållande, häktning, tagande i förvar och handräckningsåtgärd som riktar sig mot någons personliga frihet kroppsvisitera den som åtgärden gäller och granska de saker han eller hon medför för att förvissa sig om att personen inte medför föremål eller

ämnen med vilka han eller hon kan äventyra förvaringen eller utsätta sig själv eller andra för fara.

I de fall som avses i 1 mom. kan en person även kroppsvisiteras och de saker han eller hon medför kontrolleras för påträffande av en handling som behövs för att han eller hon skall kunna identifieras.

För att trygga säkerheten för deltagarna i en rättegång eller en allmän sammankomst, en offentlig tillställning eller någon annan motsvarande tillställning som förutsätter särskilt skydd, har en polisman rätt att kroppsvisitera en person som anländer till eller vistas i omedelbar närhet av en sådan tillställning och granska de saker han eller hon medför, i syfte att förvissa sig om att personen inte innehar sådana föremål eller ämnen med vilka deltagarnas säkerhet kan äventyras eller som kan göra det svårare att upprätthålla ordningen och säkerheten under tillställningen.

De i 1 och 3 mom. avsedda föremålen eller ämnena, som kan användas till att orsaka fara eller göra det svårare att upprätthålla ordningen och säkerheten, skall vid behov tas ifrån den som visiteras.

22 a §

Befogenheter för en främmande stats tjänsteman

En i artikel 40 i tillämpningskonventionen till avtalet om gradvis avskaffande av kontroller vid de gemensamma gränserna (*Schengenkonventionen*) avsedd behörig tjänsteman i en stat som tillämpar Schengenregelverket har rätt att på finskt territorium förfölja en gärningsman som på tjänstemannens eget lands territorium ertappats på bar gärning eller flyende fot, samt att gripa personen i fråga och utföra en säkerhetsvisitation på finskt territorium enligt vad som bestäms i Schengenregelverket som är bindande för Finland. I fråga om stannande av fordon och säkerhetsvisitation gäller dessutom vad som föreskrivs i 21 § 1 mom. och 22 § 1 och 5 mom.

Rätt att med maktmedel gripa den som har ertappats på bar gärning eller flyende fot föreligger dock endast, om den som skall gripas genom att göra motstånd försöker undvi-

ka att bli gripen och hjälp inte utan dröjsmål kan fås av en behörig finsk tjänsteman för gripandet. Om förutsättningarna för att använda maktmedel och om användningen av maktmedel gäller dessutom vad som annars föreskrivs i denna lag och i strafflagen (39/1889).

Den som gripits med stöd av 1 mom. skall utan dröjsmål överlämnas till häradets polis-inrättning på den ort där gripandet skett, som också skall underrättas om andra åtgärder som vidtagits på finskt territorium och om följderna av dem.

Om ersättande av skada som utomstående åsamkats av åtgärder som vidtagits av en i 1 mom. avsedd tjänsteman gäller vad som i 47 § 2 mom. bestäms om betalning av ersättning.

22 b §

Säkerhetskontroll

I polis-inrättningar och polisens övriga verksamhetslokaler kan ordnas säkerhetskontroller i syfte att sörja för säkerheten, trygga ordningen och skydda egendom.

Beslut om säkerhetskontroll fattas av chefen för polisenheten.

Vid en säkerhetskontroll kan alla som kommer till polisens verksamhetslokaler eller de som befinner sig där kontrolleras, likaså de saker de har med sig. Chefen för polisenheten avgör i vilken utsträckning säkerhetskontroller skall genomföras.

En säkerhetskontroll kan utföras av en polisman eller någon annan som är anställd hos polisen eller av en person som har utbildats för uppgiften och som har godkänts av polisen (*säkerhetskontrollör*).

Säkerhetskontroller skall utföras så, att de inte medför onödig olägenhet för dem som kontrolleras eller skadar egendom.

22 c §

Utföring av säkerhetskontroll

En säkerhetskontrollör har rätt att med en metall-detektor eller någon annan liknande teknisk anordning kontrollera en person som önskar tillträde till eller befinner sig i poli-

sens verksamhetslokaler samt de saker som personen medför, för att klarlägga att sådana föremål eller ämnen inte medförs genom vilka säkerheten eller ordningen kan äventyras eller som kan användas för att skada egendom. Säkerhetskontrollören har rätt att också på annat sätt kontrollera de saker som en person medför. Om det finns grundad anledning att misstänka att en person medför ett sådant föremål eller ämne som avses ovan, kan personen kroppsvisiteras för att föremålet eller ämnet skall hittas.

22 d §

Omhändertagande av föremål som påträffats vid säkerhetskontroll

En säkerhetskontrollör har rätt att frånta en person ett i 22 c § avsett föremål eller ämne eller föremål eller ämne vars innehav annars är förbjudet enligt lag eller bestämmelser som har utfärdats med stöd av lag som har påträffats vid en säkerhetskontroll eller på något annat sätt. Föremål och ämnen som fråntagits en kontrollerad skall, om det inte finns hinder enligt lag, återlämnas till personen i fråga när han eller hon lämnar polisens lokaler.

22 e §

Användning av maktmedel vid säkerhetskontroll

Om en person vägrar underkasta sig en säkerhetskontrollåtgärd, kan säkerhetskontrollören avlägsna honom eller henne från polisens lokaler. För att avlägsna en person från lokalen kan säkerhetskontrollören vid behov använda sådana maktmedel som kan anses försvarliga med beaktande av personens uppträdande och övriga omständigheter. Någon annan anställd hos polisen än en tjänsteman och en sådan av polisen godkänd säkerhetskontrollör som avses i 22 b § 4 mom. får dock inte använda maktmedel för att avlägsna en person från polisens lokaler, om inte något annat följer av annan lagstiftning.

Bestämmelser om grunderna för frihet från straffansvar och om lindring av straffansvar vid excess het samband med användning av

maktmedel finns i 4 kap. 6 § 3 mom. och 7 § i strafflagen (39/1889).

22 f §

Närmare föreskrifter om säkerhetskontroll

Närmare föreskrifter om tekniska utförandet av säkerhetskontrollåtgärder, hur säkerhetskontrollerna skall ordnas i praktiken samt om den säkerhetskontrollutbildning som skall ordnas kan ges genom förordning av inrikesministeriet.

3 kap.

Stadganden om inhämtade av information

28 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *teknisk övervakning* fortlöpande eller upprepat iakttagande eller fortlöpande eller upprepat avlyssning av allmänheten, fordonsförare, fotgängare eller fordon med hjälp av en teknisk anordning samt automatisk upptagning av ljud eller bild,

2) *observation* fortlöpande eller upprepat inhämtande av information om en viss person eller dennes verksamhet,

3) *teknisk observation* fortlöpande eller upprepat, med hjälp av en teknisk anordning utförd avlyssning av en viss person och upptagning av ljud (*teknisk avlyssning*), iakttagande och avbildande av honom (*optisk övervakning*) samt spårning av hur ett fordon eller en vara förflyttas (*teknisk spårning*),

4) *täckoperation* fortlöpande eller upprepat inhämtande av information om en person eller persongrupp eller om personens eller gruppens verksamhet genom infiltration,

5) *bevisprovokation genom köp* ett köpeanbud eller köp som polisen gör för att förhindra eller avslöja ett brott eller för att återfå vinningen av ett brott,

6) *teleövervakning* inhämtande av hemliga identifieringsuppgifter om telemeddelanden som har sänts från en teleanslutning, e-postadress eller annan teleadress eller terminalutrustning som är kopplad till ett

allmänt kommunikationsnät eller ett sådant därtill anslutet kommunikationsnät som avses i kommunikationsmarknadslagen (393/2003) eller som har mottagits till en sådan teleanslutning, teleadress eller teleterminalutrustning, samt inhämtande av uppgifter om en mobilteleapparats läge och tillfällig stängning av en sådan teleanslutning eller teleterminalutrustning,

7) *teleavlyssning* hemlig avlyssning eller upptagning av ett meddelande som förmedlas till eller från en teleanslutning, teleadress eller teleterminalutrustning genom ett kommunikationsnät som avses i 6 punkten för utredning av innehållet i meddelandet,

8) *användning av informations källor* inhämtande av information genom att en person som inte tillhör polisförvaltningen används som informationskälla.

Bestämmelser om teleavlyssning, teleövervakning och optisk övervakning för utredning av brott finns i tvångsmedelslagen.

30 a §

Observation som bedrivs av en främmande stats tjänsteman

En i artikel 41 i Schengenkonventionen avsedd behörig tjänsteman i en stat som tillämpar Schengenregelverket har rätt att, enligt vad som bestäms i Schengenregelverket som är bindande för Finland, fortsätta observation eller teknisk observation av en person på finskt territorium i syfte att utreda ett brott, om observationen eller den tekniska observationen har påbörjats på tjänstemannens eget lands territorium. Dessutom förutsätts att en finsk polisman eller, inom ramen för sin behörighet, en finsk gränsbevakningsman eller tullman inte omedelbart kan fortsätta observationen eller den tekniska observationen på finskt territorium.

Vid observation får användas sådana tekniska anordningar som en finsk polisman har rätt att använda i enlighet med bestämmelserna om teknisk observation. Om observation och teknisk observation skall rapporteras till häradets polisinsättning på den ort inom vars område observationen eller den tekniska observationen i huvudsak har skett.

31 §

Förutsättningar för teknisk observation

Ett ytterligare villkor för teknisk avlyssning är att det på grund av en persons uppträdande eller annars finns grundad anledning att anta att han eller hon gör sig skyldig till ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år, till ett narkotikabrott eller förberedelse av ett brott som begås i terroristiskt syfte. För optisk övervakning och teknisk spårning förutsätts på motsvarande sätt att det på grund av en persons uppträdande eller annars finns grundad anledning att anta att han eller hon gör sig skyldig eller medverkar till ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i mer än sex månader. Om den optiska övervakningen riktar sig mot en i 1 mom. avsedd person som är omhändertagen av fängsvårsväsendet, förutsätts dock att det på grund av personens uppträdande eller annars finns grundad anledning att anta att han eller hon gör sig skyldig till ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år, till ett narkotikabrott eller ett brott som begås i terroristiskt syfte.

En polisman får även utföra teknisk observation av en person som befinner sig i en bostad, om detta är nödvändigt för att polisåtgärden tryggt skall kunna vidtas eller sådan överhängande fara avvärjas som hotar den persons liv eller hälsa som vidtar åtgärden eller den persons liv eller hälsa som skall gripas eller skyddas, eller för att förhindra ett brott i terroristiskt syfte som håller på att begås eller som hotar att inträffa.

31 a §

Förutsättningar för täckoperation

En polisman har rätt att företa en täckoperation, om det är nödvändigt för att förhindra, avslöja eller utreda brottslig verksamhet som avses i 5 a kap. 2 § i tvångsmedelslagen eller 17 kap. 18 § i strafflagen och det på grund av den persons uppträdande som är föremål för inhämtande av uppgifter eller annars finns grundad anledning att misstänka att han eller

hon gör sig skyldig till ett sådant brott. Täckoperation är tillåten i en bostad om tillträdet eller vistelsen sker under aktiv medverkan av den som använder bostaden. Beträffande husrannsakan gäller likväl vad som bestäms i tvångsmedelslagen.

31 b §

Förutsättningar för bevisprovokation genom köp

En polisman har rätt att använda sig av bevisprovokation genom köp, om detta är nödvändigt för att förhindra, avslöja eller utreda ett häleribrott eller en stöld eller ett sådant brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år, eller för att finna ett föremål, ämne eller egendom som på grund av ett sådant brott olagligt innehas eller utbjuds till försäljning eller för att återfå vinningen av ett sådant brott.

31 c §

Förutsättningar för teleövervakning

En polisman har för att förhindra eller avslöja ett brott rätt att rikta teleövervakning mot en teleanslutning, teledress eller teleterminalutrustning som är i en persons besittning eller som denne annars antas använda, eller tillfälligt stänga en sådan anslutning eller anordning, om det på grund av personens uttalanden, hotelser eller uppträdande eller annars finns grundad anledning att anta att han eller hon gör sig skyldig till ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år, eller till ett brott som är riktat mot ett automatiskt databehandlings-system och begås med användning av en teleterminalutrustning, till koppleri, hotande av någon som skall höras vid rättskipning, olaga hot, narkotikabrott, straffbart försök till något av de brott som avses ovan eller till förberedelse av ett brott som begås i terroristiskt syfte.

En polisman har dessutom rätt att utföra teleövervakning i en situation som avses i 18 § 2 mom. eller i en annan situation, om det är nödvändigt för att avvärja fara som hotar liv eller hälsa.

31 d §

Förutsättningar för teleavlyssning

En polisman har för att förhindra eller avslöja ett brott rätt att rikta teleavlyssning mot en teleanslutning, teledress eller teleterminalutrustning som är i en persons besittning eller som denne annars antas använda, om det på grund av personens uttalanden, hotelser eller uppträdande eller annars finns grundad anledning att anta att han eller hon gör sig skyldig till ett brott som begås i terroristiskt syfte och som avses i 34 a kap. 1 § 1 mom. 2—7 punkten eller 2 mom. i strafflagen, förberedelse av brott som begås i terroristiskt syfte, ledande av terroristgrupp, främjande av en terroristgrupps verksamhet eller finansiering av terrorism och uppgifterna kan antas vara av synnerlig vikt för förhindrande eller utredning av brottet.

En polisman har dessutom rätt att utföra teleavlyssning i en situation som avses i 18 § 2 mom. eller i en annan situation, om det är nödvändigt för att avvärja överhängande fara som hotar liv eller hälsa.

31 e §

Avlyssningsförbud

Vad som i 5 a kap. 10 § tvångsmedelslagen bestäms om förbud mot att avlyssna en misstänkt, gäller också annan teknisk avlyssning eller teleavlyssning som sker med stöd av denna lag än avlyssning som riktas mot den misstänkte.

31 f §

Inhämtande av uppgifter om mobilteleapparaters läge

Polisen kan beviljas tillstånd att få uppgifter om de mobilteleapparater om vilka uppgifter vid en viss tidpunkt registreras i telesystemet via en basstation som finns i närheten av en viss plats, om erhållandet av uppgifterna kan antas vara av synnerlig vikt för utredning av ett brott som avses i 31 c § 1 mom. eller avvärjande av en fara som avses i 31 c § 2 mom.

32 a §

Beslut om täckoperation och bevisprovokation genom köp samt övervakning av täckoperation och bevisprovokation genom köp

Beslut om täckoperation fattas av en genom förordning av inrikesministeriet förskrivna chef för en polisenhet.

Beslut om bevisprovokation genom köp fattas av chefen för polisinspektionen i ett härad, chefen för centralkriminalpolisen, chefen för skyddspolisen, eller av en polisman som denne förordnar och som hör till befälet.

Den polisenhet som har beslutat om en täckoperation eller bevisprovokation genom köp skall ge en rapport om verksamheten till inrikesministeriet, som årligen avger en berättelse om användningen av täckoperationer och bevisprovokation genom köp till riksdagens justitieombudsman.

32 b §

Teleavlyssning, teleövervakning, inhämtande av uppgifter om mobilteleapparaters läge och beslut om teknisk observation i domstol samt övrig behandling av ärendet.

Beslut om teleavlyssning, teleövervakning, inhämtande av uppgifter om mobilteleapparaters läge samt om teknisk observation i sådana i 31 § 2 mom. avsedda fall där den optiska övervakningen eller tekniska avlyssningen förutsätter att en anordning som används för observationen placeras i ett rum eller utrymme i vilket den som skall observeras vistas eller i ett fordon som den som skall observeras använder, eller där den tekniska avlyssningen eller den optiska övervakningen riktar sig mot en person som är omhändertagen av fångvårdsväsendet, fattas av en i 1 kap. 9 § tvångsmedelslagen avsedd domstol eller en annan domstol där behandlingen av ärendet lämpligen kan ske.

Ett ärende som avses i 1 mom. avgörs utan hörande av den som observeras eller av innehavaren till det utrymme som skall avlyssnas eller övervakas. När ett ärende som gäller teknisk avlyssning eller optisk övervakning av en person som är omhändertagen av fång-

vårdsväsendet behandlas i domstol, skall straffanstaltens direktör likväl ges tillfälle att bli hörd.

Angående behandlingen av ett ärende som avses i 1 mom. gäller dessutom i tillämpliga delar vad som bestäms i 5 a kap. 5—9 §, 11 § 1 mom. samt 12 och 14 § tvångsmedelslagen.

32 c §

Polismans rätt att besluta om teleavlyssning, teleövervakning, inhämtande av uppgifter om mobilteleapparaters läge och teknisk observation i brådskande fall

En polisman som hör till befälet har rätt att besluta att teleavlyssning, teleövervakning, inhämtande av uppgifter om mobilteleapparaters läge eller i 32 b § 1 mom. avsedd teknisk observation skall inledas, om det på grund av sakens brådskande natur är nödvändigt att åtgärden vidtas utan dröjsmål. En polisman som hör till befälet beslutar om åtgärden tills domstolen har avgjort ett yrkande om att tillstånd skall beviljas för åtgärden. Yrkandet kan framställas även per telefon, varvid dess innehåll i efterhand skall bekräftas skriftligen. Yrkandet skall framställas omedelbart när det är möjligt och senast inom 24 timmar efter att åtgärden har påbörjats.

Den rätt som avses i 1 mom. gäller inte teknisk avlyssning eller optisk övervakning av en person som är omhändertagen av fångvårdsväsendet.

32 d §

Fortsatt teleavlyssning, teleövervakning, inhämtande av uppgifter om mobilteleapparaters läge och teknisk observation när en polisman fattat beslut om åtgärden

Sedan domstolen fått en anmälan enligt 32 c § 1 mom. kan den förbjuda fortsatt teleavlyssning, teleövervakning, inhämtande av uppgifter om mobilteleapparater eller teknisk observation eller uppställa begränsningar beträffande en åtgärd eller uppställa sådana villkor för användningen av information som

den anses vara nödvändiga.

Angående behandlingen av ärendet i domstol gäller i tillämpliga delar vad som bestäms i 5 a kap. 5—9 §, 11 § 1 mom. samt 12 och 14 § tvångsmedelslagen.

33 §

Meddelande om observation, teknisk observation, teleövervakning och teleavlyssning

En polisman som har fattat beslut om teknisk observation enligt 31 § 1 mom. eller om placering av anordning som används för teknisk observation enligt 31 § 2 mom., eller en polisman som med stöd av 32 c § beslutat om teleövervakning eller teleavlyssning eller framställt ett yrkande till domstol skall efter det att den tekniska observationen, teleövervakningen eller teleavlyssningen har avslutats underrätta den person som varit föremål för åtgärden därom, om detta inte äventyrar det ändamål för vilket information inhämtas eller förundersökningen av ett brott.

Meddelande behöver inte lämnas om observation eller om teknisk observation enligt 31 § 4 mom. eller om vad en dylik åtgärd grundar sig på.

Den polisman som utfört teknisk avlyssning enligt 31 § eller utfört teleövervakning eller teleavlyssning enligt 32 b och 32 c § skall utan dröjsmål upprätta protokoll över åtgärden. Om sådana protokoll bestäms närmare genom förordning av inrikesministeriet. Protokollet skall tillställas inrikesministeriet som årligen till riksdagens justitieombudsman avger en berättelse om användningen av sådan teknisk avlyssning, teleövervakning och teleavlyssning som avses i detta moment. Samtidigt skall också ges en utredning om användningen av teknisk observation i straffanstalter.

33 a §

Åtgärder för att förhindra att inhämtande av information avslöjas

När det är nödvändigt för att förhindra att observation, teknisk observation, bevispro-

vokation genom köp, en täckoperation användning av informationskällor avslöjas, kan polisen använda vilseledande eller förtäckta uppgifter, göra och använda vilseledande eller förtäckta registeranteckningar eller framställa och använda falska dokument

Beslut om en registeranteckning som avses i 1 mom. och framställning av dokument fattas av en genom förordning av inrikesministeriet föreskriven chef för en polisenhet.

En polisenhet som har fattat beslut om att registeranteckningar skall göras eller dokument framställas skall föra en förteckning över anteckningarna och dokumenten, utöva tillsyn över användningen av dem samt se till att anteckningarna rättas.

Beslut om användning av registeranteckningarna och dokumenten fattas av en polisman som hör till befälet.

Den polisenhet som har beslutat om att registeranteckningar skall göras eller dokument framställas skall göra upp en rapport om registeranteckningarna, framställningen av dokumenten samt användningen av anteckningarna och dokumenten till inrikesministeriet, som årligen skall ge en berättelse om saken till riksdagens justitieombudsman.

33 b §

Rättelse av registeranteckning

En registeranteckning som avses i 33 a § skall rättas utan dröjsmål, när rättelsen inte längre äventyrar syftet med inhämtande av information eller förundersökning av brott eller inte längre är nödvändig för att förhindra avslöjande av att information inhämtas.

36 §

Rätt att få uppgifter av en privat sammanslutning eller en privatperson

Polisen har rätt att av ett teleföretag och av en sammanslutningsabonnent eller med en teknisk apparat som Kommunikationsverket har godkänt få kontaktuppgifter om en sådan teleanslutning som inte är upptagen i en offentlig katalog, eller andra uppgifter som

specificerar en teleanslutning, e-postadress, annan teaddress eller en teleterminalutrustning, om uppgifterna i ett enskilt fall behövs för utförandet av en uppgift som ankommer på polisen. Polisen har motsvarande rätt att få uppgifter om utdelningsadresser av en sammanslutning som bedriver postförmedling.

I fråga om teleavlyssning, teleövervakning och inhämtande av uppgifter om mobiltelefonapparaters läge gäller vad som bestäms särskilt.

36 a §

Användning av informationskällor

Polisen kan använda en person som inte hör till polisförvaltningen som informationskälla för att sköta en uppgift enligt 1 §.

Uppgifter om en informationskälla kan registreras i ett personregister. På behandlingen av uppgifterna tillämpas lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet (761/2003).

Informationskällan kan betalas ett arvode. En förutsättning för att arvode skall betalas är att informationskällan är registrerad. Av grundad anledning kan arvode betalas även till en oregistrerad informationskälla. I fråga om skatteplikt för arvodet föreskrivs särskilt.

42 §

Komplettering av polispersonalen

Den som hör till den kompletterande polispersonalen kan placeras som ordningsvakt enligt i 18 § i lagen om sammankomster vid tillfällen som har samband med utbildningen av kompletterande polispersonal och kan förordnas att vid ett sådant tillfälle reglera trafiken så som avses i 49 § i vägtrafiklagen. Om godkännande för ett uppdrag som ordningsvakt samt, om behörighetskraven för en ordningsvakt samt om en ordningsvaks befogenheter och skyldigheter bestäms i lagen om ordningsvakter (533/1999) samt om förordnande av en person att reglera trafiken

och en sådan persons befogenheter i vägtrafikförordningen (182/1982).

43 §

Tystnadsplikt

Tystnadsplikten utgör inte hinder för röjande av uppgifter som i enskilda fall behövs för att förhindra en händelse som utgör fara för liv eller hälsa, ett brott som riktar sig mot friheten eller för att avvärja en betydande skada på miljön, egendom eller förmögenhet eller för att trygga statens säkerhet.

Om lämnande av uppgifter i polisens personregister via teknisk anslutning eller i maskinläsbar form till en annan polisenhet och andra myndigheter och lämnande av uppgifter till utlandet bestäms i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet samt om användning av personregister när säkerhetsutredningar ges i lagen om säkerhetsutredningar (177/2002).

44 §

Rätt att förtiga uppgifter

Den som tillhör polisens personal är inte skyldig att röja identiteten hos en person av vilken han eller hon i sitt anställningsförhållande har fått uppgifter som denne har lämnat konfidentiellt, och inte heller taktiska eller tekniska metoder som skall hemlighållas.

Den som tillhör polisens personal är inte skyldig att röja uppgifter om identiteten hos en person som deltagit i bevisprovokation genom köp eller en täckoperation, om röjande av uppgifterna skulle äventyra säkerheten för den som deltagit i bevisprovokation genom köp eller en täckoperation eller för denne närstående personer, möjligheten för den som deltagit i bevisprovokation genom köp eller en täckoperation att sköta motsvarande framtida uppgifter eller att inhämtandet av information lyckas.

45 a §

Frivilligverksamhet

Polisen kan anlita frivilligorganisationer för efterspanings- och räddningsuppgifter samt för andra biståndsuppgifter som inte omfattar betydande utövning av offentlig makt.

Beslut om att anlita en frivilligorganisation för efterspanings- och räddningsuppgifter fattas av den polisman som leder efterspanings- och räddningsuppdraget. Beslut om att anlita en frivilligorganisation för någon annan biståndsuppgift fattas av en polisman som hör till befälet.

47 §

Betalning av ersättningar

De direkta kostnader som sådan hjälpverksamhet som avses i 45 § eller 45 a § orsakar ersätts av statens medel. Den som deltagit i hjälparbetet har rätt att av statens medel få ett skäligt arvode enligt den tid han eller hon har använt för verksamheten.

För olycksfall som drabbat den som har deltagit i hjälpverksamhet enligt 45 § eller 45 a § betalas ersättning av statens medel enligt samma grunder som föreskrivs i fråga om ersättning för olycksfall i arbete, dock inte om den skadade annars har rätt till ersättning enligt lagen om olycksfallsförsäkring

(608/1948) eller lagen om skada, ådragen i militärtjänst (404/1948). Ett ärende som gäller ersättning enligt detta moment behandlas i första instans av Statskontoret.

Skada på ett föremål eller fordon som använts för hjälparbete ersätts av statens medel så som bestäms i lagen om ersättande av vissa skador som uppkommit i tjänsteutövning eller arbetsuppgift i statens tjänst (794/1980).

54 §

Närmare bestämmelser

Genom förordning av statsrådet föreskrivs om

1) polisens funktionella ledningsförhållanden, särskilda uppgifter i samband med polisundersökning i vissa fall, förfarandet vid ansökan om och utbetalning av ersättningar enligt 47 §, polisens emblem, tjänstemärke och beväpning,

Denna lag träder i kraft den 20 .

En polisman som vid ikraftträdandet av denna lag sköter en sådan bisyssla som avses i 9 d § skall söka nödvändig tillstånd eller sluta sköta den inom ett år efter denna lags ikraftträdande.

2.

Lag**om ändring av 5 a § i lagen om offentlighet vid rättegång**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 21 december 1984 om offentlighet vid rättegång (945/1984) 5 a § 2 mom., sådant det lyder i lag 404/1995, som följer:

5 a §

*Om offentlighet vid förhandling i vissa straff-
rättsliga ärenden*

Ett mål som gäller tvångsmedel som avses i 5 a kap. i tvångsmedelslagen, polisåtgärd som avses i 32 b § polislagen (493/1995) eller tullåtgärd som avses i 20 f § i tullagen (1466/1994) handläggs samt beslut avkunnas

också vad gäller de tillämpade lagrummen och domslutet utan att allmänheten är närvarande. Beslutet och rättegångsmaterialet blir offentliga när den för brott misstänkte eller den som är föremål för polis- eller tullåtgärden senast skall underrättas om att tvångsmedlet används eller att polis- eller tullåtgärden vidtas, om inte domstolen beslutar något annat.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag**om ändring av 48 § i vägtrafiklagen**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 48 § i vägtrafiklagen av den 3 april 1981 (267/1981) ett nytt 5 mom., sådan denna paragraf lyder delvis ändrad i lag 449/1989, 23/2001 och 476/2001, som följer:

48 §

Undantagsstadganden

En polisman, en tullman och en gränstäckningsman har i observationsuppgifter, en polisman och en tullman i tekniska observa-

tionsuppgifter och en polisman i täckoperationsuppgifter och uppgifter som har samband med bevisprovokation genom köp samma rätt som en förare av en polisbil som avger föreskrivna ljus- och ljudsignaler att med iakttagande av särskild försiktighet avvika från bestämmelserna i denna lag.

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag**om ändring i inkomstskattelagen**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i inkomstskattelagen av den 30 december 1992 (1535/1992) 92 § 1 mom. 20 punkten samt
fogas till lagen en ny 92 b § som följer:

Helt eller delvis skattefria förvärvsinskomster

92 b §

Vittnesarvode och belöning för tips

Skattepliktig inkomst är inte

1) ersättning enligt med lagen om bestridande av bevisningskostnader med statens

medel (666/1972) av statens medel för kostnader för resa och uppehälle samt för ekonomisk förlust, samt

2) ersättning eller arvode som en myndighet betalar eller förmedlar för information som har bidragit till att ett brott har förebyggts eller utretts, en gärningsman har gripits eller den nytta som ett brott har medfört har återfåtts.

Denna lag träder i kraft den _____ 20 .

5.

Lag**om ändring av lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 22 augusti 2003 om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet (761/2003) 2 § 3 mom. 11 punkten, 4 § 4 mom., 6 § 2 mom., 19 § 2 mom., 22 § 1 mom. 9 punkten och 45 § 1 mom. 5 punkten samt fogas till 2 § 3 mom. en ny 12 punkt och till 22 § 1 mom. en ny 9 a punkt som följer:

2 §

Informationssystemet för polisärenden

I informationssystemet får även annan nödvändig information som inhämtats för skötseln av de uppgifter som anges i 1 § 1 mom. polislagen registreras enligt följande:

11) för sökning av en handling i polisens datorarkiv anmälan om uppgifter om undersökningen och handräckningen och identifikationsuppgifter i fallet samt sammandrag av redogörelsen (*arkivuppgifter om undersökning och handräckning*),

12) uppgifter om en person som inte hör till polisförvaltningen och som har använts som informationskälla för hindrande, avslöjande eller utredning av brott samt uppgifter om hur informationskällan har använts samt om tillsynen (*uppgifter om informationskälla*).

4 §

Informationssystemet för misstänkta

Endast polispersonal som förordnats till kriminalunderrättelse-, brottsanalys- och observationsuppgifter har genom teknisk anslutning tillgång till informationssystemet för misstänkta.

6 §

Polisens övriga personregister

För en eller flera polisenheter kan även inrättas

1) andra personregister för polisen än de som avses i 2—5, 30 och 31 §,

2) ett tillfälligt register för sådan brottsanalys som behövs för att förhindra, avslöja eller utreda ett brott på vilket kan följa fängelse, i vilket får samköras, lagras och annars behandlas uppgifter i de informationssystem som avses i 2—4 §, uppgifter som i samband med utförandet av ett enskilt polisuppdrag har inhämtats genom kriminalunderrättelseverksamhet, observation eller iakttagelser, samt uppgifter som nämns i 14 § 2 punkten.

19 §

Utlämnande av uppgifter till andra myndigheter

Tjänstemän vid försvarsmakten, gränstrevningsväsendet eller tullverket som förordnats till kriminalunderrättelse-, brottsanalys- eller observationsuppgifter, kan utan hinder av sekretessbestämmelserna av den registeransvarige av särskilda skäl få teknisk anslutning till det informationssystem för misstänkta som avses i 4 § samt register som

avses i 6 § 2 mom. 2 punkten. Detsamma gäller tjänstemän vid fångvårdsväsendet som förordnats till kriminalunderrättelse-, brottsanalys- eller observationsuppgifter och som har sådana särskilda polisbefogenheter som regleras i 8 § polislagen.

22 §

Utplåning av uppgifter ur informationssystemet för polisärenden

Ur informationssystemet för polisärenden skall uppgifter utplånas enligt följande:

9) av undersöknings- och handräckningsuppgifterna brottsanmälningssuppgifter då ett år har förflutit sedan åtalsrätten för det misstänkta brottet preskriberades och övriga anmälningssuppgifter då fem år har förflutit sedan anmälan om brott gäller flera brott utplånas uppgifterna då ett år har förflutit sedan åtalsrätten för det senaste misstänkta brottet preskri-

berats; om endast en tidsintervall under vilken brottet har begåtts har kunnat fastställas, beräknas tiden för utplåning av uppgifter från och med den senaste tidpunkten,

9 a) uppgifter om informationskälla då tio år har förflutit sedan den sista anteckningen om information.

45 §

Inskränkningar i rätten till insyn

Rätten till insyn gäller över huvud taget inte:

5) andra uppgifter om klassificering, observation, tillvägagångssätt eller informationskälla i fråga om en person eller gärning som har registrerats i polisens personregister.

Denna lag träder i kraft den 20 .

6.

Lag**om ändring av 3 § i lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater och tillämpning av konventionen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 3 § 1 mom. i lagen den 20 februari 2004 om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater och tillämpning av konventionen (148/2004) som följer:

3 §

Rätt för en tjänsteman i en annan medlemsstat att genomföra täckoperationer och bevisprovokationer genom köp i Finland

Med stöd av en framställning om rättslig hjälp som en behörig myndighet i Finland har godkänt enligt lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden kan en behörig tjänsteman i en annan av Europeiska unionens medlemsstater för utredning av brott ges rätt att genomföra täckoperationer

och bevisprovokationer genom köp på finskt territorium i enlighet med 6 kap. 7 § tvångsmedelslagen (450/1987) och 28, 31 a, 31 b, 32 a och 33 a § polislagen (493/1995). En tjänsteman i en annan av Europeiska unionens medlemsstater kan ges motsvarande rätt också på grundval av en framställning om rättslig hjälp som en behörig myndighet i Finland har gjort hos medlemsstaten i fråga.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 14 december 2004.

Republikens President

TARJA HALONEN

Inrikesminister *Kari Rajamäki*

1.

Lag

om ändring av polislagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i polislagen av den 7 april 1995 (493/1995) 5 §, 20 § 2 mom., 22, 22 a, 28 och 30 a, 31 § 3 och 4 mom., 31 a—31 d, 32 a-32 d, 33 och 33 a §, 36 § 2 mom., 43 § 4 och 6 mom., 44 § 1 och 2 mom., 47 § 1 och 3 mom. samt 54 § 2 mom. 1 punkten,
av dem 22 §, 31 § 3 och 4 mom., 31 a-31 d, 32 a-32 d, 33 och 33 a § samt 44 § 2 mom. sådana de lyder i lag 21/2001, 22 a och 30 a § samt 54 § 2 mom. 1 punkten i lag 315/2001, 28 § sådan den lyder delvis ändrad i nämnda lag 21/2001 samt 36 § 2 mom. i lag 522/2004 samt
fogas till 7 § ett nytt 3 mom., till lagen nya 9 a—9e, 22 b—22 f, 31 e, 31 f och 33 b §, till 36 §, sådan den lyder delvis ändrad i nämnda lag 21/2001, ett nytt 4 mom., till lagen en ny 36 a §, till 42 § ett nytt 4 mom., varvid det nuvarande 4 mom. blir 5 mom., till lagen en ny 45 a § och till 47 § ett nytt 5 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

Allmänna stadganden

5 §

Åtgärdseftergift

Polisen har rätt att avstå från en åtgärd, om slutförandet av den kunde medföra följder som är oskäligen med hänsyn till det resultat som eftersträvas.

Den som begärt en åtgärd av polisen, och vars omedelbara rättigheter berörs, har rätt att få veta grunden till att polisen avstår från åtgärden.

5 §

Åtgärdsfördröjning och åtgärdseftergift

En polisman som vidtar sådana åtgärder för att inhämta information som avses i 3 kap. får dröja med att ingripa när ett brott håller på att ske, om detta är nödvändigt för att dölja att information inhämtas eller för att trygga syftet med att informationen inhämtas.

Polisen har rätt att avstå från en åtgärd, om slutförandet av den kunde medföra följder som är oskäligen med hänsyn till det resultat som eftersträvas.

Den som begärt en åtgärd av polisen, och vars omedelbara rättigheter berörs, har rätt att få veta grunden till att polisen avstår från åtgärden.

7 §

Polisbefogenheter

7 §

Polisbefogenheter

En yngre konstapel som genomgår en arbetspraktikperiod eller fältarbetsperiod som ingår i grundexamen för polis har en polismans befogenheter när han eller hon under sin handledares ledning och uppsikt utför uppgifter som ankommer på polisen.

9 a §

Inställelse i tjänst

Med tanke på särskilda situationer som kan uppstå i polisens verksamhet skall varje polisman se till att polisenheten har hans eller hennes kontaktuppgifter.

En polisman skall utan dröjsmål inställa sig i tjänst när en allvarlig gärning eller händelse som hotar allmän ordning och säkerhet nödvändigt kräver det.

En polisman är skyldig att på förordnande inställa sig i tjänst också under sin semester, när detta är nödvändigt för att allmän ordning och säkerhet skall upprätthållas. Ett sådant förordnande kan ges av polisens högsta ledning i fråga om alla polismän, av polisens länsledning i fråga om de polismän som är underställda polisens länsledning samt av chefen för den polisens riksomfattande enheten och chefen för polisrättningen i ett härad i fråga om polismännen i sin egen enhet.

En polisman som inte är tjänstledig eller har semester är skyldig att på förordnande tillfälligt vara i larmberedskap och inställa sig i tjänst när det är nödvändigt av särskilda skäl i anslutning till polisens verksamhet. Ett sådant förordnande kan ges av polisens högsta ledning i fråga om alla polismän, av polisens länsledning i fråga om de polismän som är underställda polisens länsledning samt av chefen för den polisens riksomfattande enheten och chefen för polisrättningen i ett härad i fråga om polismännen i sin egen enhet.

9 b §

Polismans rätt att vara biträde eller ombud

En polisman får vara biträde eller ombud för den som misstänks för ett brott endast om den misstänkte är nära anhörig till polismannen enligt 15 kap. 2 § 3 mom. i rättegångsbalken och den anhöriga inte har rätt att få en försvarare enligt 2 kap. 1 § i lagen om rättegång i brottmål (689/1997).

En polisman får inte vara biträde eller ombud för en målsägande om detta kan stå i strid med skötseln av polismannens tjänsteåligganden.

9 c §

Polismans uppförande

En polisman skall i tjänsten och i sitt privatliv uppföra sig så att han eller hon inte äventyrar tilltron till att polisens uppgifter sköts på behörigt sätt. Vid bedömningen av en polismans uppträdande tas hänsyn också till polismannens ställning och uppgifter inom polisförvaltningen.

9 d §

Bisysslor

En polisman får inte ta emot eller sköta en bisyssla som avses i 18 § 4 mom. i statstjänstemannalagen (750/1994), om inte tillstånd därtill beviljas på ansökan.

En polisman får inte sköta en syssla som medför rättigheter eller skyldigheter som kan stå i strid med en polismans uppgifter enligt denna lag.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

9 e §

En polismans kondition och yrkesskicklighet

En polisman skall upprätthålla den kondition och yrkesskicklighet som arbetsuppgifterna förutsätter. Bestämmelser om den konditionsnivå som olika arbetsuppgifter förutsätter samt om anordnande av konditionstest kan ges genom förordning av statsrådet.

20 §

Skydd mot brott och störande beteende

En person kan likaså avlägsnas från en plats om han uppför sig synnerligen störande eller orsakar överhängande fara för allmän ordning och säkerhet.

20 §

Skydd mot brott och störande beteende

En person kan likaså avlägsnas från en plats om han *eller hon* genom sitt uppförande orsakar eller av hans eller hennes hotelser eller övriga uppförande och tidigare uppförande i en motsvarande situation kan dras den slutsatsen att han eller hon sannolikt kommer att orsaka betydande störning eller överhängande fara för allmän ordningen och säkerheten.

22 §

Säkerhetsvisitation

En polisman har rätt att i samband med gripande, anhållande, häktning, tagande i förvar och handräckningsåtgärd som riktar sig mot någons personliga frihet kroppsvisitera den som åtgärden gäller och granska de saker han medför för att förvissa sig om att personen inte medför föremål eller ämnen med vilka han kan äventyra förvaringen eller utsätta sig själv eller andra för fara.

I de fall som avses i 1 mom. kan en person även kroppsvisiteras och de saker han medför kontrolleras för påträffande av en handling som behövs för att han skall kunna identifieras.

22 §

Säkerhetsvisitation

En polisman har rätt att i samband med gripande, anhållande, häktning, tagande i förvar och handräckningsåtgärd som riktar sig mot någons personliga frihet kroppsvisitera den som åtgärden gäller och granska de saker han *eller hon* medför för att förvissa sig om att personen inte medför föremål eller ämnen med vilka han *eller hon* kan äventyra förvaringen eller utsätta sig själv eller andra för fara.

I de fall som avses i 1 mom. kan en person även kroppsvisiteras och de saker han *eller hon* medför kontrolleras för påträffande av en handling som behövs för att han

För att trygga säkerheten för deltagarna i en rättegång eller en allmän sammankomst, en offentlig tillställning eller någon annan motsvarande tillställning som förutsätter särskilt skydd, har en polisman rätt att kroppsvisitera en person som anländer till eller vistas i omedelbar närhet av en sådan tillställning och granska de saker han medför, i syfte att förvissa sig om att personen inte innehar sådana föremål eller ämnen med vilka deltagarnas säkerhet kan äventyras.

Om säkerhetskontroller som ordnas genom beslut av en domstol föreskrivs i lagen om säkerhetskontroller vid domstolar (1121/1999).

De i 1 och 3 mom. avsedda *farliga* föremålen eller ämnena skall vid behov tas ifrån den som visiteras.

22 a §

Befogenheter för en främmande stats polisman

En i artikel 40 *eller 41* i tillämpningskonventionen till avtalet om gradvis avskaffande av kontroller vid de gemensamma gränserna, nedan Schengenkonventionen, avsedd polisman i en stat som tillämpar Schengenregelverket, har rätt att på finskt territorium förfölja en gärningsman som på polismannens eget lands territorium ertappats på bar gärning eller flyende fot, samt att gripa personen i fråga och utföra en säkerhetsvisitation på finskt territorium enligt vad som bestäms i Schengenregelverket som är bindande för Finland. I fråga om stannande av fordon och säkerhetsvisitation gäller dessutom vad som föreskrivs i 21 § 1 mom. och 22 § 1 och 5 mom. i denna lag.

Rätt att med maktmedel gripa den som har ertappats på bar gärning eller flyende fot föreligger dock endast, om den som skall gripas genom att göra motstånd försöker undvika att bli gripen och hjälp inte utan dröjsmål kan fås av en finsk polisman

eller hon skall kunna identifieras.

För att trygga säkerheten för deltagarna i en rättegång eller en allmän sammankomst, en offentlig tillställning eller någon annan motsvarande tillställning som förutsätter särskilt skydd, har en polisman rätt att kroppsvisitera en person som anländer till eller vistas i omedelbar närhet av en sådan tillställning och granska de saker han eller hon medför, i syfte att förvissa sig om att personen inte innehar sådana föremål eller ämnen med vilka deltagarnas säkerhet kan äventyras *eller som kan göra det svårare att upprätthålla ordningen och säkerheten under tillställningen.*

(upphävs)

De i 1 och 3 mom. avsedda föremålen eller ämnena, *som kan användas till att orsaka fara eller göra det svårare att upprätthålla ordningen och säkerheten*, skall vid behov tas ifrån den som visiteras.

22 a §

Befogenheter för en främmande stats tjänsteman

En i artikel 40 i tillämpningskonventionen till avtalet om gradvis avskaffande av kontroller vid de gemensamma gränserna (*Schengenkonventionen*) avsedd *behörig tjänsteman* i en stat som tillämpar Schengenregelverket har rätt att på finskt territorium förfölja en gärningsman som på *tjänstemannens* eget lands territorium ertappats på bar gärning eller flyende fot, samt att gripa personen i fråga och utföra en säkerhetsvisitation på finskt territorium enligt vad som bestäms i Schengenregelverket som är bindande för Finland. I fråga om stannande av fordon och säkerhetsvisitation gäller dessutom vad som föreskrivs i 21 § 1 mom. och 22 § 1 och 5 mom.

Rätt att med maktmedel gripa den som har ertappats på bar gärning eller flyende fot föreligger dock endast, om den som skall gripas genom att göra motstånd försöker undvika att bli gripen och hjälp inte utan dröjsmål kan fås av en *behörig finsk*

Gällande lydelse

för gripandet. Om förutsättningarna för att använda maktmedel och om användningen av maktmedel gäller dessutom vad som annars föreskrivs i denna lag och i strafflagen (39/1889).

Den som gripits med stöd av 1 mom. skall utan dröjsmål överlämnas till häradets polisinspektion på den ort där gripandet skett, som också skall underrättas om andra åtgärder som vidtagits på finskt territorium och om följderna av dem.

Om ersättande av skada som utomstående åsamkats av åtgärder som vidtagits av en i 1 mom. avsedd polisman gäller vad som i 47 § 2 mom. bestäms om betalning av ersättning.

Föreslagen lydelse

tjänsteman för gripandet. Om förutsättningarna för att använda maktmedel och om användningen av maktmedel gäller dessutom vad som annars föreskrivs i denna lag och i strafflagen (39/1889).

Den som gripits med stöd av 1 mom. skall utan dröjsmål överlämnas till häradets polisinspektion på den ort där gripandet skett, som också skall underrättas om andra åtgärder som vidtagits på finskt territorium och om följderna av dem.

Om ersättande av skada som utomstående åsamkats av åtgärder som vidtagits av en i 1 mom. avsedd *tjänsteman* gäller vad som i 47 § 2 mom. bestäms om betalning av ersättning.

22 b §

Säkerhetskontroll

I polisinspektioner och polisens övriga verksamhetslokaler kan ordnas säkerhetskontroller i syfte att sörja för säkerheten, trygga ordningen och skydda egendom.

Beslut om säkerhetskontroll fattas av chefen för polisinspektionen.

Vid en säkerhetskontroll kan alla som kommer till polisens verksamhetslokaler eller de som befinner sig där kontrolleras, liksom de saker de har med sig. Chefen för polisinspektionen avgör i vilken utsträckning säkerhetskontroller skall genomföras.

*En säkerhetskontroll kan utföras av en polisman eller någon annan som är anställd hos polisen eller av en person som har utbildats för uppgiften och som har godkänts av polisen (**säkerhetskontrollör**).*

Säkerhetskontroller skall utföras så, att de inte medför onödig olägenhet för dem som kontrolleras eller skadar egendom.

22 c §

Utföring av säkerhetskontroll

En säkerhetskontrollör har rätt att med en metalldetektor eller någon annan liknande teknisk anordning kontrollera en person som önskar tillträde till eller befinner sig i

Föreslagen lydelse

polisens verksamhetslokaler samt de saker som personen medför, för att klarlägga att sådana föremål eller ämnen inte medförs genom vilka säkerheten eller ordningen kan äventyras eller som kan användas för att skada egendom. Säkerhetskontrollören har rätt att också på annat sätt kontrollera de saker som en person medför. Om det finns grundad anledning att misstänka att en person medför ett sådant föremål eller ämne som avses ovan, kan personen kroppsvisiteras för att föremålet eller ämnet skall hittas.

22 d §

Omhändertagande av föremål som påträffats vid säkerhetskontroll

En säkerhetskontrollör har rätt att frånta en person ett i 22 c § avsett föremål eller ämne eller föremål eller ämne vars innehav annars är förbjudet enligt lag eller bestämmelser som har utfärdats med stöd av lag som har påträffats vid en säkerhetskontroll eller på något annat sätt. Föremål och ämnen som fråntagits en kontrollerad skall, om det inte finns hinder enligt lag, återlämnas till personen i fråga när han eller hon lämnar polisens lokaler.

22 e §

Användning av maktmedel vid säkerhetskontroll

Om en person vägrar underkasta sig en säkerhetskontrollåtgärd, kan säkerhetskontrollören avlägsna honom eller henne från polisens lokaler. För att avlägsna en person från lokalen kan säkerhetskontrollören vid behov använda sådana maktmedel som kan anses försvarliga med beaktande av personens uppträdande och övriga omständigheter. Någon annan anställd hos polisen än en tjänsteman och en sådan av polisen godkänd säkerhetskontrollör som avses i 22 b § 4 mom. får dock inte använda maktmedel för att avlägsna en person från polisens lokaler, om inte något annat följer av annan lagstiftning.

Bestämmelser om grunderna för frihet från straffansvar och om lindring av straffansvar vid excess het samband med användning av maktmedel finns i 4 kap. 6 § 3 mom. och 7 § i strafflagen (39/1889).

22 f §

Närmare föreskrifter om säkerhetskontroll

Närmare föreskrifter om tekniska utförandet av säkerhetskontrollåtgärder, hur säkerhetskontrollerna skall ordnas i praktiken samt om den säkerhetskontrollutbildning som skall ordnas kan ges genom förordning av inrikesministeriet.

3 kap.

Stadganden om inhämtade av information

28 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *teknisk övervakning* iakttagande eller avlyssning av allmänheten, fordonsförare eller fotgängare med hjälp av en teknisk anordning samt automatisk upptagning av ljud eller bild;

2) *observation* fortlöpande eller upprepat inhämtande av information om en viss person eller dennes verksamhet,

3) *teknisk observation* fortlöpande eller upprepat, med hjälp av en teknisk anordning utförd avlyssning av en viss person och upptagning av ljud (*teknisk avlyssning*), iakttagande och avbildande av honom (*optisk övervakning*) samt spårning av hur ett fordon eller en vara förflyttas (*teknisk spårning*),

4) *täckoperation sådant* fortlöpande eller upprepat inhämtande av information om en viss person eller persongrupp eller om personens eller gruppens verksamhet och sådan infiltration i en persongrupps verksamhet, där det för att förhindra att inhämtandet av information och infiltrationen avslöjas

28 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *teknisk övervakning fortlöpande eller upprepat* iakttagande eller fortlöpande eller upprepat avlyssning av allmänheten, fordonsförare, fotgängare eller fordon med hjälp av en teknisk anordning samt automatisk upptagning av ljud eller bild,

2) *observation* fortlöpande eller upprepat inhämtande av information om en viss person eller dennes verksamhet,

3) *teknisk observation* fortlöpande eller upprepat, med hjälp av en teknisk anordning utförd avlyssning av en viss person och upptagning av ljud (*teknisk avlyssning*), iakttagande och avbildande av honom (*optisk övervakning*) samt spårning av hur ett fordon eller en vara förflyttas (*teknisk spårning*),

4) *täckoperation* fortlöpande eller upprepat inhämtande av information om en person eller persongrupp eller om personens eller gruppens verksamhet genom infiltration,

används vilseledande eller förtäckta uppgifter eller registeranteckningar eller framställs eller används falska dokument;

5) *bevisprovokation genom köp* ett av polisen avgivet köpeanbud för att förhindra eller avslöja innehav av eller handel med ett föremål, ett ämne eller egendom som innehas olagligen eller är föremål för handel, för att förhindra eller avslöja olaglig framställning av ett föremål, ett ämne eller egendom, för att finna ett sådant föremål, ett sådant ämne eller sådan egendom som avses ovan eller för att återfå vinningen av ett brott;

6) *teleövervakning* inhämtande av hemliga identifieringsuppgifter om telededdelanden som har sänts från en teleanslutning eller teleterminalutrustning som är kopplad till ett allmänt telenät eller till något annat telenät som hör till tillämpningsområdet för telemarknadslagen (396/1997), eller som har mottagits till en sådan teleanslutning eller teleterminalutrustning, samt tillfällig stängning av en sådan teleanslutning eller teleterminalutrustning.

30 a §

Observation som bedrivs av en främmande stats polisman

En i artikel 40 eller 41 i Schengenkonventionen avsedd polisman i en stat som tillämpar Schengenregelverket har rätt att, enligt vad som bestäms i Schengenregelverket som är bindande för Finland, fortsätta ö-

5) *bevisprovokation genom köp* ett köpeanbud eller köp som polisen gör för att förhindra eller avslöja ett brott eller för att återfå vinningen av ett brott,

6) *teleövervakning* inhämtande av hemliga identifieringsuppgifter om telededdelanden som har sänts från en teleanslutning, *e-postadress eller annan teledress* eller teleterminalutrustning som är kopplad till ett allmänt kommunikationsnät eller ett sådant därtill anslutet kommunikationsnät som avses i kommunikationsmarknadslagen (393/2003) eller som har mottagits till en sådan teleanslutning, *teledress* eller teleterminalutrustning, samt *inhämtande av uppgifter om en mobilteleapparats läge och tillfällig stängning* av en sådan teleanslutning eller teleterminalutrustning,

7) *teleavlyssning* hemlig avlyssning eller upptagning av ett meddelande som förmedlas till eller från en teleanslutning, *teledress eller teleterminalutrustning genom ett kommunikationsnät som avses i 6 punkten för utredning av innehållet i meddelandet,*

8) *användning av informationskällor* inhämtande av information genom att en person som inte tillhör polisförvaltningen används som informationskälla. *Bestämmelser om teleavlyssning, teleövervakning och optisk övervakning för utredning av brott finns i tvångsmedelslagen.*

30 a §

Observation som bedrivs av en främmande stats tjänsteman

En i artikel 41 i Schengenkonventionen avsedd *behörig tjänsteman* i en stat som tillämpar Schengenregelverket har rätt att, enligt vad som bestäms i Schengenregelverket som är bindande för Finland, fortsät-

Gällande lydelse

servation eller teknisk observation av en person på finskt territorium i syfte att utreda ett brott, om observationen eller den tekniska observationen har påbörjats på polismannens eget lands territorium. Dessutom förutsätts att en finsk polisman inte omedelbart kan fortsätta observationen eller den tekniska observationen på finskt territorium.

Vid observation får användas sådana tekniska anordningar som en finsk polisman har rätt att använda i enlighet med bestämmelserna om teknisk observation. Om observation och teknisk observation skall rapporteras till häradets polisinspektion på den ort inom vars område observationen eller den tekniska observationen i huvudsak har skett.

31 §

Förutsättningar för teknisk observation

Ett ytterligare villkor för teknisk avlyssning är att det på grund av en persons uppträdande eller annars finns grundad anledning att anta att han gör sig skyldig till ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år, *eller* till ett narkotikabrott. För optisk övervakning och teknisk spårning förutsätts på motsvarande sätt att det på grund av en persons uppträdande eller annars finns grundad anledning att anta att han gör sig skyldig eller medverkar till ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i mer än sex månader. Om den optiska övervakningen riktar sig mot en i 1 mom. avsedd person som är omhändertagen av fängelseväsendet, förutsätts dock att det på grund av personens uppträdande eller annars finns grundad anledning att anta att han gör sig skyldig till ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år, *eller* till ett narkotikabrott.

Omedelbart innan en polisåtgärd vidtas

Föreslagen lydelse

ta observation eller teknisk observation av en person på finskt territorium i syfte att utreda ett brott, om observationen eller den tekniska observationen har påbörjats på tjänstemannens eget lands territorium. Dessutom förutsätts att en finsk polisman *eller, inom ramen för sin behörighet, en finsk gränsbevakningsman eller tullman* inte omedelbart kan fortsätta observationen eller den tekniska observationen på finskt territorium.

Vid observation får användas sådana tekniska anordningar som en finsk polisman har rätt att använda i enlighet med bestämmelserna om teknisk observation. Om observation och teknisk observation skall rapporteras till häradets polisinspektion på den ort inom vars område observationen eller den tekniska observationen i huvudsak har skett.

31 §

Förutsättningar för teknisk observation

Ett ytterligare villkor för teknisk avlyssning är att det på grund av en persons uppträdande eller annars finns grundad anledning att anta att han eller hon gör sig skyldig till ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år, till ett narkotikabrott *eller förberedelse av ett brott som begås i terroristiskt syfte*. För optisk övervakning och teknisk spårning förutsätts på motsvarande sätt att det på grund av en persons uppträdande eller annars finns grundad anledning att anta att han eller hon gör sig skyldig eller medverkar till ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i mer än sex månader. Om den optiska övervakningen riktar sig mot en i 1 mom. avsedd person som är omhändertagen av fängelseväsendet, förutsätts dock att det på grund av personens uppträdande eller annars finns grundad anledning att anta att han eller hon gör sig skyldig till ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år, till ett narkotikabrott *eller ett brott som begås i terroristiskt syfte*.

och medan den pågår får en polisman även utföra teknisk observation av en person som befinner sig i en bostad, om detta är nödvändigt för att polisåtgärden tryggt skall kunna vidtas eller sådan överhängande fara avvärras som hotar den persons liv eller hälsa som vidtar åtgärden eller den persons liv eller hälsa som skall gripas eller skyddas.

31 a §

Förutsättningar för täckoperation

En polisman har rätt att företa en täckoperation, om det är nödvändigt för att förhindra, avslöja eller utreda brottslig verksamhet som avses i 5 a kap. 2 § tvångsmedelslagen och det på grund av den persons uppträdande som är föremål för inhämtande av uppgifter eller annars finns grundad anledning att misstänka att han gör sig skyldig till ett sådant brott. Täckoperation är tillåten i en bostad om tillträdet eller vistelsen sker under aktiv medverkan av den som använder bostaden. Beträffande husrannsakan gäller likväl vad som bestäms i tvångsmedelslagen.

Rätt till täckoperation föreligger också när en verksamhet som avses i 1 mom. helt eller delvis sker utanför Finland, om verkningarna av brottet också kan framträda i Finland och om straff för gärningen skulle kunna utdömas om den hade begåtts i Finland.

31 b §

Förutsättningar för bevisprovokation genom köp

En polisman har rätt att använda sig av bevisprovokation genom köp, om detta är nödvändigt för att förhindra, avslöja eller utreda ett häleribrott eller ett sådant brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år, eller för att finna ett föremål, ämne eller egendom som på grund av ett sådant brott olagligt innehas eller utbjuds till försäljning eller för att återfå

En polisman får även utföra teknisk observation av en person som befinner sig i en bostad, om detta är nödvändigt för att polisåtgärden tryggt skall kunna vidtas eller sådan överhängande fara avvärras som hotar den persons liv eller hälsa som vidtar åtgärden eller den persons liv eller hälsa som skall gripas eller skyddas, eller för att förhindra ett brott i terroristiskt syfte som håller på att begås eller som hotar att inträffa.

31 a §

Förutsättningar för täckoperation

En polisman har rätt att företa en täckoperation, om det är nödvändigt för att förhindra, avslöja eller utreda brottslig verksamhet som avses i 5 a kap. 2 § i tvångsmedelslagen eller 17 kap. 18 § i strafflagen och det på grund av den persons uppträdande som är föremål för inhämtande av uppgifter eller annars finns grundad anledning att misstänka att han eller hon gör sig skyldig till ett sådant brott. Täckoperation är tillåten i en bostad om tillträdet eller vistelsen sker under aktiv medverkan av den som använder bostaden. Beträffande husrannsakan gäller likväl vad som bestäms i tvångsmedelslagen.
(upphävs)

31 b §

Förutsättningar för bevisprovokation genom köp

En polisman har rätt att använda sig av bevisprovokation genom köp, om detta är nödvändigt för att förhindra, avslöja eller utreda ett häleribrott eller en stöld eller ett sådant brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år, eller för att finna ett föremål, ämne eller egendom som på grund av ett sådant brott olagligt innehas eller utbjuds till försäljning

Gällande lydelse

vinningen av ett sådant brott.

Rätt till bevisprovokation genom köp föreligger också när ett brott som avses i 1 mom. helt eller delvis begås utanför Finland, om brottet begånget i Finland skulle vara straffbart eller berättiga till beslag eller kvarstad.

31 c §

Förutsättningar för teleövervakning

En polisman har för att förhindra eller avslöja ett brott rätt att rikta teleövervakning mot en teleanslutning eller teleterminalutrustning som är i en persons besittning eller som denne annars antas använda, eller tillfälligt stänga en sådan anslutning eller anordning, om det på grund av personens uttalanden, hotelser eller uppträdande eller annars finns grundad anledning att anta att han gör sig skyldig till ett brott för vilket *inte* föreskrivits ett lindrigare straff än fängelse i fyra månader, eller till ett brott som är riktat mot en automatisk databehandlingsanordning och begås med användning av en teleterminalutrustning, till olaga hot, hotande av någon som skall höras vid rättskipning eller till ett narkotikabrott.

En polisman har dessutom rätt att utföra teleövervakning i en situation som avses i 18 § 2 mom. eller i en annan situation, om det är nödvändigt för att avvärja fara som hotar liv eller hälsa.

Föreslagen lydelse

eller för att återfå vinningen av ett sådant brott.

(upphävs)

31 c §

Förutsättningar för teleövervakning

En polisman har för att förhindra eller avslöja ett brott rätt att rikta teleövervakning mot en teleanslutning, *teleadress* eller teleterminalutrustning som är i en persons besittning eller som denne annars antas använda, eller tillfälligt stänga en sådan anslutning eller anordning, om det på grund av personens uttalanden, hotelser eller uppträdande eller annars finns grundad anledning att anta att han eller hon gör sig skyldig till ett brott för vilket *det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år*, eller till ett brott som är riktat mot ett automatiskt *databehandlingssystem* och begås med användning av en teleterminalutrustning, *till koppleri, hotande av någon som skall höras vid rättskipning, olaga hot, narkotikabrott, straffbart försök till något av de brott som avses ovan eller till förberedelse av ett brott som begås i terroristiskt syfte.*

En polisman har dessutom rätt att utföra teleövervakning i en situation som avses i 18 § 2 mom. eller i en annan situation, om det är nödvändigt för att avvärja fara som hotar liv eller hälsa.

31 d §

Förutsättningar för teleavlyssning

En polisman har för att förhindra eller avslöja ett brott rätt att rikta teleavlyssning mot en teleanslutning, teleadress eller teleterminalutrustning som är i en persons besittning eller som denne annars antas använda, om det på grund av personens uttalanden, hotelser eller uppträdande eller annars finns grundad anledning att anta att

han eller hon gör sig skyldig till ett brott som begås i terroristiskt syfte och som avses i 34 a kap. 1 § 1 mom. 2—7 punkten eller 2 mom. i strafflagen, förberedelse av brott som begås i terroristiskt syfte, ledande av terroristgrupp, främjande av en terroristgrupps verksamhet eller finansiering av terrorism och uppgifterna kan antas vara av synnerlig vikt för förhindrande eller utredning av brottet.

En polisman har dessutom rätt att utföra teleavlyssning i en situation som avses i 18 § 2 mom. eller i en annan situation, om det är nödvändigt för att avvärja överhängande fara som hotar liv eller hälsa.

31 d §

Avlyssningsförbud

Vad som i 5 a kap. 10 § tvångsmedelslagen bestäms om förbud mot att avlyssna en misstänkt, gäller också annan teknisk avlyssning som sker med stöd av denna lag än sådan som riktas mot den misstänkte.

31 e §

Avlyssningsförbud

Vad som i 5 a kap. 10 § tvångsmedelslagen bestäms om förbud mot att avlyssna en misstänkt, gäller också annan teknisk avlyssning *eller teleavlyssning* som sker med stöd av denna lag än avlyssning som riktas mot den misstänkte.

31 f §

Inhämtande av uppgifter om mobilteleapparaters läge

Polisen kan beviljas tillstånd att få uppgifter om de mobilteleapparater om vilka uppgifter vid en viss tidpunkt registreras i telesystemet via en basstation som finns i närheten av en viss plats, om erhållandet av uppgifterna kan antas vara av synnerlig vikt för utredning av ett brott som avses i 31 c § 1 mom eller avvärjande av en fara som avses i 31 c § 2 mom.

Gällande lydelse

32 a §

Beslut om täckoperation och bevisprovokation genom köp samt övervakning av täckoperation

Beslut om täckoperation *och om registeranteckning som avses i 28 § 1 mom. 4 punkten eller framställning av falska dokument* fattas av en av inrikesministeriet förordnad chef för en polisenhet.

Beslut om bevisprovokation genom köp fattas av en polisman som hör till befälet.

Den polisenhet som har beslutat om en täckoperation skall ge en rapport om verksamheten till inrikesministeriet, som årligen avger en berättelse om användningen av täckoperationer till riksdagens justitieombudsman.

32 b §

Domstolsbeslut om teleövervakning och teknisk observation samt annan behandling av ett sådant ärende

Beslut om teleövervakning samt om teknisk observation i sådana i 31 § 2 mom. avsedda fall där den optiska övervakningen eller tekniska avlyssningen förutsätter att en anordning som används för observationen placeras i ett rum eller utrymme i vilket den som skall observeras *eller övervakas* vistas eller i ett fordon som den som skall observeras *eller övervakas* använder, eller där den tekniska avlyssningen eller den optiska övervakningen riktar sig mot en person som är omhändertagen av fångvårdsväsendet, fattas av en i 1 kap. 9 § tvångsmedelslagen avsedd domstol eller en annan domstol där behandlingen av ärendet lämpligen kan ske.

Ett ärende som avses i 1 mom. avgörs utan hörande av innehavaren till det utrymme som skall avlyssnas eller observeras.

Föreslagen lydelse

32 a §

*Beslut om täckoperation och bevisprovokation genom köp samt övervakning av täckoperation **och bevisprovokation genom köp***

Beslut om täckoperation fattas av en *genom förordning av inrikesministeriet* föreskriven chef för en polisenhet.

Beslut om bevisprovokation genom köp fattas av *chefen för polisinspektionen i ett härad, chefen för centralkriminalpolisen, chefen för skyddspolisen, eller av en polisman som denne förordnar och som hör till befälet.*

Den polisenhet som har beslutat om en täckoperation *eller bevisprovokation genom köp* skall ge en rapport om verksamheten till inrikesministeriet, som årligen avger en berättelse om användningen av täckoperationer *och bevisprovokation genom köp* till riksdagens justitieombudsman.

32 b §

Teleavlyssning, teleövervakning, inhämtande av uppgifter om mobilteleapparaters läge och beslut om teknisk observation i domstol samt övrig behandling av ärendet

Beslut om *teleavlyssning, teleövervakning, inhämtande av uppgifter om mobilteleapparaters läge* samt om teknisk observation i sådana i 31 § 2 mom. avsedda fall där den optiska övervakningen eller tekniska avlyssningen förutsätter att en anordning som används för observationen placeras i ett rum eller utrymme i vilket den som skall observeras vistas eller i ett fordon som den som skall observeras använder, eller där den tekniska avlyssningen eller den optiska övervakningen riktar sig mot en person som är omhändertagen av fångvårdsväsendet, fattas av en i 1 kap. 9 § tvångsmedelslagen avsedd domstol eller en annan domstol där behandlingen av ärendet lämpligen kan ske.

Ett ärende som avses i 1 mom. avgörs utan hörande av *den som observeras eller* innehavaren till det utrymme som skall avlyssnas eller *övervakas*. När ett ärende

ras. När ett ärende som gäller teknisk avlyssning eller optisk övervakning av en person som är omhändertagen av fängvårdsväsendet behandlas i domstol, skall straffanstaltens direktör likväl ges tillfälle att bli hörd.

Angående behandlingen av ett ärende som avses i 1 mom. gäller dessutom i tillämpliga delar vad som bestäms i 5 a kap. 5–9 §, 11 § 1 mom. samt 12 och 14 § tvångsmedslagen

32 c §

Polismans rätt att besluta om teleövervakning och teknisk observation i brådskande fall

En polisman som hör till befälet har rätt att besluta att teleövervakning eller i 32 b § 1 mom. avsedd teknisk observation skall inledas, om det på grund av sakens brådskande natur är nödvändigt att åtgärden vidtas utan dröjsmål. Då skall åtgärden utan dröjsmål och inom 24 timmar efter att den har inletts anmälas till en domstol som avses i 32 b § 1 mom. Till anmälan skall fogas ett yrkande på teleövervakning eller teknisk observation, om avsikten är att teleövervakningen eller den tekniska observationen skall fortsätta efter det att anmälan anlänt till domstolen.

Den rätt som avses i 1 mom. gäller inte teknisk avlyssning eller optisk övervakning av en person som är omhändertagen av fängvårdsväsendet.

32 d §

Fortsatt teleövervakning och fortsatt teknisk observation när en polisman fattat beslut om åtgärden

Sedan domstolen fått en anmälan enligt 32 c § 1 mom. kan den förbjuda fortsatt teleövervakning eller *fortsatt* teknisk observa-

tion som gäller teknisk avlyssning eller optisk övervakning av en person som är omhändertagen av fängvårdsväsendet behandlas i domstol, skall straffanstaltens direktör likväl ges tillfälle att bli hörd.

Angående behandlingen av ett ärende som avses i 1 mom. gäller dessutom i tillämpliga delar vad som bestäms i 5 a kap. 5–9 §, 11 § 1 mom. samt 12 och 14 § tvångsmedslagen.

32 c §

Polismans rätt att besluta om teleavlyssning, teleövervakning, inhämtande av uppgifter om mobilteleapparaters läge och teknisk observation i brådskande fall

En polisman som hör till befälet har rätt att besluta att *teleavlyssning*, teleövervakning, *inhämtande av uppgifter om mobilteleapparaters läge* eller i 32 b § 1 mom. avsedd teknisk observation skall inledas, om det på grund av sakens brådskande natur är nödvändigt att åtgärden vidtas utan dröjsmål. *En polisman som hör till befälet beslutar om åtgärden tills domstolen har avgjort ett yrkande om att tillstånd skall beviljas för åtgärden. Yrkandet kan framställas även per telefon, varvid dess innehåll i efterhand skall bekräftas skriftligen. Yrkandet skall framställas omedelbart när det är möjligt och senast inom 24 timmar efter att åtgärden har påbörjats.*

Den rätt som avses i 1 mom. gäller inte teknisk avlyssning eller optisk övervakning av en person som är omhändertagen av fängvårdsväsendet.

32 d §

Fortsatt teleavlyssning, teleövervakning, inhämtande av uppgifter om mobilteleapparaters läge och teknisk observation när en polisman fattat beslut om åtgärden

Sedan domstolen fått en anmälan enligt 32 c § 1 mom. kan den förbjuda fortsatt *teleavlyssning*, teleövervakning, *inhämtande*

Gällande lydelse

tion eller uppställa begränsningar beträffande en åtgärd eller uppställa sådana villkor för användningen av information som den anser vara nödvändiga.

Angående behandlingen av ärendet i domstol gäller i tillämpliga delar vad som bestäms i 5 a kap. 5–9 §, 11 § 1 mom. samt 12 och 14 § tvångsmedelslagen.

33 §

Meddelande om observation, teknisk observation och teleövervakning

En polisman som har fattat beslut om teknisk observation enligt 31 § 1 mom. eller om placering av anordning som används för teknisk observation enligt 31 § 2 mom., eller en polisman som med stöd av 32 c § beslutat om teleövervakning eller gjort anmälan till domstol skall efter det att den tekniska observationen eller teleövervakningen har avslutats underrätta den person som varit föremål för åtgärden därom, om detta inte äventyrar det ändamål för vilket information inhämtas eller förundersökningen av ett brott.

Meddelande behöver inte lämnas om observation eller om teknisk observation enligt 31 § 4 mom. eller om vad en dylik åtgärd grundar sig på.

Den polisman som utfört teknisk avlyssning enligt 31 § eller utfört teleövervakning enligt 32 b och 32 c § skall utan dröjsmål upprätta protokoll över åtgärden. Om sådana protokoll bestäms närmare genom förordning. Protokollet skall tillställas inrikesministeriet som årligen till riksdagens justitieombudsman avger en berättelse om användningen av sådan teknisk avlyssning och teleövervakning som avses i detta moment. Samtidigt skall också ges en utredning om användningen av teknisk observation i straffanstalter.

Föreslagen lydelse

av uppgifter om mobilteleapparater eller teknisk observation eller uppställa begränsningar beträffande en åtgärd eller uppställa sådana villkor för användningen av information som den anser vara nödvändiga.

Angående behandlingen av ärendet i domstol gäller i tillämpliga delar vad som bestäms i 5 a kap. 5–9 §, 11 § 1 mom. samt 12 och 14 § tvångsmedelslagen.

33 §

Meddelande om observation, teknisk observation, teleövervakning och teleavlyssning

En polisman som har fattat beslut om teknisk observation enligt 31 § 1 mom. eller om placering av anordning som används för teknisk observation enligt 31 § 2 mom., eller en polisman som med stöd av 32 c § beslutat om teleövervakning eller teleavlyssning eller framställt ett yrkande till domstol skall efter det att den tekniska observationen, teleövervakningen eller teleavlyssningen har avslutats underrätta den person som varit föremål för åtgärden därom, om detta inte äventyrar det ändamål för vilket information inhämtas eller förundersökningen av ett brott.

Meddelande behöver inte lämnas om observation eller om teknisk observation enligt 31 § 4 mom. eller om vad en dylik åtgärd grundar sig på.

Den polisman som utfört teknisk avlyssning enligt 31 § eller utfört teleövervakning eller teleavlyssning enligt 32 b och 32 c § skall utan dröjsmål upprätta protokoll över åtgärden. Om sådana protokoll bestäms närmare genom förordning av inrikesministeriet. Protokollet skall tillställas inrikesministeriet som årligen till riksdagens justitieombudsman avger en berättelse om användningen av sådan teknisk avlyssning, teleövervakning och teleavlyssning som avses i detta moment. Samtidigt skall också ges en utredning om användningen av teknisk observation i straffanstalter.

33 a §

**Åtgärder för att förhindra att inhämtande
av information avslöjas**

När det är nödvändigt för att förhindra att observation, teknisk observation, bevisprovokation genom köp, en täckoperation eller användning av informationskälla avslöjas, kan polisen använda vilseledande eller förtäckta uppgifter, göra och använda vilseledande eller förtäckta registeranteckningar eller framställa och använda falska dokument

Beslut om en registeranteckning som avses i 1 mom. och framställning av dokument fattas av en genom förordning av inrikesministeriet föreskriven chef för en polisenhet.

En polisenhet som har fattat beslut om att registeranteckningar skall göras eller dokument framställas skall föra en förteckning över anteckningarna och dokumenten, utöva tillsyn över användningen av dem samt se till att anteckningarna rättas.

Beslut om användning av registeranteckningarna och dokumenten fattas av en polisman som hör till befälet.

Den polisenhet som har beslutat om att registeranteckningar skall göras eller dokument framställas skall göra upp en rapport om registeranteckningarna, framställningen av dokumenten samt användningen av anteckningarna och dokumenten till inrikesministeriet, som årligen skall ge en berättelse om saken till riksdagens justitieombudsman.

33 a §

Rättelse av registeranteckning

En registeranteckning som avses i 28 § 1 mom. 4 punkten skall rättas utan dröjsmål, när rättelsen inte längre äventyrar syftet med inhämtande av information eller förundersökning av brott.

33 b §

Rättelse av registeranteckning

En registeranteckning som avses i 33 a § skall rättas utan dröjsmål, när rättelsen inte längre äventyrar syftet med inhämtande av information eller förundersökning av brott eller inte längre är nödvändig för att förhindra avslöjande av att information inhämtas.

Gällande lydelse

36 §

Rätt att få uppgifter av en privat sammanslutning eller en privatperson

Polisen har rätt att av ett teleföretag och av en sammanslutningsabonnent få kontaktuppgifter om en sådan teleanslutning som inte är upptagen i en offentlig katalog, eller andra uppgifter som specificerar en teleterminalutrustning eller en anslutning, om uppgifterna i ett enskilt fall behövs för utförandet av en uppgift som ankommer på polisen. Polisen har motsvarande rätt att få uppgifter om utdelningsadresser av en sammanslutning som bedriver postförmedling.

Föreslagen lydelse

36 §

Rätt att få uppgifter av en privat sammanslutning eller en privatperson

Polisen har rätt att av ett teleföretag och av en sammanslutningsabonnent *eller med en teknisk apparat som Kommunikationsverket har godkänt* få kontaktuppgifter om en sådan teleanslutning som inte är upptagen i en offentlig katalog, eller andra uppgifter som specificerar en *teleanslutning, e-postadress, annan teleadress eller en teleterminalutrustning*, om uppgifterna i ett enskilt fall behövs för utförandet av en uppgift som ankommer på polisen. Polisen har motsvarande rätt att få uppgifter om utdelningsadresser av en sammanslutning som bedriver postförmedling.

I fråga om teleavlyssning, teleövervakning och inhämtande av uppgifter om mobilteleapparaters läge gäller vad som bestäms särskilt.

36 a §

Användning av informationskällor

Polisen kan använda en person som inte hör till polisförvaltningen som informationskälla för att sköta en uppgift enligt 1 §.

Uppgifter om en informationskälla kan registreras i ett personregister. På behandlingen av uppgifterna tillämpas lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet (761/2003).

Informationskällan kan betalas ett arvode. En förutsättning för att arvode skall betalas är att informationskällan är registrerad. Av grundad anledning kan arvode betalas även till en oregistrerad informationskälla. I fråga om skatteplikt för arvodet föreskrivs särskilt.

42 §

Komplettering av polispersonalen

43 §

Tystnadsplikt

Tystnadsplikten utgör inte heller hinder för röjande av sådana uppgifter som i enskilda fall behövs för att förhindra en händelse som utgör fara för liv eller hälsa, ett brott som riktar sig mot friheten eller för att avvärja en betydande skada på miljön eller en betydande egendomsskada.

Om lämnande av uppgifter i polisens personregister via teknisk anslutning till andra än polisen och om användningen av personregister för utlåtanden om en persons tillförlitlighet *stadgas* i lagen om polisens personregister.

42 §

Komplettering av polispersonalen

Den som hör till den kompletterande polispersonalen kan placeras som ordningsvakt enligt i 18 § i lagen om sammankomster vid tillfällen som har samband med utbildningen av kompletterande polispersonal och kan förordnas att vid ett sådant tillfälle reglera trafiken så som avses i 49 § i vägtrafiklagen. Om godkännande för ett uppdrag som ordningsvakt samt, om behörighetskraven för en ordningsvakt samt om en ordningsvakts befogenheter och skyldigheter bestäms i lagen om ordningsvakter (533/1999) samt om förordnande av en person att reglera trafiken och en sådan persons befogenheter i vägtrafikförordningen (182/1982).

43 §

Tystnadsplikt

Tystnadsplikten utgör inte hinder för röjande av uppgifter som i enskilda fall behövs för att förhindra en händelse som utgör fara för liv eller hälsa, ett brott som riktar sig mot friheten eller för att avvärja en betydande skada på miljön, *egendom eller förmögenhet eller för att trygga statens säkerhet.*

Om lämnande av uppgifter i polisens personregister via teknisk anslutning *eller i maskinläsbar form till en annan polisenhet och andra myndigheter och lämnande av uppgifter till utlandet bestäms i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet samt om användning av personregister när säkerhetsutredningar ges i lagen om säkerhetsutredningar (177/2002).*

Gällande lydelse

44 §

Rätt att förtiga uppgifter

Den som tillhör polisens personal är inte såsom vittne eller när han annars hörs skyldig att röja identiteten av en person av vilken han i sitt anställningsförhållande har fått uppgifter som denne har lämnat konfidentiellt, och inte heller taktiska eller tekniska metoder som skall hemlighållas.

Den som tillhör polisens personal är inte såsom vittne eller när han annars hörs skyldig att röja identiteten av den person som deltagit i bevisprovokation genom köp eller en täckoperation, om röjande av uppgiften skulle äventyra att den täckoperation som bevisningen gäller lyckas eller i betydande grad äventyra möjligheten för den som deltar i bevisprovokation genom köp eller täckoperation att sköta motsvarande framtida uppdrag eller om det finns något annat särskilt vägande skäl att avstå från att röja uppgiften.

Föreslagen lydelse

44 §

Rätt att förtiga uppgifter

Den som tillhör polisens personal är inte skyldig att röja identiteten hos en person av vilken han eller hon i sitt anställningsförhållande har fått uppgifter som denne har lämnat konfidentiellt, och inte heller taktiska eller tekniska metoder som skall hemlighållas.

Den som tillhör polisens personal är inte skyldig att röja uppgifter om identiteten hos en person som deltagit i bevisprovokation genom köp eller en täckoperation, om röjande av uppgifterna skulle äventyra säkerheten för den som deltagit i bevisprovokation genom köp eller en täckoperation eller för denne närstående personer, möjligheten för den som deltagit i bevisprovokation genom köp eller en täckoperation att sköta motsvarande framtida uppgifter eller att inhämtandet av information lyckas.

45 a §

Frivilligverksamhet

Polisen kan anlita frivilligorganisationer för efterspanings- och räddningsuppgifter samt för andra biståndsuppgifter som inte omfattar betydande utövning av offentlig makt.

Beslut om att anlita en frivilligorganisation för efterspanings- och räddningsuppgifter fattas av den polisman som leder efterspanings- och räddningsuppdraget. Beslut om att anlita en frivilligorganisation för någon annan biståndsuppgift fattas av en polisman som hör till befälet.

47 §

Betalning av ersättningar

De direkta kostnader som sådan hjälpverksamhet som avses i 45 § orsakar ersätts av statens medel. Den som befallts att delta i sådan verksamhet har rätt att av statens medel få ett skäligt arvode enligt den tid han använt för verksamheten.

För olycksfall som drabbat den som har deltagit i hjälpverksamhet enligt 45 § betalas ersättning av statens medel enligt samma grunder som gäller vid ersättning för olycksfall i arbete, dock inte om den skadade annars har rätt till ersättning enligt lagen om olycksfallsförsäkring (608/48) eller lagen om skada, ådragen i militärtjänst (404/48). Ett ärende som gäller ersättning enligt detta moment behandlas i första instans av statskontoret.

47 §

Betalning av ersättningar

De direkta kostnader som sådan hjälpverksamhet som avses i 45 § *eller 45 a §* orsakar ersätts av statens medel. Den som *deltagit i hjälparbetet* har rätt att av statens medel få ett skäligt arvode enligt den tid han eller hon har använt för verksamheten.

För olycksfall som drabbat den som har deltagit i hjälpverksamhet enligt 45 § *eller 45 a §* betalas ersättning av statens medel enligt samma grunder som föreskrivs i fråga om ersättning för olycksfall i arbete, dock inte om den skadade annars har rätt till ersättning enligt lagen om olycksfallsförsäkring (608/1948) eller lagen om skada, ådragen i militärtjänst (404/1948). Ett ärende som gäller ersättning enligt detta moment behandlas i första instans av *Statskontoret*.

Skada på ett föremål eller fordon som använts för hjälparbete ersätts av statens medel så som bestäms i lagen om ersättande av vissa skador som uppkommit i tjänsteutövning eller arbetsuppgift i statens tjänst (794/1980).

Gällande lydelse

54 §

Närmare bestämmelser

 Genom förordning av statsrådet föreskrivs om

1) *polismännens polisetiska ed*, polisens funktionella ledningsförhållanden, *en polismans tjänstgöringsskyldighet*, *en polismans skyldighet att anmäla sig för tjänstgöring och om försättande av en polisman i beredskap*, särskilda uppgifter i samband med polisundersökning i vissa fall, förfarandet vid ansökan om och utbetalning av ersättningar enligt 47 §, polisens emblem, *användning av uniform*, tjänstemärke och beväpning;

Föreslagen lydelse

54 §

Närmare bestämmelser

 Genom förordning av statsrådet föreskrivs om

1) polisens funktionella ledningsförhållanden, särskilda uppgifter i samband med polisundersökning i vissa fall, förfarandet vid ansökan om och utbetalning av ersättningar enligt 47 §, polisens emblem, tjänstemärke och beväpning,

 Denna lag träder i kraft den 20.

En polisman som vid ikraftträdandet av denna lag sköter en sådan bisyssla som avses i 9 d § skall söka nödvändig tillstånd eller sluta sköta den inom ett år efter denna lags ikraftträdande.

2.

Lag**om ändring av 5 a § i lagen om offentlighet vid rättegång**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 21 december 1984 om offentlighet vid rättegång (945/1984) 5 a § 2
mom., sådant det lyder i lag 404/1995, som följer:

Gällande lydelse

5 a §

*Om offentlighet vid förhandling i vissa
straffrättsliga ärenden*

Ett mål som gäller tvångsmedel som avses i 5 a kap. tvångsmedelslagen handläggs samt beslut avkunnas också vad gäller de tillämpade lagrummen och domslutet utan att allmänheten är närvarande. Beslutet och rättegångsmaterialet blir offentliga när den för brott misstänkte senast skall underrättas om användning av tvångsmedel, om inte domstolen beslutar något annat.

Föreslagen lydelse

5 a §

*Om offentlighet vid förhandling i vissa
straffrättsliga ärenden*

Ett mål som gäller tvångsmedel som avses i 5 a kap. i tvångsmedelslagen, *polisåtgärd som avses i 32 b § polislagen(494/1995) eller tullåtgärd som avses i 20 f § (1466/1994) tullagen* i handläggs samt beslut avkunnas också vad gäller de tillämpade lagrummen och domslutet utan att allmänheten är närvarande. Beslutet och rättegångsmaterialet blir offentliga när den för brott misstänkte *eller den som är föremål för polis- eller tullåtgärden* senast skall underrättas om att tvångsmedlet används *eller att polis- eller tullåtgärden vidtas*, om inte domstolen beslutar något annat.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag**om ändring av 48 § i vägtrafiklagen**

I enlighet med riksdagens beslut
 fogas till 48 § i vägtrafiklagen av den 3 april 1981 (267/1981) ett nytt 5 mom., sådan denna
 paragraf lyder delvis ändrad i lag 449/1989, 23/2001 och 476/2001, som följer:

Gällande lydelse

48 §

Undantagsstadganden

Föreslagen lydelse

48 §

Undantagsstadganden

En polisman, en tullman och en gränsbevakningsman har i observationsuppgifter, en polisman och en tullman i tekniska observationsuppgifter och en polisman i täckoperationsuppgifter och uppgifter som har samband med bevisprovokation genom köp samma rätt som en förare av en polisbil som avger föreskrivna ljus- och ljudsignaler att med iakttagande av särskild försiktighet avvika från bestämmelserna i denna lag.

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag**om ändring i inkomstskattelagen**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i inkomstskattelagen av den 30 december 1992 (1535/1992) 92 § 1 mom. 20 punkten samt
fogas till lagen en ny 92 b § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Helt eller delvis skattefria förvärvsinkomster

92 §

92 §

Skattefria sociala förmåner

Skattefria sociala förmåner

Skattepliktig inkomst är inte

Skattepliktig inkomst är inte

20) ersättning enligt med lagen om bestridande av bevisningskostnader med statens medel (666/72) av statens medel för kostnader för resa och uppehälle samt för ekonomisk förlust;

20) upphävs

92 b §

Vittnesarvode och belöning för tips

Skattepliktig inkomst är inte

1) ersättning enligt med lagen om bestridande av bevisningskostnader med statens medel (666/1972) av statens medel för kostnader för resa och uppehälle samt för ekonomisk förlust, samt

2) ersättning eller arvode som en myndighet betalar eller förmedlar för information som har bidragit till att ett brott har förebyggts eller utretts, en gärningsman har gripits eller den nytta som ett brott har medfört har återfåtts.

Denna lag träder i kraft den

20.

5.

Lag**om ändring av lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 22 augusti 2003 om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet (761/2003) 2 § 3 mom. 11 punkten, 4 § 4 mom., 6 § 2 mom., 19 § 2 mom., 22 § 1 mom. 9 punkten och 45 § 1 mom. 5 punkten samt
fogas till 2 § 3 mom. en ny 12 punkt och till 22 § 1 mom. en ny 9 a punkt som följer

Gällande lydelse

2 §

Informationssystemet för polisärenden

I informationssystemet får även annan
nödvändig information som inhämtats för
skötseln av de uppgifter som anges i 1 § 1
mom. polislagen registreras enligt följande:

11) för sökning av en handling i polisens
datorarkiv anmälan om uppgifter om under-
sökningen och handräckningen och identi-
fikationsuppgifter i fallet samt sammandrag
av redogörelsen (*arkivuppgifter om under-
sökning och handräckning*).

4 §

Informationssystemet för misstänkta

Endast polispersonal som förordnats till
kriminalunderrättelse- och observations-
uppgifter har genom teknisk anslutning till-

Föreslagen lydelse

2 §

Informationssystemet för polisärenden

I informationssystemet får även annan
nödvändig information som inhämtats för
skötseln av de uppgifter som anges i 1 § 1
mom. polislagen registreras enligt följande:

11) för sökning av en handling i polisens
datorarkiv anmälan om uppgifter om under-
sökningen och handräckningen och identi-
fikationsuppgifter i fallet samt sammandrag
av redogörelsen (*arkivuppgifter om under-
sökning och handräckning*);

12) uppgifter om en person som inte hör
till polisförvaltningen och som har använts
som informationskälla för hindrande, avslö-
jande eller utredning av brott samt uppgif-
ter om hur informationskällan har använts
samt om tillsynen (*uppgifter om informa-
tionskälla*).

4 §

Informationssystemet för misstänkta

Endast polispersonal som förordnats till
kriminalunderrättelse-, *brottsanalys*- och
observationsuppgifter har genom teknisk

gång till informationssystemet för misstänkta.

6 §

Polisens övriga personregister

Med undantag för de informationssystem som avses i 2—5 § samt 30 och 31 § kan *personregister* även inrättas:

- 1) för flera än en polisenheter eller
- 2) för en polisenheter.

19 §

Utlämnande av uppgifter till andra myndigheter

Tjänstemän vid försvarsmakten, gränsvakningsväsendet eller tullverket som förordnats till kriminalunderrättelse- eller observationsuppgifter, kan utan hinder av sekretessbestämmelserna av polisens högsta ledning av särskilda skäl få teknisk anslutning till det informationssystem för misstänkta som avses i 4 §. Detsamma gäller tjänstemän vid fängårdsväsendet som förordnats till kriminalunderrättelse- eller observationsuppgifter och som har sådana särskilda polisbefogenheter som regleras i 8 § polislagen.

anslutning tillgång till informationssystemet för misstänkta.

6 §

Polisens övriga personregister

För en eller flera polisenheter kan även inrättas:

- 1) andra personregister för polisen än de som avses i 2—5, 30 och 31 §,
- 2) ett tillfälligt register för sådan brottsanalys som behövs för att förhindra, avslöja eller utreda ett brott på vilket kan följa fängelse, i vilket får samköras, lagras och annars behandlas uppgifter i de informationssystem som avses i 2—4 §, uppgifter som i samband med utförandet av ett enskilt polisuppdrag har inhämtats genom kriminalunderrättelseverksamhet, observation eller iakttagelser, samt uppgifter som nämns i 14 § 2 punkten.

19 §

Utlämnande av uppgifter till andra myndigheter

Tjänstemän vid försvarsmakten, gränsvakningsväsendet eller tullverket som förordnats till kriminalunderrättelse-, brottsanalys- eller observationsuppgifter, kan utan hinder av sekretessbestämmelserna av den registeransvarige av särskilda skäl få teknisk anslutning till det informationssystem för misstänkta som avses i 4 § samt register som avses i 6 § 2 mom. 2 punkten. Detsamma gäller tjänstemän vid fängårdsväsendet som förordnats till kriminalunderrättelse-, brottsanalys- eller observationsuppgifter och som har sådana särskilda polisbefogenheter som regleras i 8 § polislagen.

Gällande lydelse

22 §

Utplåning av uppgifter ur informationssystemet för polisärenden

Ur informationssystemet för polisärenden skall uppgifter utplånas enligt följande:

9) av undersöknings- och handräckningsuppgifterna brottsanmälningsuppgifter då ett år har förflutit sedan åtalsrätten för det misstänkta brottet preskriberades och övriga anmälningsuppgifter då fem år har förflutit sedan anmälningen registrerades; om en anmälan om brott gäller flera brott utplånas uppgifterna då ett år har förflutit sedan åtalsrätten för det senaste misstänkta brottet preskriberats; om endast en tidsintervall under vilken brottet har begåtts har kunnat fastställas, beräknas tiden för utplåning av uppgifter från och med den senaste tidpunkten.

45 §

Inskränkningar i rätten till insyn

Rätten till insyn gäller över huvud taget inte:

5) andra uppgifter om klassificering, övervakning och tillvägagångssätt i fråga om en person eller gärning som har registrerats i polisens personregister.

Föreslagen lydelse

22 §

Utplåning av uppgifter ur informationssystemet för polisärenden

Ur informationssystemet för polisärenden skall uppgifter utplånas enligt följande:

9) av undersöknings- och handräckningsuppgifterna brottsanmälningsuppgifter då ett år har förflutit sedan åtalsrätten för det misstänkta brottet preskriberades och övriga anmälningsuppgifter då fem år har förflutit sedan anmälningen registrerades; om en anmälan om brott gäller flera brott utplånas uppgifterna då ett år har förflutit sedan åtalsrätten för det senaste misstänkta brottet preskriberats; om endast en tidsintervall under vilken brottet har begåtts har kunnat fastställas, beräknas tiden för utplåning av uppgifter från och med den senaste tidpunkten,

9 a) uppgifter om informationskälla då tio år har förflutit sedan den sista anteckningen om information.

45 §

Inskränkningar i rätten till insyn

Rätten till insyn gäller över huvud taget inte:

5) andra uppgifter om klassificering, *observation*, tillvägagångssätt *eller informationskälla* i fråga om en person eller gärning som har registrerats i polisens personregister.

Denna lag träder i kraft den 20.

6.

Lag**om ändring av 3 § i lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater och tillämpning av konventionen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 3 § 1 mom. i lagen den 20 februari 2004 om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater och tillämpning av konventionen (148/2004) som följer:

Gällande lydelse

3 §

Rätt för en tjänsteman i en annan medlemsstat att genomföra täckoperationer och bevisprovokationer genom köp i Finland

Med stöd av en framställning om rättslig hjälp som en behörig myndighet i Finland har godkänt enligt lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden kan en behörig tjänsteman i en annan av Europeiska unionens medlemsstater för utredning av brott ges rätt att genomföra täckoperationer och bevisprovokationer genom köp på finskt territorium i enlighet med 6 kap. 7 § tvångsmedelslagen (450/1987) och 28 §, 31 a § 1 mom., 31 b § 1 mom. och 32 a § polislagen (493/1995). En tjänsteman i en annan av Europeiska unionens medlemsstater kan ges motsvarande rätt också på grundval av en framställning om rättslig hjälp som en behörig myndighet i Finland har gjort hos medlemsstaten i fråga.

Föreslagen lydelse

3 §

Rätt för en tjänsteman i en annan medlemsstat att genomföra täckoperationer och bevisprovokationer genom köp i Finland

Med stöd av en framställning om rättslig hjälp som en behörig myndighet i Finland har godkänt enligt lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden kan en behörig tjänsteman i en annan av Europeiska unionens medlemsstater för utredning av brott ges rätt att genomföra täckoperationer och bevisprovokationer genom köp på finskt territorium i enlighet med 6 kap. 7 § tvångsmedelslagen (450/1987) och 28, 31 a, 31 b, 32 a och 33 a § polislagen (493/1995). En tjänsteman i en annan av Europeiska unionens medlemsstater kan ges motsvarande rätt också på grundval av en framställning om rättslig hjälp som en behörig myndighet i Finland har gjort hos medlemsstaten i fråga.

Denna lag träder i kraft den 20.
